

**THE UNIVERSITY OF RUHUNA FACULTY JOURNAL
OF
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

Volume 11

Issue 01

June 2022

Faculty of Humanities and Social Sciences

University of Ruhuna

Matara

Sri Lanka

The University of Ruhuna Faculty Journal of Humanities and Social Sciences

Volume 11, Issue 01. June 2022

Copyright © June 2022, Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Ruhuna, Matara, Sri Lanka.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted by any means, electronic, mechanical photocopying, recording or otherwise, without the written consent of the publisher.

ISSN 1800-3486

Editorial Board

Dr. K.D. Dushmanthi Silva (Editor-in-Chief)

Dr. Shyama Ranabahu

Dr. Kanthi Jayasinghe

Dr. Nisanka Ariyaratne,

Ven. Rev. Thaldena Ariyawimala,

Dr. Neshantha Harischandra,

Mr. Nalin Wijesinghe,

Ms, Lokeshwari Karunarathna,

Dr. Kokila Ramanayaka

Published by

Faculty of Humanities and Social Sciences

University of Ruhuna, Matara, Sri Lanka.

Tel: +94 41 22 270 10

Email: fjhss@hss.ruh.ac.lk

The University of Ruhuna The Faculty Journal of Humanities and Social Sciences

Volume 11, Issue 01. June 2022

The University of Ruhuna Faculty Journal of Humanities and Social Sciences, Volume 11, Issue 01, June 2022 is a peer-reviewed journal published biannually by the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna. As a multidisciplinary journal, it intends to provide a common platform for academics, researchers and professionals to publish their research results in areas pertaining to the humanities and social sciences.

Editorial Office

The University of Ruhuna Faculty Journal of Humanities and Social
Sciences

University of Ruhuna

Matara

Sri Lanka

Tel: +94 41 22 27010

Email: fjhss@hss.ruh.ac.lk

The University of Ruhuna Faculty Journal of Humanities and Social Sciences

Volume 11, Issue 01. June 2022

Editors

Dr. K.D. Dushmanthi Silva, Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. Shyama Ranabahu, Department of Geography, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. Kanthi Jayasinghe, Department of History & Archaeology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. Nisanka Ariyaratne, Department of Public Policy, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Ven. Rev. Thaldena Ariyawimala, Department of Pali and Buddhist Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. Neshantha Harischandra, Department of English and Linguistics, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Mr. Nalin Wijesinghe, Department of Economics, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Ms. Lokeshwari Karunarathna, Department of Sinhala, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. Kokila Ramanayaka, Department of Information Technology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Content

සම්භාව්‍ය සිංහල ගද්‍යාඛ්‍යාන විධික්‍රමයන්හි උපමේයෝපමා භාවිතෝපක්‍රම (අමාවතුර හා බුක්සරණ ග්‍රන්ථද්වය ආශ්‍රයෙන්) පී.ඩී.සුගතපාල, සහ අගුලුගහ ධම්මිනිද හිමි	1
Retirement and Quality of life among Senior Citizens in Sri Lanka Kumari Thoradeniya	19
ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විශ්ලේෂණාත්මක අධ්‍යයනයක් ඊ.පී. විජේසිරි	43
සතර කෝරළයේ ඉතිහාසය ගොඩනැගීමේදී ජනප්‍රවාදවල දායකත්වය පිළිබඳ විමසුමක් එම්.වී. වන්දසිරි, එන්. එච්. ටී. අනුරුද්ධ	69
සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීම: දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සාන්තසිරි අබේවරණ	81

Editorial Note

The Journal of Humanities and Social Sciences includes interesting themes with very informative and insightful discussions from various disciplines of the Academia. The JFHSS is a double-blind peer-reviewed scholarly journal published twice a year by the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna, Sri Lanka. Volume 11, Issue 01 contains five articles focusing on Sinhala Literature, Sociology, Political Science, History, and English Language Teaching. These articles were published after undergoing two-blind review process and multiple rounds of editing. All the articles were finalised with great help from the Editorial Board and the reviewers from various universities in Sri Lanka. I thank all the members in the Editorial Board and the reviewers for their valuable commitment and expert knowledge in bringing this volume up to publishing standards. It is essential to acknowledge the contribution of all the authors for sharing their knowledge with us. All the articles in this volume are timely relevant, and I believe this volume will be useful for readers in gathering information in different spectrums in the field of Humanities and Social Sciences.

The First article in this volume, entitled “A Study on the rhetorical narrative forms of classical Sinhala Prose (Reference to Amawatura & Buthsarana),” elaborates on the unique use of figurative language in Sinhala classical literature. Specifically, the author has focused on two Sinhala classical literary works, Amawathura and *Buthsarana*. The author P.D. Sugathapala has narrowed down the study on how parables could be used as a tool to enhance acquaintance and the communication. Comparing the both classical literary works, the author has concluded that parables were used in Sinhala poetry to enhance the quality of acquaintance in the work.

The Second article, entitled “Retirement and Quality of life among Senior Citizens in Sri Lanka”, examines how the elderly population in Sri Lanka experiences retirement and defines their ‘quality of life’ and satisfaction. The Author, Kumari Toradeniya, has identified quality of life based on five components as basic criteria which make older people satisfied: health concerns, adjustment to retirement and aspects of

ageing, achievement of goals as expected, financial stability and social networks. This study further reveals that three factors are very influential in a retiree's satisfaction with his/her life. Using the Disengagement Theory of Ageing, this sociological study concludes that Asian and South Asian societies' cultural setup encourage elders to retain their authority until death resulting in unnecessary stress rather than enjoying their remaining short life.

“An Analytical Study of the 19th Constitutional Amendment of the 1978 Constitution of Sri Lanka” article by E.G. Wijesiri critically analyses the implementation of the 19th Amendment of the constitution of Democratic Republic of Sri Lanka. The author discusses the importance and implication of the 19th Amendment. The study is based on secondary sources. The findings of the article are presented descriptively under several sections focusing on the background of the 19th amendment, its structure and amendments related to the selection of the president and the establishment of nine independent commissions. The author contributes to the literature in the relevant discipline by highlighting the pros and cons of the 19th Amendment.

M.V. Chandrasiri and N.H.T. Anuruddha, the authors of “An Analysis of the Contribution of the Folklore to the construction of history in Sathara Korale” discuss the importance of folklore to explore the history. Folklore and the indigenous knowledge have a greater influence on developing any civilisation. Parts of the Kotte and Kandyan Kingdoms of Sri Lanka constituted Satharakorale (different ruling areas/ provincials). This region was divided during the Colbrookcameron period in 1931 it had been incorporated into the Western Province. Using the primary historical resources the authors have attempted to express how the folklore history disclosed the socio political background and the practices of the community. By highlighting the folk stories related to some elite families and some folklore related to the soldiers crossing the country, this article provides interesting analysis of use of folk history in the country.

Fifth article of the journal entitled “Democratization of Authoritative Governance: The Nineteenth Constitutional Amendment of Sri Lanka” written by Shanthasiri

Abeywarna attempts to elaborate on how the 19th Amendment of the constitution in Democratic Republic of Sri Lanka re-establish the democracy in the country. This qualitative study explains the 20th Amendment and its impact on implementing the democracy in the country. By comparing the Indian constitution and its amendments, the author critically analyses the country's political scenario and highlights that none of the three major amendments in the constitution of the country have been able to manage the socio-economic problems in the country. This study will offer insightful thoughts on the 19th Amendment of the constitution for readers.

Dr. K.D.Dushmanthi Silva

Editor in Chief

**සම්භාව්‍ය සිංහල ගද්‍යාධ්‍යාන විධික්‍රමයන්හි උපමේයෝපමා භාවිතෝපක්‍රම
(අමාවතුර හා බුක්සරණ ග්‍රන්ථද්වය ආශ්‍රයෙන්)**

පී.ඩී.සුගතපාල¹, අගුලුගහ ධම්මිනිද හිමි²
සිංහල අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය

සංක්ෂේපය

සාහිත්‍යය යනු භාෂාව ප්‍රමුඛ මාධ්‍යය කරගත් නිර්මාණ ප්‍රවර්ගයයි. දක්ෂ නිර්මාණකරුවා රසෝත්පාදනය සඳහා භාෂාත්මක විවිධ හරඹ සිදුකිරීමට සමත් වෙයි. අලංකාර යනුවෙන් සාහිත්‍ය විචාරයේදී සංකථනයට ලක්වන්නේ තදුපක්‍රමයි. භාරතීය පූර්වාචාර්ය ඉගැන්වීම්වලට අනුව අර්ථාලංකාර හා ශබ්දාලංකාර යනුවෙන් ද්විප්‍රභේද වන යටෝක්ත රසෝපාර්ජන භාෂෝපක්‍රම අතර උපමාලංකාරයට හිමිවන්නේ සුවිශේෂත්වයකි. උපමාව විසින් සාහිත්‍යකරණයෙහි තදනන්‍ය ගුණලක්ෂණ රක්ෂණය කෙරෙන අතර එනිසාම රසප්‍රතිනියෙහිලාද ප්‍රමුඛෝපස්තම්භක වෙයි. සාහිත්‍යයේ සුලබව හමුවන උපමාලංකාරය මගින් පුද්ගල, ස්ථාන, වස්තු හෝ ඕනෑම සාහිත්‍යකරණ ප්‍රස්තුතයක් රසෝත්පාදනය හා රසපෝෂණ මනාව සිදුකෙරෙන අතර ඒ සඳහා උපමාව හා උපමේය අතර අත්‍යන්ත සම්බන්ධතාව අත්‍යවශ්‍ය සාධකයකි. අමාවතුර හා බුක්සරණ සාහිත්‍යකරණයෙහි භාෂාව භාවිත කිරීම පිළිබඳව සැලකීමේදී සුවිශේෂ සාධකද්වයක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය. කර්තෘවරුන් සතු භාෂා ඥානය, වාක්කෝෂය හා ඕචිත්‍ය පද වරණයෙහි සුදක්ෂතාව සුවිශේෂ වෙයි. සමස්ත ග්‍රන්ථද්වය පුරාවටම ඉස්මතුව පැහැන විශේෂම ලක්ෂණය නම් සන්නිවේදනාර්ථ සාර්ථක කරගැනීම වෙනුවෙන් මෙන්ම රසෝත්පාදනය වෙනුවෙන්ද උපමාලංකාරය ප්‍රබල භාෂෝපක්‍රමයක් ලෙස භාවිත කිරීමයි. ඒ අනුව සන්නිවේදන හා රසෝත්පාදන උපක්‍රමයක් ලෙස උපමේයෝපමාවල උපයෝගීතාව කුමක්ද? යන පර්යේෂණ ගැටලුව මත මෙම අධ්‍යයනය සිදුකෙරිණි. උපමේයෝපමා යනු කුමක්ද? තත් සහලක්ෂණ හා සංස්ථිතිය මෙන්ම ප්‍රස්තුතාබද්ධ වරණය න්‍යායාත්මකව හඳුනාගැනීම සහ එහි යථායෝග්‍ය භාවිතය විසින් සන්නිවේදනාර්ථ මෙන්ම රසෝත්පාදනයට ලැබෙන දායකත්වය අමාවතුර හා බුක්සරණ ආශ්‍රයෙන් සනිද්ඝන ව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම අධ්‍යයනයේ මූලික අරමුණ විය. ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයට අනුගතව ද්විතියික දත්ත සහ ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය පරිශීලනයෙන් දත්ත ඒකරාශී කරන ලදී. සංස්කෘත න්‍යායාචාර්ය වාදාශ්‍රයෙන් “උපමාව” නිර්ණය කෙරුණු අතර එය අමාවතුර හා බුක්සරණ කතුවරුන් විසින් භාවිත කරන ලද ආකාරය සනිද්ඝන සංසන්දන මගින් විශ්ලේෂණය කෙරිණි. අධ්‍යයන අනාවරණයන් අතර උපමාඋපමේය භාවිතය භාෂා සාහිත්‍ය කාව්‍යාදියෙහි ශෝභමාන මෙන්ම අනිවාර්ය අංගයක් වූ බවත්, අද්‍යතන ලේඛනයෙහි සංවර්ධනයට සම්භාව්‍ය සාහිත්‍යාගත උපමාඋපමේය භාවිතයෙහි වැදගත්කමත් හඳුනා ගත හැකිය.

ප්‍රමුඛපද: අමාවතුර-බුක්සරණ, ආධ්‍යාන විධි, උපමා උපමේය, කාව්‍යාලංකාර භාවිතෝපක්‍රම

A Study on the rhetorical narrative forms of classical Sinhala Prose (Reference to Amawatura & Buthsarana)

Abstract

Literature belongs to a category of creative media dominated by language. A skilled designer can make different linguistic moves for creativity. The word ‘beautiful’ is used in literary criticism as an example of the unique use of figurative language (**UPAMALANKARA**) in literary writings.

Language techniques that are used to bring out rich language expressions in ancient Indian literature have been taken as the basis to analyze the use of figurative language. Indian literary theoreticians consider the figure of speech as something unique. With the use of figurative language people, objects, places or any literary description can be well produced and gratified or appreciated by the allegory that is found in the literature. There is a close connection between comparison and criterion.

The above-mentioned features could be uniquely seen in the two classical books ‘Amawatura’ and ‘Buthsarana’. The authors of these two classical books are recognized for the fine use of rich language expressions vocabulary and the ability to select rich and powerful words. These two unique authors have been successful in using comparisons and criteria. The research problem that has been analyzed is how comparison and criterion have been used in communication.

The research objective is to analyze the contribution made by figurative language to enrich communication. The examples have been taken from the two classical books mentioned above. Primary data and secondary data based on ‘Amawatura’ and ‘Buthsarana’ have been gathered according to the Qualitative methods. Comparison of the data collected from two books has been analyzed according to Indian Literary theoreticians’ ideas and views. The study concluded that the development of modern writing, comparison and criterion used in classical Literary work seems to play a significant role in modern Sinhala writing.

Keywords:

Allegory, Amawatura, Buthsarana, Figurative language, Narrative methods

1. හැඳින්වීම

නිර්මාණශීලී රචකයෙකුගේ ලේඛන ශෛලිය හෙවත් රචනා ඊතිය සැකසෙනුයේ තම ග්‍රන්ථ රචනයෙහි අරමුණු සාධනය හා තත් පාඨක ජනයාගේ විජානන පරිමාව සැලකිල්ලට ගැනීමෙනි. “උපමා කාලිදාසසා” යනුවෙන් භාරතීය විචාරකයින් මහා කවි කාලිදාසයන් හුවා දැක්වූයේ ද නිර්මාණ කාර්යයෙහි ලා ඵහි පැවති ප්‍රමුඛත්වය සලකමිනි. සංස්කෘත සාහිත්‍යාධරයන් අතර විශිෂ්ටතමන් පඬිවරයා අවධානයට ලක්වනුයේ පංචතන්ත්‍රය නම් ග්‍රන්ථය රචනා කර ක්‍ෂත්‍රිය රජ දරුවන්ට නීති ශාස්ත්‍රය ඉගැන්වූ හෙයිනි. ඵහි දී ඔහුගේ මුඛ්‍ය භාවිතය වූයේ ද උපමා කථා යොදා ගැනීම යි. සත්ව වර්ත ඇතුළත් උපමා කථා ඵහි දක්නට හැකිවේ.

ශ්‍රී සුමංගල ශබ්දකෝෂයට අනුව උපමා උපමේය පිළිබඳ ශබ්දකෝෂාර්ථ සැලකීමේ දී,

උපමා - සමානභාවය, උපමාලංකාර - කාව්‍යයන් හොබවන උපමාව, උපසංසන්දන - උපමා උපමේයයන් ගැළපීම, උපසමස් - උපමා උපමේය පදයන් සම්බන්ධ කර කළ සමාසය, උපමාන - වස්තුවක සමානත්වය දැක්වීමට ඉවහල් වන අනික් වස්තු, උපඋත්තරපද - උපමානයක් පරපද කොට ඇති සමාසය, උපමින - සමාන කළ, උපසමස් - උපමා සමාසය, උපමිනි - උපමාව, උපමේයා - උපමා කටයුතු, යන විග්‍රහ දක්නට හැකි වේ.

(ශ්‍රී සුමංගල ශබ්දකෝෂය, (1999) සෝරත හිමි, වැලිවිටියේ)

උපමා යෝජනය කාව්‍ය ගුණ සමග සංස්කෘත කාව්‍ය විචාරයේ දී සාකච්ඡා වූ අතර, මෙයින් සමාධි ගුණය ග්‍රන්ථ රචනයෙහි උපමා භාවිතය හා සෘජුව ම සම්බන්ධ වේ. අවස්ථා සිද්ධි හා වර්ත වර්ණනයේ දී උපමේයෝපමා නිසි අයුරින් යෙදීම ලේඛකයාගේ රචනා ශෛලිය විචිත්‍රවත් වීමට ප්‍රබල සාධකයක් වේ.

සංස්කෘත කාව්‍ය විචාර සංකල්පයන්හි ආභාසය ලැබූ සිංහල ගද්‍ය සාහිත්‍යයේ අවශේෂිත සම්භාව්‍ය ග්‍රන්ථද්වයක් වන අමාවතුර කතුරු ගුරුළුගෝමීන්ගේ හා බුත්සරණ කතුරු විද්‍යාවක්‍රවර්තීන්ගේ උපයුක්ත රචනා ඊතීන් සැකසී ඇත්තේ ද ඔවුනගේ ග්‍රන්ථ අරමුණු සාධනය හා අපේක්ෂිත පාඨක ජන රුචිකත්වය පදනම් කොට ගෙන බැව් පැහැදිලි ය.

ඒ සඳහා භාවිත ශබ්දාර්ථ මාධුර්යය, අර්ථව්‍යක්ති, උදාරත්ව, ඕජස්, සමාධි වැනි ගද්‍යකාව්‍ය පරිමිත අර්ථගුණ ගුරුළුගෝමී හා විද්‍යාවක්‍රවර්තීන්ගේ වාග් රචනා ශෛලිය ඔස් නැංවීමට අත්‍යන්තයෙන් ම දායක වීණි. මෙසේ සැකසුණු රචනා ඊතීන් ග්‍රන්ථද්වය පුරා විහිද යනුයේ කතුරුන් විසින් භාවිත විවිධාකාර උපමේයෝපමා ද ඇසුරු කර ගනිමිනි. මේ ග්‍රන්ථ රචනයන්හි දී උපයුක්ත උපමා උපමේය නිරීක්ෂණයෙන් ඒ පඬිවරුන්ගේ රචනා කොශලයන්හි විශිෂ්ටත්වය මොනොවට වටහා ගත හැකිය.

2. අධ්‍යයන අරමුණු

භාෂාවේ මූලික අරමුණු අතර සන්නිවේදන කාර්යය ප්‍රමුඛ වෙයි. මානව භාෂාව මානව සන්නිවේදනයේ ප්‍රධාන මෙවලමයි. භාෂා සන්නිවේදනය මිනිසා ලද සුවිශේෂ දායාදයක් ලෙස සැලකෙන්නේ සෙසු සන්නිවේදන අතර අද්විතීය හා අසම සම වන්නේත් ඕනෑම සංකීර්ණ, අකාලික දෙයක් වුවද නිරවුල්ව මෙන්ම නිරවද්‍යතාවෙන් පැහැදිලි කළ හැකි නිසයි. සන්නිවේදනයේ යථෝක්ත නිරවුල් බව, නිරවද්‍යතාව මෙන්ම සාලංකාරවත් බවද ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන භාෂෝපක්‍රමයක් ලෙස උපමාවට හිමිවන්නේ විශේෂත්වයකි. උපමා යෝජනය භාෂෝපක්‍රමයක් ලෙස සාර්ථක වීම සඳහා බලපාන සාධක කිහිපයකි. ගද්‍යකරණයෙහිදී එය ආබ්‍යාන ඊතිය සමග බද්ධ වන අතර ප්‍රස්තුතය, අපේක්ෂිතාර්ථ, සන්නිවේදනාර්ථ හා රසය යන සාධක මෙහිදී අධි-අවධානයට ලක්කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වෙයි. තවද මාලෝපමා වැනි සංකීර්ණ සාහිත්‍යාලංකාර භාවිතය, සන්නිවේදනාර්ථ හා රස කෙරෙහි සෘජුව බලපෑම්කාරක වෙයි. එබැවින් උපමේයෝපමා යනු කුමක්ද? තත් සහලක්ෂණ හා සංස්ථිතිය මෙන්ම ප්‍රස්තුතාබද්ධ වරණය න්‍යායාත්මකව හඳුනාගැනීම සහ එහි යථායෝග්‍ය භාවිතය විසින් සන්නිවේදනාර්ථ මෙන්ම රසෝත්පාදනයට ලැබෙන දායකත්වය අමාවතුර හා බුත්සරණ ආශ්‍රයෙන් සනිදර්ශන ව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණයි.

3. අධ්‍යයන විධික්‍රමය

මෙම පර්යේෂණයේ දත්ත සම්පාදනය පුස්තකාල පරිශීලනය මගින් සිදුවිය. එහිදී ප්‍රථමික හා ද්විතීයික දත්ත මේ සඳහා යොදා ගැනුණු අතර පිළිගත් ප්‍රාමාණික විද්වතුන් විසින් මනාව සංස්කරණය කරන ලද අමාවතුර හා බුත්සරණ ග්‍රන්ථවලද භාමහ ආචාර්ය ඇතුළු භාරතීය ආලංකාරිකයන්ගේ න්‍යාය ග්‍රන්ථද ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය ලෙස යොදාගැනිණ. යථෝක්ත න්‍යායාචාර්ය වාදාශ්‍රයෙන් උපමාව නිර්ණය කෙරුණු අතර එය අමාවතුර හා බුත්සරණ කතුවරුන් විසින් භාවිත කරන ලද ආකාරය සනිදර්ශන සංසන්දන මගින් විභාග කෙරිණි. ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයට අනුගත මෙය පිළිගත් ශාස්ත්‍රීය ප්‍රතිමානවලට අනුව ලේඛනගත කොට පළකෙරේ.

4. අධ්‍යයන අනාවරණයන්

4.1 උපමේයෝපමාවේ සාධාරණ ධර්මතාව

සංස්කෘත භාෂාවෙන් රචිත දණ්ඩින්ගේ කාව්‍යාදර්ශයේ (ක්‍රි. ව. 08 සියවස) හා එහි සිංහල අනුවර්තනය වූ සියබස්ලකරේ ද (ක්‍රි. ව. 09 සියවස) අර්ථාලංකාර අතර උපමාලංකාරය හා එහි විවිධ ප්‍රභේද සවිස්තර ව දැක්වේ. ඒ අනුව,

කියන එක් පළඟක් - තැනෙකි වූ යම්සේ

උවම් නමෙහි විතර - නියර කියනෙම් හෙ මෙසේ (සි. බ. 81 ගීය)

(කිසියම් වස්තූ දෙකක සමානත්වය ගුණ ආදී වූ යම් අයුරකින් ප්‍රකාශ කිරීම උපමා නම් වේ.)

මෙසේ දක්වන ලද උපමාලංකාරය අංග සතරකින් සමන්විත බැව් සියබස්ලකරෙහි දක් වේ.

- උපමේයය - වර්ණනයට පාත්‍රවන වස්තුව
- උපමානය - සමාන කිරීමට බැහැරින් ගන්නා වස්තුව
- සාධාරණ ධර්මය - වස්තූ දෙක අතර ම පිහිටි ලක්ෂණ
- සමානත්වවාචකය - උපමාදෙයාතක මෙන්, සේ, වැනි, පද

උපමා උපමේය සුසංයෝගය මේ මූලික සාධක ඔස්සේ තීරණය වේ. භාෂා සාහිත්‍යයේ භාවිතානුකූල උපමා ප්‍රභේද රාශියක් ද සියබස්ලකරෙහි දැකගත හැකි වේ. එවැනි උපමා ප්‍රභේද 32ක් පමණ එහි ඇත. උපමා ප්‍රභේද අවසානයෙහි එහි වටිනාකම දක්වමින්,

මේ ඇ නන් උවම් - කියන වදන් මිණි රුවන්

කිවින් හිද අහි කරන් - පොහොසත් වත් කවර බර (සි. බ. 131 ගීය)

උපමා වදන් කවින්ගේ සිත් තුළ පැවතීම මැණික් මෙන් වටිනා බැව් මෙයින් අවධාරිත ය.

උපමා හා උපමාකථා ගද්‍ය සාහිත්‍ය රචනයෙහි බහුල ව දක්නට ලැබෙන අතර, පද්‍ය සාහිත්‍ය රචනයෙහි වඩාත් ප්‍රශස්ත භාවිතය වනුයේ රූපකාලංකාර යි.

4.2 අමාවතුර, බුක්සරණ ග්‍රන්ථ අරමුණු හා පාඨක ජනයා

මේ ග්‍රන්ථ දෙකෙහි අරමුණු හා අපේක්ෂිත පාඨකයින් පිළිබඳ වැටහීමක් ලබා ගැනීමෙන් රචකයින් අනුගමනය කළ රචනා රීතීන් කවරේ ද යන්න සොයා ගත හැකි වේ.

පොලොන්නරු යුගයට (12 වන සියවස) අයත් අමාවතුර සිංහල ගද්‍ය සාහිත්‍යයේ සම්භාව්‍ය කෘතියකි. ග්‍රන්ථ නිමිත්ත හෙවත් කතුවරයාගේ අරමුණ දුර්දාන්ත දමන නම් පළමු පරිච්ඡේදයේ ආරම්භක ඡේදයෙහි පැහැදිලි ව දක්වේ.

“ඉතිපි සො භගවා . . . යනු විස්තර කරන් බුදුගුණ අනන්ත වන බැවින් නව ගුණ හැම කියන් නො පිළිවනින් පුරිසදම්මසාරථී යන පදය ගෙනැ අප බුදුන් පෙරුම් පුරා බුදු වැ දෙවරම් වෙහෙර පිළිගෙනැ එහි වෙසෙමින් තුන් ලොවිහි සැරිසැරැ විෂම පුරුෂයන් දමා **අමා මහ නිවනින් පැමිණ වූ සෙ** නොවියන් හුදී ජනන් සඳහා සියබසින් මා විසින් සැකෙවින් දක්වන ලැබේ.” (අමා. 01 පිටුව, දුර්දාන්ත දමනය)

මේ යුගයට ම අයත් බුන්සරණ කතුවරයාගේ ග්‍රන්ථ නිමිත්ත එහි මෑ පැහැදිලි ව දක්වා නැතත් “බුදුන් සරණ යෙමි යි බුන්සරණ යා යුතු” යනුවෙන් සෑම ඡේදයක් අවසානයෙහි දක්වා තිබීම විද්‍යාවකුවර්තීන්ගේ අරමුණ බැව් පැහැදිලි ය. ග්‍රන්ථය කියැවීමේ දී කතුවරයාගේ මූලික අපේක්ෂාව වූයේ නව අරහාදී බුදුගුණ ආශ්‍රයෙන් බොදු ජනයා තුළ අසීමිත බුද්ධභක්තියක් ජනිත කරලීම හා බුදුන් සරණ යාමට පෙළඹවීම බැව් පෙනේ. බුන්සරණේ මුල සිට අග දක්වා ම විද්‍යාවකුවර්තී වර්ණනා කරනුයේ අන්‍යයන් විසින් සරණ යා යුතු බුදුන් වහන්සේගේ ගුණ සමුදාය පිළිබඳව ය. ඒ අනුව ග්‍රන්ථාරම්භයෙහි ම සරණාගමන ඵල දක්වේ.

“සුවයෙහි මිහිරි දන්තා, දුක්හි දූඩිකම් දන්තා, සදෙව්ලොව්හි සැපත් අයත්නයෙන් විදුනා කැමැති, බුදු පසේබුදු මහරහතන් විඳි නිවන් පුර වැදූ සැනැහෙනු කැමැති, නිඤ්ඤ නම් නො අසනු කැමැති, ... තමන් වැඳූ පිදුවන් අමා මහ නිවන්හි ඇඳ සිටුවනු කැමැති, සත්පුරුෂයන් විසින් බුදුන් සරණ යෙමි යි බුන්සරණ යා යුතු.”

(බුන්. 01 පිටුව, සරණාගමන ඵල)

මෙම ප්‍රකාශය ග්‍රන්ථයේ සෑම ඡේදයක් පුරා ම දක්නට හැකි ය. මෙලෙස කර්තෘ අරමුණු විමසන කල එක ම වස්තු විෂය යොදා ගත්තේ වී නමුදු කතුවරුන් වර්ණනා විෂයයෙහි දෙමගෙකැ ගිය බැව් ඔවුන්ගේ ප්‍රකාශයන්ගෙන් අපට වැටහේ. පාලියෙන් පැවති බුදුගුණ නොවියත් හුදී ජනයා උදෙසා සියබසින් ගුරුඵගෝමී දැක්වූ අතර, ඒ සඳහා පාලියෙන් ආ උපමේයෝපමා ද එලෙසින් ම දැක්වීය. එහෙත් විද්‍යාවකුවර්තී අනුගමනය කළේ බුදුගුණ උත්කර්ෂයෙන් වර්ණනා කළ හැකි විචිත්‍ර චිත්‍රයකි. ඒ බුදුරදුන් කෙරෙහි අසීමිත භක්තියක් පාඨක සිත්සතන්හි ජනිත වන අයුරෙනි. එහෙයින් බුන්සරණේ උපමා බහුල විස්තරාත්මක චිත්‍රයක් නිර්මාණය වූ අයුරු දිස්වේ.

4.3 අමාවතුර හා බුන්සරණේ රචනා චිත්‍රය ඔප් නැංවූ උපමා භාවිතය

භාෂණයේ හා ලේඛනයේ උපමා හෝ උපමා කථා යොදා ගැනෙනුයේ පවසන අදහස වඩාත් මැනවින් ප්‍රතිග්‍රාහකයාට අවබෝධ කරවීම උදෙසා ය. ලේඛනයේ තමාගේ රචනාව ව්‍යක්ත කරනු සඳහා ද උපමාව භාවිත කෙරේ. මෙ මගින් ලේඛකයාගේ රචනා චිත්‍රය මනාව සංවිධානය වන අතර, භාෂා නෛපුණය මෙන් ම ව්‍යවහාරික දැනුම ද මැන ගත හැකි වේ. භාෂා සාහිත්‍යානුගත උපමා සහ උපමා කථා පුරාණ උපදේශ සාහිත්‍යයේ ද අන්තර්ගත වේ. සංස්කෘත උපදේශ සාහිත්‍යයේ පංචතන්ත්‍ර හිතෝපදේශා දී ග්‍රන්ථවල උපමා හා උපමා කථා භාවිතයෙන් රාජ්‍ය නීති ශාස්ත්‍ර පවා උද්ග්‍රහණය කොට ඇත.

4.4 ආධ්‍යාන ක්‍රම විශේෂ

පුරාණ සිංහල ව්‍යාධ්‍යාන හා ආධ්‍යාන ග්‍රන්ථවල උපමා භාවිතය පැවතියේ පාලි සූත්‍ර අටුවා අනුයාත ලේඛන විධික්‍රමයක් වශයෙනි. අමාවතුර රචනයේ ගුරුඵගෝමී පවා අනුගමනය කළේ එබඳු රීතියකි. එහෙත් පරිකල්පා ව්‍යාධ්‍යාන ග්‍රන්ථයක් වූ ධර්මප්‍රදීපිකාවේ ගුරුඵගෝමී සංස්කෘත අලංකාර ආභාසය ලත් රචනා ශෛලියක් අනුගමනය කරමින් අපූර්ව උපමාරූපක භාවිත කිරීම විශේෂත්වයකි. පරිකල්පකරණයේ ස්වාධීනත්වය අනුව එතුමා විවිධ භාෂා උපක්‍රම හා වර්ණනා භාවිත කළත් පාලි සූත්‍ර අටුවා ආශ්‍රයෙන් කළ ආධ්‍යාන උදෙසා එබඳු වෙනස්කම් නො කළේ ය. උපමාවක් හෝ උපමා කල්පවක් වේ නම් එය මුල්පෙළ ආශ්‍රයෙන් ම ඉදිරිපත් කළේ ය.

ගුරුඵගෝමී අමාවතුර රචනයේ භාවිත කළ අනුවර්තන හෝ පරිවර්තන රටාවට අනුකූල උපමා එහි බහුලය. උදාහරණ වශයෙන් ගහපති දමනයේ එන මේ අවස්ථාව සැළකේ.

“යම් සෙ සුළඟ හමන කල අතු සැලෙයි, දිය සැලෙයි, එහි සිත් නැති එ සෙයින් මැ කායදණ්ඩ දු අචිත්තක වෙයි. යම් සෙ සුළඟ හමන කලැ තල්පත් ආදී හු හඬක් මැ යැ. දිය හඬා මැ යැ. එහි සිත් නැති. එ සෙයින් මැ වාග්දණ්ඩ දු අචිත්තක මැ වෙයි. යෙන්” (අමා. 40 පිටුව)

මෙහි උපමා අතිශයෝක්තියක් දක්නට නොමැත. අවශ්‍ය කාරණයට උපමා යොදා ගැනීමක් පමණි.

අමාවතුර උපමා භාවිතයෙහි විශේෂත්වය වනුයේ හෙළ බසෙහි පුරාණ ස්වරූපය පවා ඉන් හඳුනා ගත හැකිවීමයි. පහතින් දැක්වෙන උපමාවලින් සියබසෙහි පැරණි ස්වරූපය වටහා ගත හැකි වේ.

“මහාජනයො සැත්වැස්සෙන් පුවරියෙහි තබා කොටන මස් සෙයින් සුන්සුන් වැ ගියහ. එක්බිති කුළාරගෙ සා රත් කළ ලොහො පිඬු සෙයින් දිලියෙන පහණ වැසි වැස්වූහ” (අමා. 51 පිටුව)

“සුපිපි කැහැල රුකෙකිහි මල් අතු බිඳිනවුන් සෙයින් ” (අමා. 57 පිටුව)

අමාවතුර රාජදමනයෙහි එන මේ උපමා අජාසත් රජුගේ අසත්පුරුෂ මිත්‍ර දේවදත්ත චරිතය මනාව නිරූපණය කෙරෙන අතර, අජාසත් රජුගේ පීඩිත මානසිකත්වය ද මැනවින් නිරූපිත ය.

“එකල්හි දෙවිදත් තෙරහු තෝ මීයන් ඇතුළු කොටැ බෙර සදන මිනිසක්හු වැන්නෙහි කිහිප දවසෙකින් තා පියෙ තා ගෙ නිහරසර සඳහන් කොටැ බලා රජය ගන්නී කීහ” (අමා. 88 පිටුව)

‘බිම්සර රජ තුරුණුවන් සඳහන් කැරැණියෝ - දාගබණෙකි බහා ල මලක් සෙයින් මෙළේ’ (අමා. 90 පිටුව)

බිම්සර රජුගේ ශෝකාන්විත අභාවය ඉහත උපමායෙන් පාඨක ජන මනසට සන්නිවේදනය වන අයුරු අසුරු ය.

‘එකල්හි රජගහා නුවර සැණකෙළියෙක් වී යැ. නුවර වැස්සො එ නුවර දෙවිනුවරක් සෙයින් සදා සැණවෙස් ගෙන දෙවියන් සෙයින් සැණකෙළි කෙළිත්. අජාසන් රජ පනුරැසි පොහොදවස් රැ සරා සඳරසින් රිදි කෙළෙන් නික්මුණු කිරි දහර සෙයින් රිදි විමනින් නික්මුණු මුතුචූළ සෙයින් සමන් කුසුම්දම් සෙයින් දිලියෙන රාත්‍රියැ’ (අමා. 91 පිටුව)

‘මෙසෙ ඇමැත්තන් තමන් තමන් ලද ගත් නුවටැජරන් කී කල්හි රන්වන් මියුරු රස ඇති අඹපකක් කැටි පුරුෂයක්හු තමා අතැ තුඩු කඳුරුපකක් දැකැ දමා පියන්තක්හු සෙයින් ’ (අමා. 92 පිටුව)

‘නිවාත තැනෙකි පිපි රත්පියුම් වනයක් සෙයින්’ (අමා. 97 පිටුව)

‘මඩ නැති පහන් විලක් සෙයින් ’ (අමා. 98 පිටුව)

අමාවතුර රාජ දමනයේ එන මේ පාලි උපමාව වැදගත් කරුණු හෙළි කරයි.

‘අම්බං වා පුටියො ලඹුජං ව්‍යාකරෙය්‍යා” යනු සෙයින් මා පුළුච්චතා තබා අනෙකක් කී යැ’ (අමා. 99 පිටුව)

අමාවතුර පාලි අටුවා ආශ්‍රයෙන් හෙළබසට නැඟූ බවට ඉහත යෙදුණු උපමා ද සාක්ෂි දරයි.

‘වහන්සෙ, මම් වැලි පෙලා තෙල් නො ලබන්නක්හු සෙයින්, තොහො කොටන්නක්හු සෙයින් කිසි සාරයක් නො ලදුම්, බුදුන් වහන්සෙ මට පහන් දහස් දල්වා අලු කරන්නක්හු සෙයින් ’ (අමා. 100 - 101 පිටුව)

‘යම් සෙ කිසිවෙක් මිනිසකු මරා මල් මිටක් පමණ දඩ දී ගැළවෙ ද එ සෙයින්මැ’ (අමා. 102 පිටුව)

අමාවතුර මානවක දමනයේ එන මේ උපමා විස්තාරණීය බවක් දරයි. ඒ විස්තරාත්මක උපමා සැකසෙනුයේ **යම් සෙ හා එ සෙයින් මැ** යනුවෙන් සම්බන්ධ කරමිනි. සවිචකගේ ආකල්පය කෙබඳු ද යන්න තත් උපමාවලින් අවධාරිත ය. ගහපති දමනයේ ද මේ උපමාව එලෙසින් ම දක්නට හැකිය. මේ උපමා උපමේය සවිස්තරාත්මක ය. එමෙන් ම අවධාරණාත්මක වේ. වඩාත් පැහැදිලිවීම උදෙසා එහි සම්පූර්ණ විස්තරය ම දක්වනු ලැබේ.

“එකල්හි සවිචක . . . අද මා හා මහණගොයුම්හු හා කථා සල්ලාප වෙයි. යම් සෙ බැල ඇති පුරුෂයෙක් දිග් ලොම් ඇති එළුවක්හු ලොමැ ගෙනැ මොබට ඔබට ලා ආකර්ෂණ පරිකර්ෂණ සම්පරිකර්ෂණ කෙරෙ ද එ සෙයින් මැ මම් මහණගොයුම්හු හා වාදයෙන් වාද කොටැ කථා

මාර්ගයෙන් දොස් දක්වා මොබට ඔබට ලා ආකර්ෂණ පරිකර්ෂණ සම්පරිකර්ෂණ කෙරෙමි. යම් සෙ සුරාධුර්නයෙක් රා පරහන මටලුකස්ස දෙවියටි වූයෙ, කසට හරනා සඳහා දෙකනැ ගෙනැ ඇදැ කිබිසිනි කොටැ පිඹැ පියා ද උඩුකුරැ කොටැ පිඹැ පියා ද පුනපුනා ගසා පියා ද එසෙයින් මැ මම් මහණගොයුම්හු හා වාදයෙන් වාදකොටැ අවධුනන නිර්ධුනන නිෂ්පෝටන කෙරෙමි. යම් සෙ සණපිළි කටටි මිනිස්සු සණවැහැරි මිටි ගෙනැ සණදොවුන් කෙළි කෙළිද් ද රජුගෙ ඇත් සණදොවුන් කෙළි කෙළනා මිනිසුන් දැකැ ගැඹුරැ දියට වැදැ සොඬින් දිය ගෙනැ සණදොවුන් කෙළි කෙළි ද එසෙයින් මැ මම් මහණගොයුම්හු හා වාදයෙන් වාද කොටැ සණදොවුන් කෙළි කෙළෙනවුන් සෙයින් මොබට ඔබට ලා ආකර්ෂණ පරිකර්ෂණ සම්පරිකර්ෂණ කෙරෙමි. තවත් ලිච්ඡවිහි එත්වයි එත්වයි කී යැ.” (අමා. 122 පිටුව)

“එකල්හි සච්චක පන්සියක් ලිච්ඡවි රජුන් පිරිවරා ගිරිමුදුනෙහි මහවන වෙහෙරට එළබැ මහණගොයුම් කොහි යැ හො යි පිරිවෙනින් පිරිවෙනට වැදැ බලනුයෙ මිණිකවද පෙරෙව් ගඳැකුන් සෙයින් රත්පහුල් පෙරෙව් පිණිබොජුන් වළඳා මහසක්මන්හි සක්මන් කරන සඟුන් දැකැ,” (අමා. 122- 123 පිටු)

මෙවැනි උපමා ප්‍රවේශ ගුරුඵගෝමි යොදනුයේ මූලික කථාව සහිත පාලි සූත්‍ර අටුවා ආශ්‍රයෙනි. එහෙයින් අමාවතුරේ උපමා භාවිතය එහි රචනා විලාසයට අනුබද්ධව ම පවතී.

“මෙසෙ බුදුන් විසින් සර්වඥ ප්‍රචාරණයෙන් පැවරූ කල්හි සච්චක පැන පුළුවස්නෙ . . හවත් ගොයුම් ගොකුව මට එක් උපමායෙක් වටහයි කීයැ” (අමා 125 පිටුව)

මෙසෙයින් බුදුහු යම්සෙ නිහුගෙඬියෙක් සප්ත ගෙ සුඹුයෙන් නැඟි විස එ මැ සප්ත ලවා ඩහවා හැඳ පියා ද එසෙයින් මැ එ මැ පිරිසැ සච්චකයා ලවා එ මැ මුයෙන් පස්කඳ අනිසැ දුකැ අනතැ යි කීයැවුහු ’ (අමා. 129 පිටුව)

‘හෙ සම්මා සම්බුදුනුදු එ සෙ මැ වෙහෙසෙමි යන සිතින් අවුදු යම්සෙ හිඹුල් එරබුදු ඇ නිසරු රුක් පළමු විදි විරි එක්තරා සියොතෙක් කිහිරි රුක ද විද්ද හැක්කැ යි සිතා එහි පැහැඳ එක පහරින් කුඩු බිඳී ඇස් නික්මැ හිස් පැළුණු කලැ කඳින් ගැළැ බිමැ වැටී හී වේදනා මහත් වැ, වැලැපී ද එසෙයින් මැ සච්චක ද’ (අමා 130 පිටුව)

අමාවතුර හික්ෂු දමනයේ එන පහතින් දක්වෙන උපමා පාඨක සිත් ආකර්ෂණය කරලනුයේ එකී උපමාවන්හි විචිත්‍රත්වය හේතුවෙනි. හික්ෂුන් පමණක් නොව අපරිමිත දෙව්බඹුන් ද බුදුරදුන් වටා ඒකරාශී වී ධර්මග්‍රවණයට සූදානම් වීමේ විචිත්‍රත්වය ඉන් මැනැවින් ගම්‍ය වේ.

බුදුහු . . . රමණී විසල් පියෙසෙක්හි වන දෙවියන් පැන්වූ අස්නෙහි වැඩැ හුන්හු . . . . ඔවුන් එක්බිති අනෙක් තෙරහු රාත්වුහ යි පන්සියක් සහහු මැ පියුම් විලෙකැ පිපි පියුම් වනයක්

සෙයින් පුබුදුහු. එ සෙයින් මෑ අනෙක් තෙරහුදු අනෙක් තෙරහුදෑ යි පන්සියො හිමවතෑ බැසෑ බොජුන්හල් වදනවුන් සෙයින් පිළිවෙළින් වැඩියො.

මෙසෙ අරි ගණන් මුළු දුන් විගසෑ. බුද්ධෝත්පාදයෙහි ප්‍රතිමණ්ඩිත ලොකයා රමණී පරිදි දක්වනු සඳහා පැදුන් දෙසෙහි නැඟු රිදිමුවා මහත් කැටපත් මඬලක් බඳු නොහොත් නිම්වළල්ලෙහි ගෙනෑ පෙරළන ලද රිදි සකක් බඳු පුන්සඳමඬල නැඟී නුඹතලට පිළිපනෑ. (අමා. 173 පිටුව)

සානාහිර හා හේමවන යක්ෂ සේනාපතිවරු ආලවක යක්ෂයාට...

“අප බුදුන් පිණිස තො කියබර උසබ රජක්හු සමීපයෙහි එ දවස් උපන් වස්සක්හු වැන්නෙහි, ත්‍රිමදගලිත මතැත් රජක්හු සමීපයෙහි ඇත් පැටක්හු වැන්නෙහි, දිලියෙන කෙසරු සෙළෙන් හොබනා කඳට ඇති සිංහරාජයක්හු සමීපයෙහි මහලු කැණහිලක්හු වැන්නෙහි, යෙළ සියක් යොජුන් ගුරුළු රජක්හු සමීපයෙහි පියා හුන් කපුටුවක්හු වැන්නෙහි, යා තා තට හැකි දැයක් ඇත කරා යි කීහු.” අළවු යක් එ දැකෑ හග බුන් ගොනක්හු සෙයින්, දළ බුන් සපක්හු සෙයින් තෙජ නැතිවෑ මද නැතිවෑ මත් නැතිවෑ (අමා, 192 පිටුව)

අමාවතුර දේව දමනයෙහි උපමායෙන් විචිත්‍ර ස්ත්‍රී වර්ණනයක් උද්වහනය වේ

“එහි සොබනා අග පසග ඇත්තිය, මට සොම්නස් දෙනු විය. පාදාන්තයෙහි පටන් ගෙනෑ කෙශාන්ත දක්වා ලහිරු රස් කලබක් සෙයින්, නැගෙන ශරීර රශ්මීන් සුරියවචසා නම් ලද ---- සොසුළු වනට සුළග සෙයින්, පවස් ඇත්තනට පැන් සෙයින්, රාත්තට දහම් සෙයින්, ආතුරයනට බෙහෙත් සෙයින්, සා ඇතියනට බන් දිලියෙන ගිනි නිවන්තට දිය සෙයින්” (අමා. 221 පිටුව)

ඉදින් තො බඹහු ගෙ තෙපුල් ඉක්මිණිනි නම් ගෙට සිරි වදුන් මොහොල් ගත්තා වෙයි. තො සතර රියන් කඩෙකෑ පමණ ගන්තට ව්‍යායාමයක් කරනුවක්හු වැන්නෙහි යි නිගන්හු (අමා. 231 පිටුව)

මිනිස් වරිතවල මෙන් ම අමනුෂ්‍ය වරිතවල ක්‍රියාකාරිත්වය ද මැනවින් විශද වන උපමා අමාවතුරෙහි හමුවේ. මේ ඊට උදාහරණයි

“මිනිස්හු දෙවි විමනෙකින් යනුවන් සෙයින් සොම්නස් හැ. බුදුන් කියත් කියත් පහන් දහස් දිලියෙන ගෙකෙකින් රූ සෙ පහළ වී. දළබුන්සපක්හු සෙ තෙද නැති වී යෑ. මත් නැති වී යෑ.”

“බක ඇ බඹහු දු දමා අමා මහ නිවන් පමුණුවමින් තරු පිරිවර ලද පුන්සඳහු සෙයින්, පිරිබඬ පවු පිරිවර ලද රුවන් මෙර සෙයින්, පත් පෙළ පිරිවර ලද පියුම් කෙමියක් සෙයින්,

අරිගණ පිරිවරා දෙවිරම් මහ වෙහෙර වැඩැ විසුහැ බුදුහු.”
(අමා. 236 පිටුව)

මෙතැන් බුදුරදුන්ගේ නව අරභාදී ගුණයෙන් පුරිසදම්මසාරථී ගුණය ඉස්මතු කිරීමට ගුරුඵගෝමී ගත් තැන උපමේයෝපමාවෙන් වඩාත් විචිත්‍ර වූ අයුරු සුපැහැදිලි ය.

4.5 විද්‍යාවක්‍රවර්තීගේ උපමා සංයෝජනය

බුත්සරණ භාෂා ශෛලිය සැකසී ඇත්තේ ආරම්භයේ සිට ම බහුලෝපමා හා මාලෝපමා භාවිත කිරීමෙනි. උදා -

“දොර දොර නැගි සඳක් සෙ, හැම සතුන් තම තමන් ජීවිතයක් සෙ, නොහැකිලෑ පිපිවනින් සිටිනා රත්පියුමක් සෙ, කර රස නැතිවැ අමා රස ගත් මුහුදක් සෙ, හැමකල්හි මැ අඩු නො වැ සිටිනා පුන්සඳක් සෙ, පණුපිලවුන් නොවන් මිහිවදයක් සෙ, සෙණ බය නැති මහමේකුළක් සෙ, නොනැසී සිටිනා විදුලියක් සෙ, නොමිරිකී තිබෙන යොවනයක් සෙ, මරින් නොමැකෙන ජීවිතයක් සෙ, දුගීන් අතැ පත් මහානිධානයක් සෙ, මහාසායෙහි ලද අනැගි රස භොජනයක් සෙ, මහසයුරෙහි නැව් බුන් තැන්හි දුටු මහදිවයිනක් සෙ, ආදිකප්ති මහ අඳුරෙහි දුටු ළහිරු මඬළක් සෙ, සසරබියෙහි දුටු නිවන් මගක් සෙ, මහලෙඩෙකින් ලද දිවබෙහෙදක් සෙ, දුකෙහි ලත් පිටිවහලක් සෙ, මරුකතරෙහි දුටු මහවිලක් සෙ, මුළු ලොව මැ අමුතු වැ මිහිරි වැ දුටු බුදුන් සරණ යෙමි බුත්සරණ යා යුතු.”
(බුත්. 04 පිටුව)

කතුවරයාගේ පරමාර්ථය සසර දුකට පත් පුහුදුන් ජනයාට බුදුරදුන්ගේ පිහිට අවධාරණය කිරීමයි. ඉහත දක්වෙන උපමාවලින් එබඳු අසරණ ජනයාට උන්වහන්සේ කෙරෙහි අපරිමිත විශ්වාසයක් ජනිත කෙරේ. පහතින් දක්වෙන්නේ ද එබඳු ම උපමා සමූච්චයකි.

“නව ද මල් පිපි පරසතු රුකක් සෙ තමන් උපන් ලොව සුවපත් කළ, මහසායෙහි මහවැව් පුරා වට වැස්සක් සෙ තමන් උපන් ලොව දහම් වැස්සෙන් සුහික්ෂ කළ, කෙවුන්නෙහි බඳු රුවනක් සෙ තමන් උපන් ලොව සනාථ කළ, මිහිබඳු ගසක් සෙ තමන් උපන් ලොව මිහිරි කළ, හදුජාති ඇතුන් සිටි කාලිංග වනයක් සෙ තමන් උපන් ලොව මහඇගි කළ, මහඇගි මුතු දෙන මුතු මුවදොර මුහුදක් සෙ තමන් උපන් ලොව ධර්මරත්නාකර කළ, ගොකුණෙහි සිටි ගොරදක් සෙ තමන් උපන් ලොව මංගලය කළ, සඳුන් කපුරු උපදනා දණ්ඩ වන බෙහෙදක් සෙ තමන් උපන් ලොව මිල වැඩි කළ, මහා නිධානයක් එබූ ප්‍රදේශයක් සෙ වැඩි සිටි තැන කොතැන දෝ හො යි ලොවැස්සන් ලවා විමසවන, විදර්ශනයෙහි ඵල සිතක් සෙ සාර පරමපරායෙහි කෙළවර සිටියා වූ බුදුන් සරණ යෙමි බුත්සරණ යා යුතු.”
(බුත්. 281 පිටුව)

මෙහි දක්නට ලැබෙන විශේෂත්වය වනුයේ භාවිත උපමාවෙන් උපමේයය අර්ථාන්විතව භක්තිජනකව විස්තාරණය කිරීමයි. එයින් කතුවරයාගේ මූලික අපේක්ෂාව මුදුන්පත් වේ.

විද්‍යාවක්‍රවර්තීගේ රචනා ශෛලියෙහි කවිත්වය උපමා භාවිතයෙන් වඩාත් විචිත්‍ර වේ. පාඨකයා ඒවායින් අදහස හොඳින් වටහා ගන්නා අතර ගද්‍ය කාව්‍ය රසය දීප්තිමත් වේ. බුත්සරණේ උපමායෙන් සහාදයාගේ සිතෙහි බුද්ධිභක්තිය ජනිත කරලීමට ආධාරකයක් සපයනු පෙනේ. විද්‍යාවක්‍රවර්තී උපමා භාවිතයෙහි සුවිශේෂී ලේඛක වර්තයක් ද වේ. දෙසිය හත්තැවකට අධික උපමා ප්‍රමාණයක් සහිත වෙන ම උපමා පරිච්ඡේදයක් බුත්සරණට ඇතුළත් කොට එ මගින් බුද්ධිභක්තිය ජනනය කිරීමට සිතීම ද බුත්සරණේ විශේෂාංගයකි. බුත්සරණ රචනා රීතියේ ප්‍රකට ලක්ෂණයක් ලෙස උපමා භාවිතයට මුල් තැනක් හිමි වේ. ඒ උපමා භාවිත ප්‍රභේද විවිධාකාරයෙන් හඳුනා ගැනීමට හැකි ය.

4.5.1 බුත්සරණේ භාවිත උපමා ප්‍රභේද

4.5.1.1 බුද්ධාභිවන්දනාශ්‍රිත උපමා

“වියත් සෙ කියා නිමවත් මහත් සෙ කියා නිමවත් කරුණා ඇති සෙ කියා නිමවත් නුවණ ඇති සෙ කියා නිමවත් බණ කියාහෙන සෙ කියා නිමවත් සිත්කලු සෙ කියා නිමවත් පිනැති සෙ කියා නිමවත් යශස් ඇති සෙ කියා නිමවත් තෙජස් ඇති සෙ කියා නිමවත් කෘතාධිකාර සෙ කියා නිමවත් මහකුලජ සෙ කියා නිමවත් අපිස් සෙ කියා නිමවත් ප්‍රතිපක්ෂයන් මන්බුත් සෙ කියා නිමවත් පෙළහරපානට සුරු පරිදි කියා නිමවත් සරණ වන්නන් ළය සහහන සෙ කියා නිමවත් සියලු ලොවට ශාන්ති කළ පරිදි කියා නිමවත් රූ ඇති සෙ කියා නිමවත් ඉතිරි ධර්මකථිකයන් තබා සවිනෙ ගෙවා දත් තමන් වහන්සේ ද ආයු පමණින් එකෙකි ගුණ අල්ලා ගෙනැ වදාරා නිමවත් නො නිමැවිය හැකි මහත් ගුණ ඇති බුදු රජාණන් වහන්සේ” (බුත්. 281 පිටුව)

මේ බුද්ධාභිවන්දනාශ්‍රිත උපමා අතිශයෝක්තාලංකාරයට අයත් උපමා ලෙස ද ගත හැකි වේ. බුද්ධ ශක්තිය බුද්ධ බලය අවධාරණය කිරීම මෙමගින් අපේක්ෂිතය.

4.5.1.2. සවනක් ඝන බුදුරැස් - බුද්ධරශ්මි

“සක්වළ ගල මැඩගෙනැ අකනිටා බඹලොව පැනැගෙනැ මහ පොළොව ඉක්මැගෙනැ දිවන සවනක් රැසින් මුළු ලොව ගැලෙන්ටට වන. මුළු ලොව කසමල් කැනින් වසන්නා සෙ, දියමෙරලිය මලින් නවහම් කරන්නා සෙ, මොනර පිලින් සදන්නා සෙ, ඉඳුනිල් මැණිකින්

අතුරන්නා සෙ, නිල් රස් කඳෙක් එක් ලක්ෂ සුසැට දහස් යොදුන් සක්වළ ගල හිස පැනැගෙන ඉතිරි දිවෙන්නට වන.” (බුන්. 79 පිටුව)

මෙහි භාවිත වී ඇත්තේ අනිශයෝක්ති උපමා බැව් හඳුනා ගත හැකිය.

4.5.1.3. සියලු සත්ත්වයන්හට වැඩි සිටි බුදුන් පිළිබඳ උපමා

“මෙරට වැඩි උස් පර්වතයක් නැත්තා සෙ මහපොළොවට වැඩි පළල් අනෙක් වස්තුවක් නැත්තා සෙ දිය පොළොවට වැඩි අනෙක් ජලාධාරයක් නැත්තා සෙ වා පොළොවට වඩා මහත් පවනක් නැත්තා සෙ-----සියලු සත්ත්වයන්හට වැඩි සිටි බුදුන්” (බුන්. 58 පිටුව)

සාහිත්‍යාගත උපමා බහුල ව භාවිත කිරීම ද විද්‍යාවක්‍රවර්තීන්ට ප්‍රිය වූ බැව් පෙනී යයි. මහමෙර, අංජනකුට, දෙවිලොව, බඹලොව, සත්කුළුපව්, අහස් ගඟ වැනි විශ්මය ජනක සාහිත්‍යයක උපමා රැසක් ම බුන්සරණෙහි අන්තර්ගතය.

4.5.1.4. අනාථ පිණ්ඩික නම් මහ සිටාණන් පිළිබඳ උපමා

ජේතවන විහාරයට පැමිණ බුදුරදුන්ට දනට ආරාධනා කළ අනාථ පිණ්ඩික නම් මහ සිටාණෝ බුදුරදුන් පිළිබඳ සිත් නිවී සැනහීම විද්‍යාවක්‍රවර්ති මෙසේ උපමායෙන් වර්ණනා කරයි.

“එ සමයෙහි එක් දවසක් අනාථ පිණ්ඩික නම් මහ සිටාණෝ ජේතවන මහා විහාරයට ගොස් බුදුන් වහන්සෙ ගෙ ශ්‍රී පාදය වැඳූ එ ශ්‍රී පාදය පිසූ හැර ගත් අත තමන් මුදුනෙහි පිස්මින් තමන් ගෙ ජාතිය සඵල කොටැ වදාරන මිහිරි බණ අසා, මිහිවදයෙකිනි හුණු බමරක්හු සෙ, පියුම් විලකට වන් රාජහංසයක්හු සෙ, මහ ගිම්හි මහ ගඟෙකිනි ගැලුණු මතැතක්හු සෙ, මහවැස්සෙන් සැනැහුණු වැහිලිහිණියකු සෙ, සත්රුවන් මහා නිධානයක් දුටු මහදුගියකු සෙ, තමා ගෙ රට දනවු දුටු නැවියකු සෙ, සුවාසු දහසක් යොදුන් ගැඹුරු මහමුහුදට වැඳූ සැනැහී කෙළනා තිම්ගල නම් මහාමත්ස්‍යයා සෙ, උපන් කෙණෙහි මැ මල් පිපී වැනි ගිය පරසතු රුකක් දුටු තරුණ දිව්‍යපුත්‍රයක්හු සෙ, භාවනා ක්‍රමයෙන් විශුද්ධි පරම්පරායෙන් ගොස් පළමු මගින් නිවන් දැකූ සැනැහුණු යොගාවචරයක්හු සෙ, නිවී සැනැහී” (බුන්. 81 පිටුව)

මේ දිගු මාලෝපමා සංවිතයකි. මේ උපමාවලින් හෙළිවනුයේ වර්ත වර්ණනයට සමත්කම් පෑ කතුවරයෙකුගේ සලකුණු ය.

යමා මහ පෙළහර පානට ගඳකිළියෙන් වැඩි බුදුරදුන් පිළිබඳ තවත් අපූර්ව මාලෝපමා වර්ණනාවක් බුන්සරණෙහි එයි.

“හුදු අමායෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු විස්මයෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු සන්තෝෂයෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු තේජසින් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු මෙමත්‍රියෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු කරුණායෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු මුදිතායෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු උපෙක්ෂායෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු ශීලයෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු සමාධියෙන් මවාලු රුවක් සෙ, හුදු ප්‍රඥායෙන් මවාලු රුවක් සෙ,” (100 පිටුව)

මේ උපමාවන්හි විශේෂත්වය නම් එක ම වදනක් සුරුවයෙහි තබා වැදගත් කරුණු පෙළක් විස්තාරණය කිරීමයි. බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි යෙදුණු අනිනන්දන වදන් බහුපමායෙන් සරහා අවධාරණාත්මකව පුනරුක්තයට නැංවීම මෙහි අරමුණ බැව් පෙනේ.

4.5.1.5. උපමා බාහුලයෙන් පිරි බුක්සරණේ නාලාගිරි දමනය

ශ්‍රාවක අවධානය තීව්‍ර වන අයුරින් රචිත උපමා රැසක් බුක්සරණ නාලාගිරි දමනයෙහි දැක්වේ. ඇතු දමනය උදෙසා ගඳකිළියෙන් නික්ම භික්ෂූන් සමඟ වඩින බුදුරදුන් මෙසේ වර්ණිතය.

“දස ඇඟිල්ලක් නගා දස දහසක් සක්වළ ආලෝක පතුරුවන භාරිත නම් මහා බුන්මයා පළමු කොට ලා නික්මුණු බුන්ම සේනාව එ වඩනා බුදුරජාණන් හා එ මහණ පිරිසට උපමාවට මා තුඩ නො වකම්. මෙ උපමා කියා එ බුද්ධ විලාසයට නින්දා නො කෙරෙමි. මාගේ ස්වාමීදරුවාණෝ තුමු මැ තමන් වැන්නාහ.” මෙහි භාවිත වී ඇත්තේ නින්දෝපමාවයි.

නන්දෝපනන්ද දමනය - බුක්සරණ

නාගරාජයා දමනයට සෘද්ධි ඇත්තවුන් කෙරෙහි අගතැන්පත් වූ, මුගලන් මහකෙරුන් බුදුරදුන්ගෙන් අවසර යැදීම - අවිච්චි මහානරකය, මහමෙර, මහපොළොව, සක්වලා දි සුවිසාල ස්ථාන පාදක කර ගනිමින් මෙහි උපමා නිපදවා ඇත.

මුගලන් මහ රහතන් වහන්සේ පිළිබඳ වර්ණනාව බුදුරදුන් ගැන කරන වර්ණනාවකට බෙහෙවින් සමාන ය. එයින් පැහැදිලි වනුයේ විද්‍යාවක්‍රවර්ති උපමා බාහුලය වර්ණනා විෂයයෙහි දක්වනු ලබන රුචිකත්වය යි. සමස්තයක් සේ ගත් කල කතුවරයාගේ විස්තර වර්ණනයෙහි පද සෞක්‍රමාර්යය ඉතා ඉහළ ය.

කල්හි පිපි නිල් මහනෙල් මලින් ගෙතු මල්දමක් සෙ, ඉන්ද්‍රනීල මාණිකායෙහි නෙළා නිම වූ රුවක් සෙ, නිල් වූ ශරීර ඇති, එ සෙයින් මැ සන්ධ්‍යා වලා පටලයෙකින් සිසාරන ලද අංජන පර්වතයක් සෙ, රත් සිවුරින් වැසී හොබනා වූ - ශක්‍රයා ගෙ වෛජයන්තප්‍රාසාදය මාපටුඟිල්ලෙන් කැරැලි අකිහි ගෙනෑ තණ පතක් සෙ සොල්වාපියන්තට පොහොසත් වූ, එක්ලක්ෂ අට සැට දහසක් යොදුන් උස ඇති මහ මෙර මුල සිටැ විදැ ගෙනෑ පාණ්ඩුකම්බල ගෛලාසනයෙහි වැඩිහුන් බුදුන් වහන්සෙ ගෙ ශ්‍රීපාද මූලයෙන් සිඟාව

නගාගන්නට පොහොසත් වූ, මුගලන් මහතෙරුන් වහන්සේ අවුත් සර්වඥයන් වහන්සේ ගෙ ශ්‍රී පාදය වැඳූ, ස්වාමීනි, මම මෙ නයි හික්මවමි දැ යි වදාළ සේකැ (බුන්. 84 පිටුව)

විද්‍යාවක්‍රවර්තීගේ රචනයෙහි වර්ණනා විෂයාතික්‍රාන්ත බව ප්‍රකට කළ සුවිශේෂ ලක්ෂණයක් ලෙස මේ විශ්මයෝපමා උපමා භාවිතය හඳුන්වා දිය හැකි බැව් ඉහත නිදසුන්වලින් පැහැදිලි ය.

5. සමාලෝචනය

සිංහල ආධ්‍යාන සම්ප්‍රදාය බිහිවීමේ ආරම්භක පියවර වූයේ, හෙළටුවා සම්පාදනය යි. එය හුදෙක් ධර්ම ව්‍යාප්තිය සඳහා ගත් ප්‍රයත්නයක් සේ පෙනුණ ද මෙරට සිංහල භාෂාවේ හා සාහිත්‍යයේ ස්ථාවරත්වය උදෙසා තැබූ අතිශය වැදගත් පියවරක් වූයේ ය. ක්‍රිපිටක බුද්ධ ධර්මය මෙරට වාසිනට පැහැදිලි කිරීමේ උදාර අපේක්ෂාවෙන් සන්න, විවරණ, ගැටපද, පරිකථා ආදී ව්‍යාධ්‍යාන ක්‍රමවේද අනුගමනය කරනු ලැබී ය. ඉන් මූලික පරමාර්ථය ඉටු කර ගත් අතර, අතුරු ප්‍රතිඵල වශයෙන් සිංහල භාෂාවේ හා සාහිත්‍යයේ ප්‍රගමණය ද සිදුවිය.

ව්‍යාධ්‍යාන ප්‍රභේදවල පාලි, සංස්කෘත වචන, වගන්ති පිළිබඳ නිර්වචන, ව්‍යාකරණ, නිරුක්ති, විශ්ලේෂණ, විභාග සිදු කෙරිණි. අනතුරුව ගැටපද, පරිකථාදී අංගවලින් සිංහල ආධ්‍යාන සාහිත්‍ය සම්ප්‍රදායේ මුල් ස්වරූපය දැක ගත හැකි විය. පොලොන්නරු යුගයේ ගුරුළුගෝමීන් විසින් රචිත ධර්මප්‍රදීපිකාව නම් වූ පාලි මහා බෝධිවංස පරිකථාවේ නිදර්ශිත පරිකථා අතර, සම්පූර්ණ කථා පුවත් අන්තර්ගත විණි. විශේෂත්වය වූයේ සිංහල ගද්‍ය කාව්‍ය සාහිත්‍යයට පරිණත කාව්‍යාත්මක ස්වරූපයක් නිර්මාණය වීම යි. ධර්මප්‍රදීපිකාවේ පරිකථාවක් වූ 'සුළුකළුගු කථාව' පොලොන්නරු යුගයේ උගතුන්ගේ ප්‍රතිභාව මැනවින් විදහා පාන්නකි. ඒ වන විට සිංහල භාෂා සාහිත්‍යය පරිණත අවධියට සම්ප්‍රාප්ත වී තිබූ බවට එය මනා සහතිකයක් විණි.

ගුරුළුගෝමීන්ගේ අමාවතුර අයත් වන්නේ එකල උගතුන් විසින් කාලීන අවශ්‍යතාවක් සැපිරීමී වස් ගන්නා ලද ප්‍රයත්නයක් ලෙසිනි. ඒ වන විට පාලි ක්‍රිපිටකයේ හා අට්ඨකථා ග්‍රන්ථවල සවිස්තරාත්මක ව පැවති බෞද්ධ සාහිත්‍යාගත තොරතුරු 'සියබසින්' පැවසීමේ අවශ්‍යතාව දැඩි සේ පවතින්නට ඇත. එතුමා 'සැකෙවින්' යනුවෙන් දැක්වීමෙන් ද මුල් තොරතුරුවල අධිකත්වය ගම්‍ය වේ.

ගුරුළුගෝමී එක්තරා සීමාවක පිහිටා තම ග්‍රන්ථ කාර්යය ඉටු කළ ලේඛකයකු බැව් හැඟේ. එතුමන් ආශ්‍රය කළ පාලි සූත්‍ර අටුවා ග්‍රන්ථ රාශියකි. ඒවායෙහි ආ කරුණු නිවැරදි ව හා ශාස්ත්‍රීය ව සිංහලයට නැඟීමේ කාර්යය එතුමා සාර්ථක ව ඉටු කළ බැව්, ග්‍රන්ථාශ්‍රයෙන් වටහා ගත හැකි විණි. අමාවතුර රචනයෙහි ක්‍රමානුකූල බව, තත් ග්‍රන්ථ සන්දර්භයෙහි

දැක්වෙයි. “පුරිසදම්මසාරථී” බුදුගුණය පමණක් ගෙන එම අරමුණින් බැහැරට නො යා ඖදාර්ය වූ ප්‍රතිභා ශක්තියෙන් අමාවතුර රචිත බැව් ප්‍රත්‍යක්ෂ වේ. පෙළ සූත්‍ර අටුවා ග්‍රන්ථ ඇසුරු කළ ද හුදු පරිවර්තනයකට එහා ගිය රචනා කෞශල්‍යයකින්, ගුරුඵගෝමී පාඨක ශ්‍රාවක අවධානය දිනා ගනී.

විද්‍යාවක්‍රවර්ති බුත්සරණ රචනා කිරීමෙන් දැක්වූ සමත්කම් කරුණු කීපයක් ඔස්සේ අවධාරණය වීණි. ‘බුද්ධ වර්තය උත්කර්ෂයට නැංවීම’ එතුමන්ගේ පරමාධ්‍යාශය විය. සිය රචනාව සෑම විට ම ඔහු මෙහෙයූ වූයේ ඒ අරමුණ සාක්ෂාත් කර ගනු පිණිස ය. එහෙයින් සුවිශේෂ ධර්ම දේශනා ශෛලියක් නිතැතින් ම බිහි විය. කතුචරයා යොදා ගත් විශේෂණ පද බහුල, උපමා බහුල සෑම වගන්තියක් ම බුද්ධ වර්තය විෂයයෙහි ම යොමු කළ ඒවා වූයේ ය. එය නොකඩවා ගලා ගිය වදන් සමුච්චයකි. නිරන්තරයෙන් ඇදහැලුණු වර්ණනා ප්‍රවාහයකි. කෙටි වාක්‍ය, දීර්ඝ වාක්‍ය, ශබ්ද අනුප්‍රාස මතු වන වදන්, පුනරුක්ති ප්‍රකාශන එහි නොමඳ ව ප්‍රදර්ශනය වූයේ ය.

විද්‍යාවක්‍රවර්තිගේ රචනයෙහි වාග්කෝෂය වර්ණනා විෂයයෙහි ම ඇරුණක් සේ විය. එතුමාණෝ උපමායෙහි විශාරදය හ. විශේෂණ පද උත්පාදනයෙහි විචිත්‍ර ලක්ෂණ ඇතිය හ. වර්ණනා විෂයාතික්‍රාන්තය හ. එබැවින් බුත්සරණ පශ්චාත්කාලීන සිංහල ගද්‍ය කාව්‍ය රචකයින්ට ආභාසය, උපදේශය, අනුබලය, අනුග්‍රහය ලබා දුන් වාග් ප්‍රපංචයෙන් අනූන භක්ති කාව්‍ය ප්‍රබන්ධයක් ම වීණි.

6. නිගමන

මේ අධ්‍යයනයෙන් අමාවතුර හා බුත්සරණ සිංහල ගද්‍ය සාහිත්‍යයේ ඓතිහාසික හා ආගමික වැදගත්කමක් දරන ග්‍රන්ථ දෙකක් බැව් නිගමනය කළ හැකි වේ.

සිංහල භාෂාවේ හා තදනුබද්ධ සාහිත්‍ය රචනාවන්හී පුරාමිභක, හා ඓතිහාසික ලේඛන විධික්‍රම රාශියක් ඒවායින් හෙළි වන බැව් ද නිගමනය කළ හැකිය.

තව ද, සමකාලීන සමාජයීය, සංස්කෘතික තත්ත්වයන්ට අනුගත වෙමින් ආබ්‍යාන රචනා රීති විධික්‍රම භාවිත කර ඇති බැව් ද නිගමනය වේ.

තම අරමුණුවලට ගැළපෙන පරිදි ආබ්‍යාන විධික්‍රමවල රචනා රීති සාධනීය මට්ටමෙන් හසුරුවා ගැනීමට පවත්නා භාෂා ක්‍රමෝපායයන් ඒ සඳහා සාර්ථක ව යොදා ගෙන ඇති බවත් නිගමනය කළ හැකිය.

උපමාඋපමේය භාවිතය භාෂා සාහිත්‍ය කාව්‍යාදියෙහි ශෝභමාන අංගයක් සේ පෙරදිග විචාරකයෝ හැඳින්වූහ. තත් නිර්දේශය සාර්වත්‍රික වූවකි. අද්‍යතන ලේඛනයෙහි

සම්භාව්‍ය සිංහල ගද්‍යාධ්‍යාන විධික්‍රමයන්හි උපමේයෝපමා භාවිතෝපක්‍රම (අමාවතුර හා බුත්සරණ ග්‍රන්ථද්වය ආශ්‍රයෙන්)

සංවර්ධනයට සම්භාව්‍ය සාහිත්‍යගත උපමාඋපමේය භාවිතය වටිනා බැව් මෙයින් නිගමනය කළ හැකිය.

පරිශීලන

අමරවංස හිමි කොත්මලේ. (2000) සිංහල සාහිත්‍ය ලතා, දෙවන මුද්‍රණය, ගොඩගේ, කොළඹ. කුලසූරිය, ඒ. (1966). කාව්‍යාලංකාර සූත්‍ර වෘත්ති. කොළඹ: ගුණසේන සහ සමාගම. ජයතිලක ඩී. බී. (2008) සිංහල සාහිත්‍ය ලිපි, තෙවන මුද්‍රණය, ගොඩගේ, කොළඹ.

ඤානසීහ. එච්. (සංස්). (1964). සියබස්ලකර වර්ණනාව. කොළඹ: ස්වභාෂා ප්‍රකාශකයෝ.

ඤාණාලෝක, කේ. (සංස්.). (1959). අමාවතුර. කොළඹ: ගුණසේන සහ සමාගම.

තිලකසිරි, ජේ. (1961). සංස්කෘත කාව්‍ය සාහිත්‍යය. කොළඹ: ලේක්හවුස්.

දුර්ගා ප්‍රසාද සහ කාශිනාථ ශර්ම (සංස්). (1889). කාව්‍යාලංකාර සූත්‍ර. බොම්බාය.

ධර්මකීර්ති, ටී. (1959). භාරතීය කාව්‍ය විචාරය 1. කැලණිය: දීපා මුද්‍රණාලය.

පඤ්ඤාසාර ඩී. (සංස්). (1958). සිදත් සඟරා භාව සන්නය. කොළඹ: ශ්‍රී ලංකා ප්‍රකාශක සමාගම.

පේමරතන, ඩබ්ලිව්. සහ දේවානන්ද, එච්. (සංස්). (1948). සුබෝධිනී ව්‍යාධ්‍යා සහිත කාව්‍යාදර්ශය, ප්‍රථම හා ද්විතීය භාග. කොළඹ: ජිනාලංකාර යන්ත්‍රාලය.

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථාන ප්‍රකාශනය. (2008). බුත්සරණ.දෙහිවල.

විජයරත්න ඩී. ටී. එෆ්. (2008) අමාවතුර විමර්ශනය, එස්. ගොඩගේ, කොළඹ.

විජයවර්ධන, එච්. (1967). සංස්කෘත කාව්‍ය විචාරයේ මූලධර්ම. කොළඹ: ගුණසේන සහ සමාගම.

විජයවර්ධන, එච්. (1968). කාව්‍ය විචාර ගවේෂණ. කොළඹ: ගුණසේන සහ සමාගම.

විජයවර්ධන, එච්. (2009). සිංහල ගී කාව්‍යය කෙරෙහි සංස්කෘත අලංකාර ශාස්ත්‍රයේ බලපෑම. බොරැස්ගමුව: විසිදුනු ප්‍රකාශකයෝ.

සන්නස්ගල, පී. බී. (1947). සිංහල සාහිත්‍ය වංසය. කොළඹ: ලේක් හවුස්.

සෝරත ඩබ්. (2000) බුත්සරණ. කොළඹ. සමයවර්ධන.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රාචීන භාෂොපකාර සමාගමේ සංස්කරණය, (2004) අමාවතුර, කොළඹ, සමයවර්ධන.

සඟරා

විජේමාන්න, පී. (1992). සම්භාව්‍ය සිංහල ගද්‍යයේ කතා රීතිය: සාරටී, (ප්‍රකාශකයා සඳහන් නොවේ): සාහිත්‍ය දින මංගල කලාපය, පි. 92-104.

Retirement and Quality of life among Senior Citizens in Sri Lanka

Kumari Thoradeniya

Department of Sociology, University of Peradeniya

Kumara.thoradeniya@arts.pdn.ac.lk

Abstract:

The main objective of this study is to examine how the elderly population in Sri Lanka experience retirement and see how they define their 'quality of life' and satisfaction. Another goal is to analyse whether retired people actually enjoy their retirement. As the 'quality of life' is a complex concept, this study defines quality of life as "older people's level of satisfaction with their overall life" and five components were identified based on the literature as basic criteria which make older people satisfied in terms of health concerns, adjustment to retirement and aspects of ageing, achievement of goals as expected, financial stability and social networks. This study mainly employs a qualitative approach and it is limited to selecting retired professionals only from the government sector who lived in their own home. Accordingly, 16 medical doctors, 16 school teachers and 16 labourers were selected for the study based on a purposive sampling method. Retired people who belonged to the 60 to 75 age category were selected, and both male and female retired elders were selected in the proportion of 24 males to 24 females. In-depth interviews were conducted to gather data. Even though the 'quality of life' or 'life satisfaction' depends almost totally on individual preferences, this study reveals that three factors are very influential in a retiree's satisfaction with his/her life. These are his/her children's achievements, health concerns and financial security. The study further reveals that cultural factors and gender differences are crucial factors that impact on the definition of 'quality of life' or 'satisfaction' among older people.

Key words: elderly people, retirement, quality of life, satisfaction

1. Introduction

Retirement is often considered the first major life course transition, potentially influencing major changes in one's economic, social and psychological conditions. It can be defined in various ways as an event, a role, or a process, involving a change from employment for income (Evans, Ekerdt & Bosee, 1985, Ekerdt, 1986). With retirement, one's behavior can change completely, with the discontinuity of the employment that she/he engaged in, and the resultant economic changes may influence many aspects of life of retired individuals. However, the experiences of retirement may vary across countries, societies, genders and cultures, even within the same society. For example, in many European countries, the majority of elderly people receive a pension, as Europe's public pension systems are based on the pay-as-you go principle (Hess, et al, 2021; Hofacker, et al, 2015).

When considering the developing world, this situation is completely different since only a very small proportion of the aging population receives formal or informal pension benefits. For instance, the World Bank (2020) report highlights that only one third of the ageing population has access to pension benefits in low income countries. In some countries, an even smaller proportion of the ageing population receives pensions. For instance, in sub-Saharan Africa, less than 10% of the older population has access to pension benefits (Stewart & Yermo, 2009).

Receiving a pension is only an economic security, and this is only one aspect of the quality of life and satisfaction among elderly populations. For instance, Sweden, Germany, Norway, Switzerland, New Zealand, Australia, Spain, Portugal, and Canada are ranked as the best countries for a comfortable retired life, while Pakistan, Tanzania and Afghanistan are considered countries with the least well-being, of 91 countries. Health, income security, employment and educational opportunities, as well as an enabling environment have been used as criteria in this ranking system (Haynie, 2016).

The above discussion explains that in order to enjoy a positive quality of life and satisfaction in old age, individuals need financial security plus other social aspects

such as easy access to health, pleasant climate, a friendly and peaceful environment, easy access to transport, housing, etc. This demonstrates that taking care of elders and providing them with a peaceful life is not only a familial task, but also an institutional-level task, and hand in hand, these two institutions can provide reasonable life satisfaction to the elderly population.

Sri Lanka is considered the country with the fastest growing elderly population among countries in the South Asian region. In 2022, the total elderly population in Sri Lanka was 16.3% while in India it was 7.2%, in Pakistan 7.2%, in Bhutan 7.1%, in Bangladesh 9.4%, and in Afghanistan, 5.5% (United States Census Bureau, 2022). Socio-economic changes that took place in Sri Lankan society around the 1960s was the main reason for the increasing ageing population in the country. In particular, the mortality rate and the fertility rate gradually decreased with the introduction of new health and educational policies which directly influenced this demographic transition in the country (Thoradeniya, 2021).

With the rapid increase in the aging population in Sri Lanka, several concerns emerged among policy makers, medical doctors, academics, and researchers. Of these, most attention has been paid to social, economic and health issues that emerged within the family as well as in society. Less attention has been paid to individual elders while even less attention has been directed to the life-style of retired people, their well-being and satisfaction. Of course, some limited studies have been done to evaluate the quality of life of elders, but these have also been limited to the health sector (Rathnayake & Siop, 2015). Therefore, the main objective of this study is to examine how the elderly population in Sri Lanka experience retirement and see how they define their quality of life and satisfaction. Another goal was to investigate whether retired people actually enjoy their retirement.

2. Literature Review

Quality of life is a complex concept that is difficult to define as various individuals see it from different angles. For instance, Brown et al (2004) state that “quality of life is inherently a dynamic, multi-level and complex concept, reflecting objective, subjective, macro-societal, and micro-individual, positive and negative influences which interact together”. The World Health Organization (2012) defines “quality of life” as a people's perspective of their position in life within the culture and value system in which they live, and that this is connected to their goals, expectations, standards and concerns. However, some scholars state that the meaning of “quality of life” is highly individualistic as no one knows precisely what it is in general, even though each and every one has some idea about their own quality of life (Netuveli & Blaue, 2008).

The above definitions explain that one’s quality of life depend on individual personalities, an individual’s expectations, and societal expectations in a specific cultural and value system. Even though the quality of life or satisfaction or well-being of a person can be based on individual personalities, cultures, wealth etc. as defined above, standard indicators of quality of life include wealth, employment, the environment, physical and mental health, education, recreation and leisure time, social belonging, religious beliefs, safety, security and freedom (Gregory et al, 2009; Nussbanm & Sen, 1993; Babara, 2016).

While a larger number of definitions for quality of life and happiness have been developed, there are no proper quality of life measures developed with regard to elderly populations. Researchers are of the view that knowing what elders find important in their life and knowing what quality of life is from an elder's perspective are important to develop standard quality of life indicators for elderly populations (Netuveli & Blane, 2008; Gabriel & Bowling, 2004). Even though there is a dearth of research that has developed definitions for the quality of life of a retired population, no exact indicators have been developed. Some researchers have focused on evaluating the quality of life of elders according to different perspectives, and in this

section, it is expected to review this body of research in order to create a conceptual framework that can evaluate the overall quality of life among the identified sample of the study.

Heybroek, Heynes & Baxter (2015) have done research on “life satisfaction” and retirement in Australia, and the main aim of this research was to investigate changes in life satisfaction across the retirement transition among Australians. They used 724 retired people as their sample. In their conclusion, these researchers mention that some of the retirees maintained high life satisfaction across the retirement transition and this number is 40% of the total sample. Another group of retired people experienced declining levels of satisfaction from high levels prior to retirement, and this number is 28% of the sample. Fourteen percent of retirees experienced increased life satisfaction from a low level prior to retirement, while 18% experienced further declining low levels of satisfaction.

They conclude their research by stating that those who have access to health, social contacts and financial resources have high levels of life satisfaction, while those who have less access to the above three factors experience declining life satisfaction. This study shows that even though there are no proper criteria developed to measure the quality of life of an aging population, health, wealth and social networks play key roles in the quality of life maintenance of an elderly population. Further, this study concludes that ‘quality of life’ can vary according to the situations the retirees are in, and that it can change periodically, especially among the very elderly population.

Gabriel & Bowling (2004) have done research in Britain to determine how older people see and describe their own ‘quality of life’. The overall aim of this research was to develop a conceptual framework and general knowledge on ‘quality of life’ and ‘happiness’ in old age based on older people’s views. The researchers have used both qualitative and quantitative approaches in their study, and 999 older people were used for the ‘quality of life’ quantitative survey, while 80 respondents had been interviewed. The researchers used semi-biographical interview techniques in order to enable themes to emerge from the respondents’ own life stories. The findings of the

study revealed that the respondents who took part in the study define ‘quality of life’ as a combination of several factors which are inter-linked and dependent on one another. These factors are social relationships, home and neighborhood, social capital, psychological well-being and outlook, activities and hobbies, health and functional ability, social roles and activities, and financial circumstances and independence.

However, Gabriel and Bowling state that the people who joined the study were living in their own homes and that people who were settled in nursing homes, elders’ homes or any other place might define ‘quality of life’ in other forms. Further, this study concludes that ‘quality of life’ in old age goes beyond health, functional ability and financial ability. Thus, having good social support, keeping active within the family and society, having access to local facilities such as transport and health, having the freedom to engage with the activities of choice, having positive physical and psychological well-being, social acceptance financial capability to fulfill their basic needs is very much connected with the ‘quality of life’ during old age.

Leeuwen et al (2019) have also carried out research in order to identify how older people see the ‘quality of life’ according to their own individual perspectives. Reviewing forty-eight existing qualitative studies based on eleven western countries, these scholars attempted to examine what ‘quality of life’ means to older adults living at home. After synthesizing the views of more than 3,400 older adults’ views on the quality of life in old age, the researchers conclude that they can categorize quality of life into nine domains, namely, autonomy, role and activity, health perception, relationships, attitude and adaptation, emotional comfort, spirituality, home and neighborhood and financial security. This study also confirmed that even though the quality of life can be distinguished into several domains, those domains are interconnected and interlinked with one another. Further, this study confirmed that the term ‘quality of life’ is very much related to the concepts of ‘well-being’, ‘satisfaction’ and even the concept of ‘successful ageing’.

Krishnapa et al (2021) have carried out an investigation to assess the 'quality of life' among older persons in the urban and rural areas of Bangalore, India. They used 482 older persons from rural areas and 495 older persons from urban areas as respondents, and used primarily quantitative approaches for collecting data. They calculated the 'quality of life' using four domains, namely, physical (living status), psychological (disability) social relationships (living status) and the environment (occupational status). Thereafter, they calculated mean 'quality of life' scores in the physical, psychological, social relationships and environmental domains and considered scores less than the median value (5%) as reflecting a poor 'quality of life' while scores above the median were considered good 'quality of life'.

Accordingly, the research has found that the urban male had the highest 'quality of life' scores in all domains, while rural women had the lowest 'quality of life' scores in three domains and scored marginally in the psychological domain. Living alone, being disabled and unemployed were the factors associated with a poor quality of life in rural areas. Being female, illiterate, and financially dependent were the poor quality of life indicators among urban elders. The researchers conclude that the 'quality of life' of older people who live in rural areas was significantly lower compared to that of older people who live in urban areas. Gender, education, occupation and financial dependence were significantly associated with the 'quality of life' of older people in urban areas, while rural older people had a considerably poor quality of life, irrespective of most of the factors mentioned above.

The results of this study were significantly different from the above three studies, all of which were based on the developed world. The primary difference was that the first three studies found that the 'quality of life' was based on social relationships, activities and hobbies, health perceptions, and emotional well-being, among others. However, the final study that was explained above has proved that in many countries in the developing world, like India, factors such as education, occupation, gender difference and financial capacity are closely linked to the 'quality of life of' older people. This was further confirmed by Attafuah et al, (2022) who carried out similar studies based in Ghana.

After reviewing the above research, several components of the ‘quality of life’ were identified and those components will be used in this study in order to determine what the selected retired elderly people for the study feel about the following aspects of life as, 1. Physical and mental health concerns, 2. Adjustment to retirement and aspects of ageing, 3. Achievement of goals as expected, 4. Financial stability and 5. Social networks. Further, this study defines quality of life as “older people’s level of satisfaction with their overall life”.

3. Methods

This study is an exploratory research and therefore the aim is to explore how retired elderly people themselves define their satisfaction. This study was based in the Kandy District and the research sample is based on the purposive sample method. Accordingly, 48 retired people (24 male and 24 female) who lived in their own home, were selected for the study. Among them there were 16 retired medical doctors, 16 retired school teachers and 16 retired labourers. All these elderly people are retired professionals, only from the government sector, and belong to the 60 to 75 age category. This study mainly employs a qualitative approach and in-depth interviews were conducted to gather data. This study mainly focused on how older people describe their own ‘quality of life’ and therefore, they were encouraged to explain their lifestyles and expectations. Thus, respondents were asked to discuss the key events in their lives, including childhood, adulthood, education, marriage, thoughts about success or failures, how they spend their free time, about family and children, and their current lifestyle. Each interview lasted around 60 to 90 minutes, since older people were very happy to talk about their lives since this gave them an opportunity to discuss their goals, whether they had achieved them, success and failure in life as estimated by themselves, feelings and attitudes about their current life, among other factors. Data were analyzed through the thematic analysis method.

4. Limitation of the Study

This study has certain limitations as it was confined to retired people who were engaged in only three professions. Further, it was only retirees who were living with

their family members who were selected for the study. Ageing people who were not getting a pension or who were settled in elders' homes might experience 'quality of life' or 'satisfaction' in different ways, and these aspects are missing in this study, which was a further limitation. However, the current study desired to obtain a picture of how ageing people who are financially capable experience 'quality of life' or satisfaction, and whether financial capability makes them more or less satisfied with their lives, or whether other aspects need to be considered to gauge their 'quality of life'.

5. Results

When analyzing the data stemming from the study, it was clear that the 'quality of life' of the older people who were studied goes beyond mere financial stability, though the latter also plays a major role in keeping them morally uplifted and feeling secure. In this study, three categories of elderly retired people were studied, where doctors received a comparatively higher pension, while teachers received a lower pension than medical doctors and labourers, even less than the other two categories. However, when analyzing the story of retired senior citizens, it seems that financial concerns are not strongly linked with their life satisfaction, psychological or physical health, or relationships.

5.1 Health concerns

According to the World Health Organization, health-related 'quality of life' aspect includes areas such as physical health, psychological health, social networks, independence, and social security, among others (Kahn, Hessling & Russell, 2003; Lyyra & Heikkinen, 2006). Research has proved that better physical and psychological health were heavily associated with other aspects of 'quality of life' such as maintaining independence and social networks, having leisure time and even engaging in more physical activities. For instance, Saajanaho, et al (2014 & 2016) have pointed out that when physical health and psychological health are poor among elders, an interest in having leisure time, engaging in physical activities and maintaining social networks declines.

However, regardless of gender and even the profession they were engaged in before retirement, most retirees were concerned about their physical health, since they considered it more important than psychological fitness. Almost all respondents were suffering from non-communicable diseases such as diabetes, blood pressure etc. and were on medication. However, most of them were not too worried about their illnesses as they considered the latter as natural to old age and not a barrier to their day to day activities.

Except for retired medical doctors, the others did not know very much about psychological illness, and how to seek medical attention for it. However, this study revealed that rather than physical health concerns, psychological health has affected retirees in their attempt to maintain a satisfactory 'quality of life'. For instance, many elders suffered from loneliness and many complained that they do not have independence at home since they are dominated by their children, and that this even affects their maintenance of social networks and the carrying out of day to day activities.

5.2 Financial stability

Research has confirmed that there is a close relationship between financial security and physical and mental health. It has been further highlighted that the 'quality of life' improves with adequate income among the elderly population (Ogrura & Jakovljevic, 2018; Gildner et al, 2019; Huang, Ghose & Jang, 2020). Some researchers have also confirmed that the process of aging in most developing countries is serious, as the financial and social security system remains unstable in most of these countries (Mondal, 2021). This discussion points out that financial strength or capacity directly contributes to one's ability to enjoy a reasonably 'good life' or a good 'quality of life', in old age.

Since this study focused on retirees, it was found that they were already financially stable and independent, to some extent. However, the three groups that were selected for the study had different financial capacities and the study attempted to evaluate how these different financial situations influenced the 'quality of life' of the selected

retirees. Of course, as much research has highlighted, financial capability helps older people to have a better standard of life. For instance, financial strength influences people to have better health opportunities, good food, comfortable living and even to have more social networks and perhaps, a higher degree of social acceptance. Most retired medical doctors and school teachers said that “where there is more money, there is more acceptance”. They also confirmed that they feel more secure when they receive a good pension.

However, even when considering laborers who get a lower pension, it seems that their levels of satisfaction are equivalent to the other two groups, though they do not have similar standards of living. One laborer retiree’s statement explain this situation further, as follows:

“Our purposes, expectations, our way of living etc. all these things are organized according to our level. Level means our financial level, our societal and cultural level, our background etc. We are happy about our level and what we have received, though we do face some hardships throughout life (Interview no 11).

Accordingly, this study clearly shows that financial strength or capacity is one of the crucial factors determining the ‘quality of life’ of older people, since they can maintain their freedom, fulfill their basic necessities, and, more importantly, live without being a burden on anyone. However, it further demonstrates that financial strength is not the only aspect that determines the ‘quality of life’ of older people, and that several other factors such as physical health, mental well-being and mental satisfaction and positive attitudes should also be present to bring to fruition an enhanced quality of life in older people.

5.3 Adjustment to retirement and ageing

Some people might spend years picturing their retirement, and there are many reasons for them to imagine their ideal retirement. For instance, obtaining freedom from onerous work, obtaining the freedom to do the things that a person really wants to do, such as travelling, spending more time with the family, engaging in community work

and relaxing and enjoying life are some of the reasons why many people look forward to retirement. However, certain reasons such as financial difficulties, loss of status, feeling of rejection, loss of meaning in life, and feelings of uselessness impact some people, and influence them not to accept or adjust to retirement (Palmare, 1971; Robinson & Smith, 2021).

This study is also concerned with how the selected sample adjusts to their retirement and how it impacts their 'quality of life' as well. According to the findings, it was clear that none of the three groups studied were predisposed to retirement or ageing. Almost all stated that they have not thought much about retirement before they retired or prepared for retirement in the ways that were mentioned in the above studies. However, they are of the view that pre-preparation and the planning of retirement might help people get rid of several issues, including financial constraints.

This study further revealed that when adjusting to retirement, there is a huge gender gap as male retirees generally adjust very slowly to retirement while women retirees adjust quite fast. For instance, all twenty-four male retirees, regardless of their job category, mentioned that the first three months of their retirement was the most difficult time, as they felt for the first time in their lives, that they are not useful anymore. However, the majority of women retirees mentioned that they felt a big relief after retirement as they now had lots of freedom in many aspects. Specifically, they were of the view that health-wise and capacity-wise, they were fed up with working and wanted to have some kind of leisure time. However, with time, the majority of male retirees had attempted to find some alternative activities on which to spend some time, while female retirees felt more uncomfortable spending more time at home since they felt they had more work than before as they had to engage in household work, babysitting etc. and were losing parts of their social networks as well.

When analyzing the job categories the retirees were involved in, this study clearly shows that the group least adjusted to retirement are both male and female doctors.

The most adjusted group is laborers. School teachers fell in between. The following quotation explains why medical doctors are the group least adjusted to retirement.

“Our whole life has been very busy. We studied very hard during our school days, and our university life was even harder. After becoming a medical doctor, I was rarely at home and engaged in the job even on weekends. We are not used to spending time in vain and it is a very difficult task. Because we worked so hard to study, we have no knowledge and experience of other work. However, now I spend most of my time with my grandchildren. (Interview no. 17).

Retiree laborers are of the view that even though they are formally retired, they do not feel it much since they continue their work informally. It was observed that even laborers who were 75 years old were engaged in some form of work and were earning money. Even though in terms of spending time and daily routine, laborers are better adjusted to retirement than the other two categories, in terms of their financial situation, leisure time, and creating social networks, medical doctors were in front while school teachers were in the middle. When analyzing the relationship between adjustment to retirement and ‘quality of life’ it was observed that financial situation, leisure time, and relationships were the most powerful determiners of a good quality of life rather than adjustment to the retirement.

5.4 Achievement of goals as expected

The World Health Organization’s definitions of ‘quality of life’ of an ageing population are seen to be directly related to the achievement of an individual’s goals. People plan their lives throughout their life course and through this planning and organization they expect to reach their goals (Freund & Riediger, 2006). A person’s goal can be defined as the desired state that a person seeks to obtain, maintain or avoid (Nair, 2003). Personal goals are goals related to a person’s work, relationships, finance and other aspects of life. Pretty much all goals are personal (Green & Burke, 2007).

When analyzing the goal achievement of the group selected for the study, it was clearly seen that the concept of goal achievement among retired people is very diverse, and, of course, all goals were pretty much personal, as pointed out by Green and Burke. For instance, most goals of retirees selected for the study were found to be structured around several factors such as having good health, development of children, being independent and living without bothering anyone. Most retirees stated that they were fulfilled when they met all of these goals, and many expressed unhappiness if one or two were met but others were not. For instance, one retired medical person stated that:

“All the goals I had hoped for in my life have been fulfilled. I am still in good health. My children have gone to good places, as I expected, I live freely without being a burden on anyone. But, I could not achieve one of the most important goals in my life; I had a dream of living freely and happily with my wife after the hard life I had had. But she died three years ago and I feel very lonely and think what the point of living is, and how long I have to be alone. I miss her a lot (Interview with a 62 year-old retired medical doctor).

One of the most influential factors that cause these retirees to feel worried or dissatisfied about not achieving their goals was unhappiness with their children’s achievements. Some of their children were in good jobs and in prestigious positions in society. Yet, some retirees worried that their children had not reached expected levels of social success. For instance, most school teachers mentioned that they dreamed of their children becoming medical doctors, but in reality, they became school teachers, nurses or clerks. At the same time, some were worried about their children’s unsuccessful marriages. Most expressed similar views to the following: “we did everything for the sake of our children’s happiness. Their happiness is our happiness. If they suffer we automatically suffer” (interviews with retirees). At the same time, it was apparent that if their children were living their lives as the retirees expected them to, the elders were extremely happy and satisfied, and this showed in their physical appearance as well.

This study further revealed that satisfaction with the achievement of goals was related to gender, as the majority of male retirees were quite satisfied with their achievements, while female retirees were comparatively less satisfied. Most women retirees seemed to be worried and dissatisfied about their children's achievements, health problems, and lack of freedom, since they had to do household work and babysit, among other chores.

Job categories that the retirees were involved in also proved to be one of the crucial factors that impacted on the relationship between 'quality of life' and achievement of goals. For instance, retired medical doctors and school teachers seemed to have many goals in their lives, compared to retired laborers. The first two categories' lives were well planned and organized and they had set themselves clear goals to achieve. However, laborers seemed to live their lives on a day-to-day basis and so, had less goals to be achieved. Consequently, they seemed more relaxed and had less regrets about their lives, even though they may not have had the kind of lifestyles that the other two groups had. This shows that maintaining a balance in one's lifestyle and even personal goals may have a positive impact on mental well-being in old age (Smith & Freund, 2002; Boerner, 2004).

5.5 Social networks

Social networks are considered to be a support system and an important determinant of the 'quality of life' of elderly people, as it allowed them to deal with stressful situations. Maintaining connections with society is crucial as many older people gradually become passive members of society. Social networks may include keeping contact with family members, friends, and neighbors. Almost all the disciplines connected with 'ageing' have confirmed that a large social network and social relationships lead to more life satisfaction and well-being among the elderly population (Bosworth & Schaie, 1997; Litwin & Shioviz-Ezra, 2011; Kumari et al, 2022).

As this study focused mainly on retirees who stay with family members, they are hundred percent connected with their own family members. However, the study

revealed that though they have physical contact with their family, the majority have little psychological connections. For instance, most retirees, regardless of gender and the job category that they were involved in, and belonging in the age group 60 to 70 years, are most often occupied with helping their children with babysitting, and household work such as cooking, cleaning and taking their grandchildren to school and back. Though they are busy with these activities, the majority explained that they find little time to talk to their children as the latter have busy lifestyles. This makes many elders sad and lonely. Retirees above the age of 70 seemed to suffer the worst in this regard.

However, the study revealed that there is a big difference in the selected sample for the study in terms of their connection with other social networks according to gender, the job they are involved in and age. For instance, the study revealed that there is a big difference in maintaining social networks with friends and neighbors according to gender, where male retirees tend to maintain better social networks than female retirees do. For instance, the majority of male retirees mentioned that when they are bored, they sometimes go to a nearby small shop and have a chat with someone they meet there. This habit was most often seen among male laborers, while most male doctors mentioned that they have informal gatherings with their friends depending on their time schedules. Most male school teachers seemed busy with societal activities such as teaching in Dhamma Schools, holding positions in village volunteer organizations such as the Death Aid society, etc. However, female retirees most often stay at home and build their daily lives around the home. Some go to temple for religious activities and in this way, keep contact with neighbors. The following statement shows how and why female retirees have less social connections:

“I am now staying at home and helping the children as much as I can. Actually, we are not used to walking around the village or going to neighbors’ places unnecessarily. However, I go to temple on Poya day, and my children give freedom to it and help me go there. But my husband, who worked as a school teacher, is busy with some village activities. Sometimes I feel bored,

but I make up my mind thinking this is the life we have inherited” (Interview with a retired female school teacher).

“Now, I do not have the energy to go outside, even to the temple. Sometimes, I feel like going to my neighbor's house, but feel guilty since my children do not like it. They think that I will reveal everything that is happening at home to our neighbors” (Interview with a retired female laborer).

A study done by Cherepanova, Tukhvatulina & Mirza (2015) based on Great Britain has also confirmed that ‘gender’ is a crucial factor in maintaining and creating social networks in old age. According to their study, in western countries, older people tend to have less direct contact with their immediate family members, and this trend also has a marked dependence on gender, as depicted below:

Table No. 1

Social networks of older adults depending on gender

	Women	Men
Number of direct weekly contacts with family and friends	81%	77%
Structure of the social network	Immediate relatives	Large presence of non-kin contacts
Usage of technology in maintaining social networks	Phone messaging service	phone
Social network growth after retirement	Fast	Slow

Sources: Cherepanova, Tukhvatulina & Mirza, 2015: 03

In my study, the researcher sees a lot of gender differences in the social networks of retirees, as the above study revealed. For example, female retirees keep contact most often with immediate relatives, whereas male retirees keep contact mostly with non-kin persons. However, the above study revealed that social network growth among women is relatively faster than in men. In contrast, my study found that most women

tend to gradually lose their social networks, while men tend to increase their associates after retirement. Further, usage of modern technology to maintain social networks is not satisfactory among either male or female retirees. In line with this, it seems that most female retirees use phones to some extent, while male retirees prefer face-to-face contact with their friends and neighbors. This shows that social networks in old age are highly influential in enhancing the 'quality of life' of retirees. In this sense, the cultural context, economic capacity and environmental factors contribute a great deal to maintaining or creating social networks after retirement.

5. Conclusion

The main aim of this study was to examine how retired elderly people experience retirement and to explore their 'quality of life'. Here, the researcher attempted to examine how selected retired elders for the study define 'quality of life' themselves, and the most important aspects they are concerned with when they describe their 'quality of life'. Further, this study focused on examining whether retired elders enjoy their retirement. Even though this study did not measure the level of satisfaction, the researcher tried to get an understanding of what makes them happy or unhappy. 'Quality of life' is a complex concept which has been defined in various ways. However, in this study, 'quality of life' was defined as 'satisfaction,' and the manner in which different individuals explained their level of satisfaction with their whole life, and with retirement, was examined, as well.

When the data was analyzed, it was clear that 'quality of life' or 'satisfaction' is almost entirely a personal matter, and that it is difficult to elucidate common trends related to it. For instance, when a retiree is satisfied with his/her physical health, the same person may be very dissatisfied about the progress of their children's lives. If the above two conditions are fulfilled, the same person can be dissatisfied about their loneliness or the lack of freedom at home. Thus, no retiree is totally satisfied about their lives regardless of gender or the profession they were involved in prior to retirement.

However, there is a strong difference between male and female retirees in terms of level of 'satisfaction' or belief in a good 'quality of life'. For instance, female retirees seemed more dissatisfied in terms of health, financial security, and adjustment to retirement and old age, achievement of goals and maintaining social networks. However, many researchers have confirmed that normally, women are keen to build social networks and experience leisure time with family members and friends. These research studies have focused primarily on retirees in the developing world, and this may be the primary reason for the differences observed.

When considering the experience of leisure time, it is clear that both males and females are too busy to enjoy their leisure time since they are engaged with different time-consuming tasks such as babysitting, helping children with their household work, engaging with money making activities etc. However, even within this context, men are a little more prone to share leisure time with their friends than women.

The above discussion reveals that cultural difference is also a crucial factor that impacts on the definition of 'quality of life' or 'satisfaction'. Ageing people in most developed countries attempt to enjoy more leisure time in their final stages of life, and most of them have the financial stability to do so. However, the cultural context of most developing countries has created a situation where aging people and even retirees need to engage in an additional job since many are financially insecure, which also has a bearing on their quality of life. However, the study revealed that most retirees are not aware of the importance of having leisure time and how they can plan for it. The fact is that they have got used to engaging excessively in household work and money making activities, though this may affect their physical and psychological health negatively.

Even though the 'quality of life' or 'life satisfaction' depends almost totally on individual preferences, this study revealed that three factors are very influential in a retiree's satisfaction with his/her life. These are his/her children's achievements, health concerns and financial security. The first impacts elders' lives a great deal, and is a source of deep satisfaction or dissatisfaction. For instance, even if an elderly

person is not physically healthy, he/she may seem psychologically well if their children are living successfully or happily, perhaps even when their children are not treating them well.

Accordingly, when answering the first research question directly, this study revealed that 'quality of life' of these respondents were: first, children's achievement, second, physical health redundant and third, financial security. When the second research question is taken into account, retired elders seem to give less attention to enjoying their retirement or the old age regardless gender, financial security and education level due to many reasons. Cultural practices and attitudes can be mentioned as one of the main reasons among them. Most respondents seem not ready to give up and mostly try to keep all the responsibilities and belongings with them and this makes them stressed and unhappy. Disengagement theory of ageing explains that successful ageing involves a voluntary disengagement from the social role of active adult life. This disengagement is considered as essential for a functional and better society. Mostly, developed societies mostly elders practice this habit while most of the Asian and South Asian societies' cultural setup encourage elders to keep their authority until they die. Due to this situation mostly elders seem to be suffering rather than enjoying their remaining short life and these respondents also were in the same situation.

References

- Attafuah, P.Y, Everink, I, Abuosi, A.A, Lohrmann, C & Schols, J. (2022). Quality of life of older adults and associated factors in Ghanaian urban slums: a cross sectional study, 12(2):1-8. DOI: 10.1136/bmjopen-2021-057264.
- Babara, B. (2016). Quality of life: everyone wants it but what it is. Retrieved from: <http://www.forbes.com/education>.
- Boerner, K. (2004). Adaptation to disability among middle-aged and older adults: the role of assimilative and accommodative coping. *The Journal of Gerontology*, 59 (01):35-42.
- Bosworth, H.B. & Schaie, K.W. (1997). The relationship of social environment, social networks and health outcomes in the Seattle longitudinal study: two analysis approach. *Journal of Gerontology*, 52(5):197-205.

- Brown, J, Bowling, A & Flyun, T. (2004). Models of quality of life: a taxonomy, overview and systematic review of the literature. Retrieved from: <http://www.cpriuns.kivuston>.
- Cherepanova, N, Tukkvatulina, L & Mirza, N. (2015). Social networks of older people in contemporary society. SHS web conference, 28(4): 11-20
DOI: 10.1051/shsconf/20162806011.
- Ekerdt, D.J. (1986). The busy ethic: moral continuity between work and retirement. *Journal of Gerontology*, 26(3): 239-244.
- Evans, L, Ekerdt, D.J & Bosse, R. (1985). Proximity to retirement and anticipatory involvement: findings from the normative ageing study. *Journal of Gerontology*, 40(3):368-374.
- Freund, G & Riediger, G. (2006). Goals as building blocks of personality and development, in Mroczek, D.K & Little, T.D. (eds). *Handbook of Personality Development*. Laurence Erlbaum Association, pp353-372.
- Gabriel, Z & Bowling, A. (2004). Quality of life in old age from the perspective of older people, in Walker, A & Hennessy, H (eds). *Quality of life in older age*. Open University Press, Maidenhead, pp 25-38.
- Gildner, T.E., Liebert, M.A., Capistrant, D, Eete, C.D, Snodgrass, J.J. & Kowal, P. (2019). *Journal of Gerontology*, 74(3):516-525.
- Gregory, D, Johnston, R, Geraldine, P & Michael, W. (2009). *Quality of life: dictionary of human Geography*. Oxford, Wiley-Blackwell.
- Green, L & Burrke, G. (2007). Beyond self-activation. *Journal of Health and Human Service Administration*, 15: 116-128.
- Haynie, D. (2016). The best countries for ageing. Retrieved from: <http://www.usnews.com/news>.
- Heer, B, Polito, V & Wickens, M.R. (2020). Population ageing, social security and fiscal limits. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 116:01-27.
- Hess, M, Naegele, L, Becker, L, Mackeu, J, & Taveriner, W.D. (2021). Planned retirement timing in Europe: are Europeans adapting to the policy of extending working lives? Retrieved from: <http://www.frontiers.iorg>.
- Heybroek, L, Haynes, M & Baxter, J. (2015). Satisfaction and retirement in Australia: a longitudinal approach. *Work, Ageing and Retirement*, 1(2): 166-180. DOI: 10.1093/worker/wav006
- Hinrichs, K. (2013). Demographic trends and pension systems: Is increasing retirement age the promising solution?, in Garces, M & Paya, I.M. (Eds). *Sustainability and transformation in European social policy*, pp 83-98. Oxford, Peter Lang.
- Hofacker, D, Hess, M & Naumann, E. (2015). Changing retirement transitions in

- times of paradigmatic political change: toward growing inequalities, in Torp, E & (ed). *Challenge of aging: retirement, pensions and intergenerational justice*. Houndnills, U.K, 205-226.
- Huang, R, Ghose, B. & Jang, S. (2020). Effects of financial stress on self-reported health and quality of life among older adults in five developing countries: cross sectional analysis of WHO-SAG survey. Retrieved from: <http://www.doiorg.article/0978>.
- Kahn, Hessling, R.M. & Russell, D.W. (2003). Social support, health and well-being among the elderly: what is the role of negative affectivity? *Journal of Personality and Individual Differences*, 35(1):5-17.
- Krishnappa, L, Gadicherla, S, Chidmbaram, P & Murthy, N.S. (2021). Quality of life among older persons in an urban and rural area of Bangalore, South India. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(1):272-277.
- Kumari, D, Yadav, J, Kamal, V.K. & Verma, R.K. (2022). Role of social network on life satisfaction among older persons in Delhi, India: a structural equation modelling. *Aging Institutional*, 47(1): 1-26.
- LaRue, C.J., Haslam, C & Steffens, N.K. (2022). A meta-analysis of retirement adjustment predictors. *Journal of Vocational Behaviour*, 136: 24-36.
- Leenwen, K.M., Loon, M.S., Nes, F.A., Bosmana, J & Vet, H.C.W. (2019). Retrieved from: <http://www.pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>.
- Litwin, H & Shioviz-Ezra, S. (2011). Social networks and subjective well-being in a national sample of older Americans. *Journal of Gerontology*, 51(3):379-388.
- Lyyra, T.M & heikkinen, R.L. (2006). Perceived social support and mortality in older people. *Journal of Gerontology*, 61(3):147-152.
- McPhillips, D. (2016). The old-age dilemma. Retrieved from: <http://www.usnews.com/news>.
- Mondal, N.A. (2021). Quality of life among elderly in developing countries: issues and changes. *China Population and Development Studies*, 5(01):363-377.
- Morin, A. (2020). Eight tips for adjusting to retirement. . Retrieved from: <http://www.verywellmind.com/tips>
- Mroczek, D.K & Little, T.D. (eds). *Handbook of Personality Development*. Laurence Erlbaum Association, pp353-372.
- Nair, K.S. (2003). Life goals: the concept and its relevance to rehabilitation. *Clinical Rehabilitation*, 12(02): 192-202
- Netuveli, G & Blane, D. (2008). Quality of life in old ages. *British Medical Bulletin*, 85, 113-126. DOI: 10.1093/bmb/Idn003.
- Nussbaum, M & Sen, A (eds). (1993). *The Quality of Life*. Oxford, Clarendon Press.
- Ogura, S & Jakovljevic, C (2018). Global population ageing: health care social and economic consequences. Retrieved from: <http://www.fromtlesin.org>.

- Palmare, E. (1971). Why do people retire? Retrieved from: <http://www.doi.org/10.2190>.
- Rathnayake, Sarath & Siop, S. (2015). Quality of life and it's determinants among older people living in rural communities in Sri Lanka. *Indian Journal of Gerontology*, 29(2):131-153.
- Robinson, A & Smith, M. (2021). Adjusting to retirement: handling the stress and anxiety. Retrieved From: <http://www.helpged.org/article>.
- Saajanaho, M, Rantakokko, M, Portegits, E, Tormakangas, T, Eronen, J, Tsai, L, Jylhn, M & Rantanen, T. (2016). Life resources and personal goals in old age. *European Journal of Ageing*, 13: 195-208. DOI: 10.1007/s 104 33-016-0382-3
- Saajanaho, M, Viljanen, A, Eronen, R.S., Kaprio, J, Jylha, M, & Rantanen, J. (2014). Mobility limitations and changes in personal goals among older women. *Journal of Gerontology*, 71(1):1-10.
- Smith, J & Freund A.M. (2002). The dynamics of possible selves in old age. *Journal of Gerontology*, 57(6):492-500.
- Stewart, F & Yermo, J. (2009). Pensions in Africa, OECD working papers on insurance and private pensions. Retrieved from: <http://www.oecd.org/dot/fin/wp>.
- Teoli, D. (2022). Quality of life. Retrieved from: <http://www.statpearls.com/article> library.
- Thoradeniya, Kumari. (2021). Violence against aging population: global overview with special reference to Sri Lanka. *Journal of Population Studies*, 22(1):15-25.
- Unites Status Census Bureau. (2022). Ageing in Asia. Retrieved from: <http://www.census.org/newsroom>.
- Van Leehwen, K.M, van Loon, M.S, van Nes, F.A, Bosmans, J.E, Henrica, C.W, Ket, J, Widdersho, G & Ostelo, R. (2019). What does quality of life mean to older adults? A thematic analysis. Retrieved from: [HTTP://www.Doi.org/10.137](http://www.Doi.org/10.137).
- WHO. (2012). The World Health Organization Quality of Life (WHOQOL). Retrieved from: <http://www.statpearls.com/article> library.
- World Bank. (2020). Pensions and insurance funds. Retrieved from: <http://www.worldbank.org/en/topic/finacialsector/brief>.
- World Economic Forum. (2018). Courtiers with most generous pensions. Retrieved from <http://www.weforum.org/agenda/2018/02>.

ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විශ්ලේෂණාත්මක අධ්‍යයනයක්

ඊ.ඒ. විජේසිරි

රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය

ejwijesiri@gmail.com

සංක්ෂේපය

මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව ශ්‍රී ලංකාවේ 2015 ජනවාරි මස 08වනදා පවත්වන ලද ජනාධිපතිවරයා තෝරා ගැනීමේ මැතිවරණයෙන් පසු පත් වූ නව ආණ්ඩුව විසින් සම්පාදනය කරන ලද 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විශ්ලේෂණාත්මක අධ්‍යයනයකි. මෙය කොටස් කිහිපයකින් යුක්ත වේ. පළමු කොටසින් විස්තර කර ඇත්තේ හැඳින්වීම, අධ්‍යයනයේ ගැටලුව, අධ්‍යයනයේ ක්‍රමවේදය, අධ්‍යයනයේ වැදගත්කම, අධ්‍යයනයේ අරමුණු, සාහිත්‍ය විමර්ශනය; සම්බන්ධයෙනි. දෙවන කොටසින් විශ්ලේෂණය කර ඇත්තේ 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්පාදනය කිරීමට පසුබිම් වූ 17, 18 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනවල මූලික ව්‍යුහාත්මක ලක්ෂණ හා 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්පාදනය කිරීමට බෙහෙවින් ම උපස්ථම්භක වූ 2015 ජනවාරි 08 වනදා ශ්‍රී ලංකාවේ ජනාධිපතිවරණය පිළිබඳ ව ය. තෙවන කොටස මගින් විශ්ලේෂණය කර ඇත්තේ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ව්‍යුහාත්මක පදනම පිළිබඳ ව යි. එනම් 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ස්ථාපිත කරන ලද යෝජනා පිළිබඳ ව ය. එහි දී ප්‍රධාන කොටස් හතරකට බෙදා විශ්ලේෂණය කරනු ලැබේ. පළමු ව 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ වැදගත්කම් හා එය ශ්‍රී ලංකාවට හඳුන්වා දීමේ පසුබිම, දෙවන ව ජනාධිපතිවරයා සම්බන්ධ සංශෝධන, පාර්ලිමේන්තුව හා සම්බන්ධ සංශෝධන, තෙවන ව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිහිටු වීම යනාදී පරිපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ පිළිබඳ ව ය. එහි දී විශේෂයෙන් ම ස්වාධීන කොමිෂන් සභා 09ක් පිහිටු වීම යනාදිය විස්තර කොට ඇත. සිව්වන කොටසින් 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය කර ඇත. හතරවෙනු ව නිගමන හා යෝජනා ඉදිරිපත් කර ඇත. මෙම පර්යේෂණය සඳහා ද්විතීයක දත්ත උපයෝගී කර ගන්නා ලදී. එහි දී පොත්පත්, සඟරා, පර්යේෂණ ලිපි, පුවත්පත්, ආශ්‍රිත ව 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ ව දත්ත හා තොරතුරු ලබා ගන්නා ලදී. දත්ත විශ්ලේෂණයේ දී විස්තරාත්මක විශ්ලේෂණ ක්‍රමය භාවිතයට ගනු ලැබීය. ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලනයේ මෑත කාලීන ව දැඩි ව සාකච්ඡාවට භාජනය වූ මෙම විෂය කරුණ පිළිබඳ ව ස්වාධීන පර්යේෂණයක් මෙතෙක් කර නොමැත. එම අඩුව පිරිමසාලීම ට මෙමගින් අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.

ප්‍රමුඛ පද: ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව, කොමිෂන් සභාව, මැතිවරණය, යටත් විජිත, සංශෝධනය

An Analytical Study of the 19th Constitutional Amendment of the 1978 Constitution of Sri Lanka

Abstract

This research paper is an analytical study of the 19th constitutional amendment made by the new government after the presidential election held on January 8, 2015, in Sri Lanka. This has several parts. The first part describes the introduction, problem of the study, methodology of the study, significance of the study, objectives of the study, literature review, etc. The second part has analyzed the basic structural features of the 17th and 18th constitutional amendments, which were the background to the drafting of the 19th constitutional amendment, and the presidential election of January 08, 2015, in Sri Lanka, which was very fundamental to the drafting of the 19th constitutional amendment. The third part analyzes the structural basis of the 19th constitutional amendment. That is about the resolutions established by the 19th Constitutional Amendment. It is divided into four main parts and analyzed. The first is the importance of the 19th constitutional amendment and the background of its introduction to Sri Lanka, the second is the amendments related to the president, the amendments related to the parliament, and the third is about the administrative reforms such as the establishment of the constitutional council and independent commissions. In particular, the establishment of 09 independent commissions etc. has been described. In the fourth part, the practical functioning of the 19th constitutional amendment has been analyzed. In the last part of the study, conclusions and suggestions have been presented. Secondary data was used for this research. There, books, magazines, research articles, newspapers, related data and information about the 19th constitutional amendment were obtained. Descriptive analysis method was used in the data analysis. The lack of independent study has been done on this topic which has been heavily discussed in Sri Lankan politics recently. This is expected to fill the gap.

Keywords: Amendment, Colonies, Commission, Constitution, Election

01. හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රමය හා දේශපාලනය ක්‍රමික විකාසනයේ ප්‍රතිඵලයක් වේ (Wilson,1973). එය යටත් විජිත යුගයට පෙර යුගය, යටත් විජිත යුගය, හා යටත් විජිත යුගයට පසු යුගය හෙවත් නිදහස් ශ්‍රී ලංකාව බවට පත් වූ යුගය වශයෙන් හැඳින්විය හැකි ය. ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම හා දේශපාලනයේ යටත් විජිත යුගයට පෙර යුගයේ දී බොහෝ දුරට ලංකාව පාලනය කළේ රාජාණ්ඩු ක්‍රමයක් මගිනි. ජාතික වශයෙන් හා ප්‍රදේශීය වශයෙන් එම කාලවල දී පාලන ඒකක බිහි විය. යටත් විජිත යුගයේ ශ්‍රී ලංකාව පාලනය කරනු ලැබුවේ බටහිර අධිරාජ්‍යවාදීන් තිදෙනෙකු විසිනි. එනම් 1505 දී පෘතුගීසීන් ද, 1658 දී ලන්දේසීන් ද, 1796 දී ඉංග්‍රීසීන් ද යනුවෙනි (අතුල,2007). 1948 ශ්‍රී ලංකාව නිදහස ලබන විට ද ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ පාලන නීති රීති හා ප්‍රතිපත්ති වූයේ බ්‍රිතාන්‍ය නීති රීති හා ප්‍රතිපත්තීන් ය. උදාහරණ වශයෙන් බ්‍රිතාන්‍ය ආදර්ශය ලැබූ පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුක්‍රමය හා පරිපාලන ක්‍රමය තුළ කවිචේරි ක්‍රමය පදනම් වූ දිසාපති ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක විය. තව ද ජාතික දේශපාලනයේ විධායකය වූයේ බ්‍රිතාන්‍ය ආදර්ශය ලැබූ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයෙකි. 1948 ශ්‍රී ලංකාව නිදහස ලබාගැනීමත් සමග සොල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය ලංකාවට හඳුන්වා දෙන අතර, එමගින් ද තවදුරටත් බ්‍රිතාන්‍ය සම්ප්‍රදාය තහවුරු විය (විතානවසම්, 2017).

මෙම කාලයේ දී අධිරාජ්‍යවාදීන්ගෙන් නිදහස ලැබූ රාජ්‍යයන් තමන්ගේ නිදහස හා ස්වාධීපත්‍ය මුර්තිමත් වන ආකාරයට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගැනීමට සමත් වූව ද, ශ්‍රී ලංකාව එම තත්ත්වයට පත් නොවුණි. 1948 දී ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලබන විට ආණ්ඩුක්‍රමය වූයේ සොල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය යි. එය ඩොමීනියන් තත්ත්වයේ ආණ්ඩුක්‍රමයකි. එමගින් බ්‍රිතාන්‍ය සම්ප්‍රදාය තහවුරු විය. 1972 දී සම්පාදනය කළ ප්‍රථම ජනරජ ව්‍යවස්ථාව මගින් ද පෙන්නුම් කරන්නේ තවදුරටත් බ්‍රිතාන්‍ය සමග තිබුණු සම්බන්ධතාව නොගිලිහුණු තත්ත්වයකි. එමගින් බ්‍රිතාන්‍ය වෙස්ට්මිනිස්ටර් සම්ප්‍රදාය පවත්වා ගනු ලැබී ය (Weerawarden, 1951). නැවත 1978 දී දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය කළේ ය. එමගින් ද විදේශීය ආභාසය සහිත ආණ්ඩුක්‍රමයක් සම්පාදනය කළේ ය. එය ප්‍රංශ හා ඇමෙරිකානු ආභාසය ලැබූ බව ප්‍රකාශ වේ (Warnapala,1983). මෙම ව්‍යවස්ථාව ක්‍රියාත්මක වන මුල් කාලයේ දී ම ඒ පිළිබඳ විවේචන ඵල්ල විය. විශේෂයෙන් ම පූර්ණ විධායකය ජනාධිපති ධුරය සම්බන්ධයෙනි.

එවකට ලංකා සමසමාජ පක්ෂයේ නායකයාව සිටි ආචාර්ය එන්. එම්. පෙරේරා "1978 නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව පිළිබඳ විශ්ලේෂණාත්මක අධ්‍යයනයක් යන කෘතිය මගින් පෙන්වා දී තිබුණේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ගොඩනැගූ පූර්ණ විධායක ජනාධිපති ධුරය හේතු කොට ගෙන සමස්ත දේශපාලන ක්‍රමය ම අර්බුදයකට ලක් වන බව ය (පෙරේරා,1978). 1978

දෙවන ජනරජ ව්‍යවස්ථාව මගින් ශ්‍රී ලංකාවට ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමයක් ස්ථාපිත කරන ලදී. එහි කේන්ද්‍රය වූයේ පූර්ණ විධායක ජනාධිපති ධුරය යි. එමගින් දේශපාලනය හා පරිපාලනය මධ්‍යගත ස්වරූපයකට පරිවර්තනය විය. එමෙන් ම ජනාධිපතිවරයාට ලැබුණු බලතල මගින් දේශපාලන හා පරිපාලන ක්‍රමය මුළුමනින් ම ජනාධිපතිවරයා වෙත කේන්ද්‍ර ගත විය. 1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30 වන වගන්තියට අනුව ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා රාජ්‍ය නායකයා, ආණ්ඩුවේ නායකයා, සන්නද්ධ සේවාවන්හි සේනාධි නායකයා, විධායකයේ නායකයා යන බලතල ජනාධිපතිවරයා වෙත කේන්ද්‍රගත කර ඇත (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). තව ද ව්‍යවස්ථාදායකයට ජනාධිපතිවරයාට විධායක බලය ක්‍රියාත්මක කළ හැකි අවස්ථා තිබිණි. ජාතික වශයෙන් වැදගත් වන පනතක් ජනමත විචාරණයට යොමු කළ හැකි බලයන් ද ජනාධිපතිවරයාට පැවැරීම මගින් ව්‍යවස්ථාදායකයට ජනාධිපතිවරයාට බලපෑම් කළ හැකි විය. 1987 නිර්මාණය කරන ලද පළාත් සභා ක්‍රමය තුළ ආණ්ඩුකාරවරයා පත් කිරීම මගින් පළාත් සභා බල ව්‍යුහයන් ද ජනාධිපතිවරයාට කේන්ද්‍රගත වන ආකාරය දැකිය හැකි ය. මේ ආකාරයට 1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හඳුන්වා දෙන ලද ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමය තුළ බලයට පත් විවිධ ජනාධිපතිවරු යම් යම් ආකාරයට ශ්‍රී ලංකාවේ පරිපාලන හා දේශපාලන බලය මධ්‍යගත කළහ. එමෙන් ම 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පසු කාලීන ව එකතු කරන ලද බොහෝ සංශෝධන මගින් සිදු වූයේ පූර්ණ විධායකය, ජනාධිපතිධුරයේ බලය වර්ධනය කරමින් ශක්තිමත් කිරීම යි. මේ හේතුවෙන් මෙරට දේශපාලන පරිපාලන_සහ සමාජීය වශයෙන් ප්‍රශ්න රාශියක් ඉස්මතු විය.

1994 ජනාධිපතිවරණයේ සිට 2015 දක්වා සෑම ජනාධිපතිවරණ වේදිකාවක ම ප්‍රධාන මාතෘකාවක් බවට පත්වූයේ ‘පූර්ණ විධායක ජනාධිපති ධුරය ඉවත් කොට, අගමැති ප්‍රධාන ආණ්ඩුක්‍රමයක් ස්ථාපිත කළ යුතුය’ යන්න ය. විශේෂයෙන් ම 1994 ජනාධිපතිවරණය වන විට මෙරට දේශපාලන සමාජයේ ප්‍රබල කතිකාවක් වූයේ ‘1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සම්පාදනය කරන ලද පූර්ණ විධායක ජනාධිපති ධුරයේ බලය සංවරණය කිරීම හෝ එය අහෝසි කළ යුතු ය’ යන අදහස යි. එහෙත් එම තර්කය යථාර්ථයක් බවට පත් කර ගැනීමට තීරණාත්මක බලපෑමක් එම කාලයේ දී කළ නොහැකි විය. නැවත මෙම මතය මැතකාලීන ජනාධිපතිවරණයන්හි විශේෂ මාතෘකාවක් විය. 2001 වන විට මෙරට දේශපාලන සමාජයේ ප්‍රබල මතයක් වූයේ පූර්ණ විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය අහෝසි කිරීම පිළිබඳ ව සහ ජනාධිපතිවරයා වෙත කේන්ද්‍ර ගත වූ බලය සංවරණය හා තුලනය කිරීමට ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ක්‍රමයක් පිහිටුවීම යි. ඒ අනුව රාජ්‍ය සේවය, පොලිස් සේවය, මැතිවරණ ක්‍රමය, මූල්‍ය හා විගණනය යනාදී ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාගේ මැදිහත් වීමකින් තොර ව ක්‍රියාත්මක විය හැකි ස්වාධීන කොමිෂන් සභා නිර්මාණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් අවධානය යොමු විය. මෙම කාලයේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික දේශපාලනය පාලනය කළේ පොදුජන එක්සත් පෙරමුණ ආණ්ඩුව යි. සුළුතර, අස්ථාවර ආණ්ඩුවක් වූ

මෙම ආණ්ඩුව මෙම අවශ්‍යතාවය පිළිගෙන තිබේණි අනතුරු ව “17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය” යනුවෙන් ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවට සංශෝධනයක් ගෙන ආවේය (සිල්වා, 2017). එමගින් ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල යම් ප්‍රමාණයකට සංවරණය හා කුලනය වූ අතර, ස්වාධීන කොමිෂන් සභා කිහිපයක් ස්ථාපිත කෙරුණි. එහෙත් ඒවා යථාර්ථවදීව ක්‍රියාත්මක නොවුණි. නැවත 2010 ජනාධිපතිවරණයේ දී ප්‍රබල මාතෘකාවක් වූයේ පුර්ණ විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය අහෝසි කිරීම යි. එහෙත් මැතිවරණයේ දී ප්‍රකාශ වූ මතය මැතිවරණයෙන් පසු ව යථාර්ථයක් නො වී ය. 2010 මහින්ද රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව විසින් 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ගෙන එන ලදී. එමගින් 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ තිබූ ජනාධිපතිවරයාගේ බලයට අභියෝග කළ හැකි වගන්ති ඉවත් කළේ ය.

විශේෂයෙන් ම 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ අරමුණ වූයේ බලයේ සිටින ජනාධිපතිවරයාට ජනාධිපතිවරණයට ඉදිරිපත් විය හැකි වාර ගණනේ සීමාව ඉවත් කිරීම සහ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයාගේ බලය සීමා කළ වගන්ති ඉවත් කිරීම ය (මුදලිගේ, 2012: 117). නැවතත් 2015 ජනාධිපතිවරණයේ දී මෙම ගැටලුව ප්‍රබල ව සාකච්ඡා විය. ජනාධිපති විධායකය සතු බලය සංවරණය හා කුලනය කිරීම හා ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිහිටු වීම පිළිබඳ මතය ස්ථාපිත විය. 2015 ශ්‍රී ලංකාවේ ජනාධිපතිවරණය ජයග්‍රහණය කළ මෙමත්‍රිපාල සිරිසේන මහාතා ප්‍රමුඛ ආණ්ඩුව විසින් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ගෙන එන ලදී.

02. අධ්‍යයනයේ අරමුණු

- I. 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ස්ථාපනය කරන ලද ප්‍රතිමානවල න්‍යායික කරණු පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කිරීම
- II. 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ප්‍රතිමානවල ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරීත්ව අධ්‍යයනය කිරීම
- III. 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ප්‍රබල අඩුපාඩු හඳුනා ගැනීම මගින් අනාගතයේ ඇති කළ යුතු නව ප්‍රතිමාන හඳුනා ගැනීම

03. අධ්‍යයනයේ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාවේ අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදනු ලැබේ. එනම් දත්ත රැස්කිරීම සහ විශ්ලේෂණය වශයෙනි. දත්ත රැස්කිරීම මූලික වශයෙන් ද්විතීයික දත්ත මත පදනම් විය. එහි දී උක්ත විෂය කරුණට අදාළ ව ප්‍රකාශිත ග්‍රන්ථ, පුවත්පත්, සඟරා, යනාදිය උපයෝගී කර ගත් අතර, ප්‍රධාන වශයෙන් ම ගුණාත්මක

ක්‍රමවේදය භාවිත කරන ලදී. දත්ත විශ්ලේෂණයේ දී තාර්කික කතිකා විශ්ලේෂණ ක්‍රමය (සැසඳුම් සහිත සිසිල් මර්ෆි 'බ්‍රිතාන්‍ය ඵලදායී') භාවිත කරන ලදී.

04. අධ්‍යයනයේ ගැටලුව

ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 19 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ අපේක්ෂිත අරමුණු ක්‍රියාත්මක වූයේ ද යන්න විශ්ලේෂණය කිරීම.

05. අධ්‍යයනයේ වැදගත්කම

I. ශාස්ත්‍රීය වැදගත්කම

II. කාලීන වැදගත්කම

ශාස්ත්‍රීය වැදගත්කම යනු ශ්‍රී ලංකාවේ මූලික නීතියේ සංශෝධනයක් පිළිබඳ ව දේශපාලන විද්‍යාව උගන්වනු ලබන ආචාර්යවරයෙකු ලෙස මේ පිළිබඳ ව පිළිගත් න්‍යායික අවබෝධයන් තුළ උක්ත කරුණ අධ්‍යයනයට හසු කිරීම.

කාලීන වැදගත්කම යනු ශ්‍රී ලාංකික වර්තමාන දේශපාලන ක්‍රමය තුළ දැඩි ව සාකච්ඡාවට බඳුන් වූ විෂය කරුණු කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම.

06. සාහිත්‍ය විමර්ශන

මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව සම්පාදනය වන කාලය වන විට 19 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ සම්පාදනය වී ඇති ලිඛිත මූලාශ්‍රය ඉතා ම අල්ප වේ. එහෙත් ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සම්පාදන ඉතිහාසය පිළිබඳ ග්‍රන්ථ රාශියක් සම්පාදනය වී ඇත. ඒ අතර එම්. යූ. ද සිල්වා විසින් රචනා කරන ලද **ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම විකාශනය හා ජාතික ව්‍යාපාරය 1802-1827** කෘතිය ශ්‍රී ලංකාව යටත් විජිතයක් බවට පත් වූ පසු උඩරට රාජධානියේ පාලන ක්‍රමය, කෝල්බෲක් කැමරන් ප්‍රතිසංස්කරණය, 1910 - මැකලන් ප්‍රතිසංස්කරණය යනාදී ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණය පිළිබඳ ව පුළුල් විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කොට ඇත (සිල්වා, 1996).

මනෝහර ද සිල්වා (1978) විසින් සම්පාදනය කොට ඇති **බෙදුම්වාදීන්ගේ උපායමාර්ග** විග්‍රහ කොට ඇත්තේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ජනතා පරමාධිපත්‍ය, ඒකීය රාජ්‍ය ස්වභාවය, විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය, 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2000 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පත, 16, 17, 19 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන පිළිබඳ ව ය. විශේෂයෙන් ම මෙම කෘතිය මගින් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ පවතින ගැටලු පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කොට ඇත. මෙහි දී ජනාධිපතිවරයාගේ බලය සීමා කිරීම, ස්වාධීන

කොමිෂන් සභා පිහිටු වීම යනාදියෙහි අඩුපාඩු හා දුර්වලතා පුළුල් ලෙස සාකච්ඡා කොට ඇත (සිල්වා, 2017).

A.J. Wilson (1978) විසින් රචනා කරන ලද The Gaullist System in Asia -The Constitutiona of Sri Lanka 1978 කෘතිය මගින් ශ්‍රී ලංකාවට විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය හඳුන්වා දීමට බලපෑ සමාජ, ආර්ථික, දේශපාලනික පරිසරය විග්‍රහ කර ඇති අතර ම 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව, රාජ්‍ය සේවය, අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය යනාදිය විග්‍රහ කොට ඇත (Wilson,1978).

L. J. M. Cooray, (1984) Constitutional Government in Sri Lanka 1796 - 1977 කෘතිය ශ්‍රී ලංකාවේ යටත් විජිත කාලයේ දී සම්පාදනය කරන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් වන 1833 කෝල්බෘක් ප්‍රතිසංස්කරණය, 1931 ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය, 1946 සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය සහ 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා පිළිබඳ විශ්ලේෂණය කොට ඇත (Cooray,1984).

Terance Daintith & Alantage (1999) විසින් සම්පාදනය කරන ලද The Exsecutive in the Contitution, 1999, කෘතිය මගින් එක්සත් රාජධානියේ නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ස්වභාවය ව්‍යවස්ථාදායකයේ විධායක අධිකරණ ක්‍රියාවලිය දීර්ඝ ආකාරයෙන් විස්තර කොට ඇත (Daintith & Alantage,1999).

07. 2015 ජනාධිපතිවරණය හා 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ පසුබිම

2015 ජනවාරි 08 වන දා පැවැති 07 වන ජනාධිපතිවරයා තෝරා ගැනීමේ ජනාධිපතිවරණය 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීම සඳහා වන පසුබිම සකස් කළේ ය.

මෙරට 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව හඳුන්වා දීමේ සිට වසර 30ක පමණ කාලයක් ක්‍රියාත්මක විය. 2005 න් ආරම්භ වන මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ පාලන කාලය තුළ විශේෂයෙන් ම මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය තුළ ඒකාධිපතිවාදය, දූෂණය, පවුල්වාදය සහ රාජ්‍ය සේවය දැඩි ආකාරයෙන් දූෂණය වූ බවට චෝදනා එල්ල විය (සමරතුංග, 2013.05.19). එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් 2015 ජනාධිපතිවරණය කැඳවීමත් සමග ම මෙරට ඇති කළ යුතු යැයි ප්‍රකාශ කළ ආර්ථික, දේශපාලන හා සමාජ ප්‍රතිසංස්කරණ කිරීම සඳහා මෙම මතය දේශපාලන කරලියට ගෙන ඒමට මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය තුළ විවිධ සංවිධාන බිහි විය (සමරතුංග, 2013.05.19). ඒ අතර මුද්‍රාචාර්ය සෝහිත හිමියන්ගේ නායකත්වයෙන් යුතු "

සාධාරණ සමාජයක් සඳහා වූ ජාතික ව්‍යාපාරය” බිහි විය. මෙම සංවිධානය ඇතුළු ව සිවිල් හා දේශපාලන සංවිධාන 47 ප්‍රකාශ කළේ ඉහතින් සඳහන් කළ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය දූෂණය හා රාජ්‍ය සේවාවේ සිදු වී ඇති අක්‍රමිකතාවන්ට මූලික හේතුව වී ඇත්තේ පූර්ණ විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය බවත්, එය වෙනස් කිරීමට අවශ්‍ය බවත් ය. විශේෂයෙන් ම 2010 සැප්තැම්බර් මස ගෙන එන ලද 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සංශෝධන අභේසි කොට මෙරට සිවිල් සංවිධානය ඉල්ලා සිටින පූර්ණ විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය අභේසි කරන ජනාධිපතිවරණ අපේක්ෂකයෙකු ජනාධිපතිවරයා බවට පත් කිරීම මෙමගින් අපේක්ෂා කරන ලදී. 2015 ජනාධිපතිවරණය ජයග්‍රහණය කිරීමෙන් පසු ව පිහිට වූ මෙම ත්‍රිපාල සිරිසේන මහතාගේ ආණ්ඩුව මගින් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ගෙන එන ලදී.

07.1 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපිත කරන ලද විශේෂ සංශෝධන

07.1.1 පූර්ණ විධායක ජනාධිපතිවරයා සම්බන්ධ සංශෝධන

1978 සිට 2015 දක්වා මෙම කාලය තුළ පත් වූ විවිධ ජනාධිපතිවරුන්ගේ ක්‍රියාකලාපය හේතු කොට ගෙන ප්‍රබල විවේචන කිහිපයක් විය. ඉන් එකක් වූයේ, 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ගොඩනගන ලද ජනාධිපතිවරයාගේ බලය හා ක්‍රියාකලාපය පිළිබඳ ව යි. විශේෂයෙන් ම 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30 වගන්තිය ප්‍රකාර ව ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා රාජ්‍ය නායකයා, ආණ්ඩුවේ නායකයා, විධායකයේ නායකයා, සන්නද්ධ සේවාවන්හි නායකයා වේ. මීට අමතර ව, ව්‍යවස්ථාදායකයට හිමි බලයන්ට ද මැදිහත් වීමට බලයක් ලැබී තිබුණි. එනම් ව්‍යවස්ථාදායකය විසුරුවා හැර ඇති අවස්ථාවක දී මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන වැනි කාර්යයන් ද (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 156 වගන්තිය). පාර්ලිමේන්තුව විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද පනතක් පවා ජාතික වශයෙන් වැදගත්කමක් සේ සලකා ජනමත විචාරණයට ලක් කිරීම වැනි බලයන් ද ජනාධිපතිවරයාට ලැබී තිබුණි. තව ද වරදකරුවන්ට සමාව දීමේ බලය ද (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 35 වගන්තියට අනුව). පාර්ලිමේන්තුවට ඕනෑ ම අවස්ථාවක් පැමිණීම වැනි බලයන් ද ජනාධිපතිවරයාට හිමි විය. සරල ව ප්‍රකාශ කරනවා නම් පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරයෙකුට හිමි සියලු බලයන් (ඡන්දය භාවිත කිරීම හැර) ජනාධිපතිවරයාට හිමි වී තිබුණි. මෙයින් පෙනී යන්නේ 1978 ජනාධිපතිවරයා යනු විධායකයේ පමණක් නො ව ව්‍යවස්ථාදායකයේ ද බලවත් පුද්ගලයා වූ බව යි. තව ද, ශ්‍රී ලංකාවේ ජනාධිපතිවරයා තෝරා පත් කර ගැනීමේ ක්‍රමවේදයට අනුව ජනාධිපතිවරයෙක් තේරී පත්වීමේ සම්භාවිතාව වැඩි වශයෙන් පවතින්නේ දේශපාලන පක්ෂයක පුද්ගලයෙකුට වීම හේතුවෙන් දේශපාලන පක්ෂ නායකයා වශයෙන් ඔහුට හිමි බලය ද ජනාධිපති බලයට එකතු වී ජනාධිපතිත්වයක් දක්වා ධුරය ගමන් කළ ආකාරය පෙනී ගියේ ය. විශේෂයෙන් ම 1978 දී ධුරය දැරූ මෙරට ප්‍රථම විධායක ජනාධිපති ජේ. ආර් ජයවර්ධන මහතා ප්‍රකාශ කළේ ජනාධිපතිවරයාට “ගැහැණියක් පිරිමියෙක් කිරීමත්, පිරිමියෙක් ගැහැණියක් කිරීමත් හැර වෙන ඕනෑ ම දෙයක් කළ හැකි

බවයි". තව ද එවකට තම පක්ෂයේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ හැසිරීම පාලනය කිරීම සඳහා තම පක්ෂයේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ දින රහිත ඉල්ලා අස්වීමේ ලිපිය ලබා ගැනීම වැනි කුට උපක්‍රම මගින් ද ජනාධිපතිවරයාගේ බලය වර්ධනය කර ගෙන තිබුණි (Warnapala,1983). අනතුරු ව මෙරට බලයට පත් වූ සෑම ජනාධිපතිවරයෙක් ම යම් යම් ආකාරයෙන් තමන්ගේ බලය වර්ධනය කර ගත්තා විනා බලය අත්හැරීමට කිසිදු සුදානමක් නො විය. මෙතෙක් බලයට පත් වූ සියලු ජනාධිපතිවරු තම බලය අත්හරින බව ජනාධිපතිවරණයේ දී ප්‍රකාශ කළ ද ජනාධිපති වූ පසු එය අත්හැරීමට සුදානමක් නොමැති බව පෙනී ගියේ ය. තව ද 2010න් ආරම්භ වන මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ බලය සම්බන්ධ ව විශේෂ වෝදනා එල්ල විය. ඒ අතර ප්‍රධාන වෝදනාවක් වූයේ කැබිනට් අමාත්‍ය ධුරය තබා ගැනීමට ජනාධිපතිවරයාට හිමි බලය උපයෝගී කර ගනිමින් අමාත්‍යාංශ බහුතරයක නායකත්වය ජනාධිපතිවරයා තබා ගනිමින් ඒකාධිපති ගමනක් නිර්මාණය කර ගත් බව ය (සිරිසේන, 2019: පි 02). තව ද 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් එය තවදුරටත් ආරක්ෂා කර ගැනීමට කටයුතු කළ බව විවිධ අංශ පෙන්වා දුන්නේ ය.

19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව ජනාධිපතිවරයාගේ ධුර කාලය, බලතල, කාර්යභාරය සම්බන්ධයෙන් 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා තිබූ විධිවිධාන සංශෝධනය කරන ලදී. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුර කාලය සය අවුරුද්දක් විය: (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30 වගන්තිය). එහෙත් 19 වන සංශෝධනයට අනුව ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා ජනතාව විසින් තෝරා පත්කර ගනු ලැබිය යුතු අතර "පස් අවුරුදු කාලයක් ධුරය දරන්නේ ය"ගතව ද ජනතාව විසින් ජනාධිපති ධුරයට දෙවරක් තෝරාගනු ලැබූ තැනැත්තෙකු ජනතාව විසින් නැවත ඒකී ධුරය සඳහා තෝරාගනු ලැබීමට සුදුස්සෙකු නොවන්නේ ය. 1978 ආණ්ඩුක්‍රමය ව්‍යවස්ථාවේ 31 (ii) වගන්තිය. මෙම වගන්තිය සංශෝධනය වූයේ 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ඕනෑ ම කාලයක් ධුරය දැරිය හැකි ය යන වගන්තිය සංශෝධනය කරමිනි. තව ද බලතල හා කාර්යය ක්ෂේත්‍රය ද සංශෝධනය කරන ලදී. ඒ අනුව 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 33 (ආ) වගන්තියට අනුව "ජාතික ප්‍රතිසංධානය හා ඒකාබද්ධතාව ප්‍රවර්ධනය කිරීම" ජනාධිපතිවරයා යටතට පත් කළ විශේෂ කාර්යය භාරයක් විය. තව ද මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ උපදෙස් පරිදි නිදහස් හා සාධාරණ ඡන්ද විමසීම් හා ජනමත විචාරණ පැවැත්වීම සඳහා උචිත වතාවරණය නිර්මාණය කිරීම හා තහවුරු කිරීම ද ජනාධිපතිවරයාට පවරා තිබේ. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට ජනමත විචාරණය පැවැත්වීමේ බලය ලබා දී තිබුණි. (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 33 (ඇ) වගන්තිය). ජාතික වශයෙන් වැදගත් යයි යම් පනතක් ජනාධිපතිවරයාට හැඟී යන්නේ නම් ජනමත විචාරණයට ලක් කළ හැකි ය. තව ද පාර්ලිමේන්තුව ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද පනතක් පවා ජනමත විචාරණයට

ලක් කළ හැකි ව තිබුණි. මෙම විධිවිධානය 19 වන සංශෝධනය යටතේ ජනාධිපතිවරයාට තිබුණු බලය අහෝසි කළ අතර, “මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ උපදෙස් පරිදි” යනුවෙන් ජනාධිපතිවරයා ජනාධිපතිවරයාගේ බලය සීමා කොට ඇත. තව ද ජනාධිපතිවරයාට 1978 ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇති මුක්තිය ඉවත් කරන ලදී. එනම් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව ජනාධිපතිවරයා ඔහුගේ නිල තත්ත්වයේ දී කරන ලද හෝ නොකර හරින ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් නීතිපතිවරයා විරුද්ධ ව 126 වෙනි වගන්තිය යටතේ මූලික අයිතිවාසිකම් පෙන්සමක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ඉදිරිපත් කළ හැකි ය. එමෙන් ම ජනාධිපතිවරයාට තමන් යටතේ තබා ගත හැකි අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව සංශෝධනය කරන ලදී. ඒ අනුව 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ මුළු අමාත්‍යවරු සංඛ්‍යාව 30 නොඉක්ම විය යුතු ය (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට 46 (1) ආ වගන්තිය). තව ද අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් නො වන අමාත්‍යවරුන්ගේ සහ නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන්ගේ සංඛ්‍යාවේ එකතුව හතළිහ නොඉක්ම විය යුතු ය (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 40 (1) (ආ) වගන්තිය). එසේ වුව ද ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටු වන අවස්ථාවේ දී අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අයත් නො වන අමාත්‍ය සංඛ්‍යාව, නියෝජ්‍ය අමාත්‍ය සංඛ්‍යාව පාර්ලිමේන්තුව විසින් තීරණය කළ යුතු විය. අමාත්‍යවරුන් පත් කිරීමේ දී අගමැතිගේ උපදෙස් මත කළ යුතු ය යන්න 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 45 (1) වගන්තියට අනුව ප්‍රකාශ කළේ ය. තව ද 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 92 (1) වගන්තියට අනුව ජනාධිපතිවරණයට ඉදිරිපත් විය හැකි වයස අවුරුදු 30 සිට 35 දක්වා දීර්ඝ කරන ලදී (19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය).

07.1.2 ව්‍යවස්ථාදායකය හෙවත් පාර්ලිමේන්තුව සම්බන්ධ සංශෝධන

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ගෙන එන ලද 19 වන සංශෝධනය මගින් ව්‍යවස්ථාදායකය සම්බන්ධයෙන් වෙනස්කම් කිහිපයක් කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය සම්බන්ධයෙන් කරන ලද වෙනස්කම මෙහි දී වැදගත් වේ. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 38 වගන්තියට අනුව පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය වසර 6ක් වූ නමුත් 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් එය වසර 5 දක්වා අඩුවිය.

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධි විධානවලට අනුව සෑම පාර්ලිමේන්තුවක් ම පළමු වරට රැස්වීමට නියමිත දින පටන් පස් අවුරුද්දකට නොවැඩි කාලයක් පවත්නේ ය. පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට පවතින බලය සංශෝධනය කරන ලදී. එහි දී නව පාර්ලිමේන්තුවට වසරක් ගත වූ පසු ඕනෑ ම අවස්ථාවක විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලය තිබුණි. එහෙත් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත

වූ පසු ජනාධිපතිවරයාට පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැක්කේ “පාර්ලිමේන්තුව විසින් එහි නොපැමිණි මන්ත්‍රීන් ද ඇතුළුව මුළු මන්ත්‍රීන් සංඛ්‍යාවෙන් තුනෙන් දෙකකට නොඅඩු සංඛ්‍යාවකගේ” යෝජනා සම්මතයෙන් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හරින ලෙස ජනාධිපතිවරයාගෙන් ඉල්ලීමක් කරනු ලබන්නේ නම් මිස පාර්ලිමේන්තුවේ ප්‍රථම රැස් වූ දිනයේ සිට අවුරුදු හතරක් සහ මාස හයක කාලයක් අවසන් වන තෙක් ජනාධිපතිවරයා පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම නොකළ යුත්තේ ය (19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව, පි: 30).

07.1.3 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව - Constitutional Council

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ස්ථාපිත කළ නවතම ආයතනය මෙය වේ. 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් පිහිටුවා ඇති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සාමාජිකයන් දසදෙනෙකුගෙන් සමන්විත ආයතනයකි. මෙම ආයතනයේ ධුර කාලය අවුරුදු තුනකි. එම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සාමාජිකයන් පත්වන ආකාරය සහ සංයුතිය මෙසේ ය.

1. අග්‍රාමාත්‍යවරයා
2. කථානායකවරයා
3. පාර්ලිමේන්තුවේ විරුද්ධ පක්ෂ නායකයා
4. ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරන ලද එක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු
5. අග්‍රාමාත්‍යවරයා හා විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකයා යන දෙදෙනාගේ නාම යෝජනා කිරීම මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබිය යුතු දෙදෙනෙක් පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරයන් විය යුතු වුව ද, තැනැත්තන් පස් දෙනෙකු සහ
6. අග්‍රාමාත්‍යවරයා හා විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකයා අයත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් හෝ නො වන පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජනය ඇති අනෙකුත් දේශපාලන පක්ෂවල සහ ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ බහුතරයේ එකඟත්වය මත නාම යෝජනා කොට ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන එක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකි (19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, පි :08).

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සාමාජිකයන් අතුරෙන් අග්‍රාමාත්‍යවරයා හා විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකයා යන දෙදෙනාගේ එකඟත්වයෙන් නාමයෝජනා කරනු ලබන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සාමාජිකයන් පත්කිරීමේ දී ලාංකික සමාජයේ වෘත්තීය හා සමාජීය විවිධත්වය ඇතුළු බහුත්ව ලක්ෂණ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ තහවුරු වීම පිණිස පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය වන දේශපාලන පක්ෂවල හා ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල

නායකයින්ගේ අදහස් විමසිය යුතු බව 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ විශේෂයෙන් දක්වා ඇත. තව ද පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය නොවන තිදෙනෙකු පත් කිරීමේ දී විශිෂ්ට හා අවංක පොදු ජන ජීවිතයේ දී කීර්තිය ලත්, කිසිදු දේශපාලන පක්ෂයක සාමාජිකයෙකු නො වන තැනැත්තන් පත් විය යුතු ය යන්න දක්වා ඇති අතර, ඔවුන්ගේ නම් පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කළ යුතු ය.

කථානායකවරයා, අග්‍රාමාත්‍යවරයා, විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකයා යන තිදෙනා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවට තේරී පත්වන්නේ නිලබලයෙනි. යම් හෙයකින් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැර ඇති අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුවේ කථානායකවරයා, අග්‍රාමාත්‍යවරයා හා විපක්ෂ නායකවරයා යන තනතුරු සඳහා පෙර එම තනතුරෙහි කටයුතු කළ අය ම එම තනතුරුවල කටයුතු කරනු ලැබේ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සභාපතිවරයා වන්නේ කථානායකවරයා ය. ඝන පුර්ණය සාමාජිකයන් පස්දෙනෙකි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාව යටතේ ක්‍රියාත්මක වන ස්වාධීන කොමිෂන් සභා 9ක් වේ. ඒවා පහත සඳහන් පරිදි වේ.

07.1.4 ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිහිටු වීම

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පිහිට වූ නවතම ආයතනය මෙය වේ. 1978 ව්‍යවස්ථාවේ 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණය වශයෙන් සැලකෙන්නේ ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිහිටු වීම පිළිබඳ විධිවිධානයන් ය. එම කොමිෂන් සභා පිහිටවනු ලැබුවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ය (Constitutional Council). එමගින් විවිධ ක්ෂේත්‍රවලට අදාළ ව ස්වාධීන කොමිෂන් සභා 9ක් ස්ථාපිත විය. එය පහත පරිදි වේ.

1. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
2. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
3. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව
4. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
5. අල්ලස් හෝ දූෂණ විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව
6. මුදල් කොමිෂන් සභාව
7. සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව
8. විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව
9. ජාතික ප්‍රතිසම්පාදන කොමිෂන් සභාව (19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, පි: 13).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයාට රාජ්‍ය සේවාව හා අධිකරණ සේවාව සම්බන්ධයෙන් පවරා තිබුණු බලය 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්මත කිරීමෙන් පසු ව පිහිටුවනු ලබන රාජ්‍ය සේවා හා අධිකරණ සේවා යන ක්ෂේත්‍රයන්හි බලය සංවරණයට ලක් කිරීම සිදු කෙරේ.

08. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 19 වන සංශෝධනය හා එහි ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරීත්වය

08.1. ජනාධිපතිවරයා සම්බන්ධ සංශෝධන

මෙම සංශෝධනයේ අරමුණු අතර ප්‍රධාන අරමුණක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් වූයේ 1978 දෙවන ජනරජ ව්‍යවස්ථාවෙන් සහ ඊට පසු ව 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එකතු කරන ලද 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව දක්වා පුර්ණ විධායක ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල ක්‍රියාත්මකවීම තුළ මෙරට දේශපාලන සමාජය අත්විඳි ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී නො වන අත්තනෝමතික බලතල සංවරණය හා තුලනය කිරීමට අවශ්‍ය බව යි (වීරසේකර, 2018: 02). ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයාගේ දේශපාලන අධිකාරී බලය පාලනය කිරීම සඳහා වූ උපාය උපක්‍රම වශයෙන් 19 වන සංශෝධනය වැදගත් වන බව යි. එය ව්‍යවස්ථානුකූල ව හා නීතිමය වශයෙන් වැදගත් තර්කයක් වුව ද, සත්‍ය වශයෙන් පුද්ගල චරිතයක හෝ දේශපාලන ආයතනයක ක්‍රියාත්මකභාවය තීරණය වන්නේ ව්‍යවස්ථානුකූල හා නීතිමය ක්‍රියාමාර්ගවලින් පමණක් නො වේ. යම් රටක දේශපාලන සංස්කෘතියේ ස්වභාවය, පුද්ගල චරිත ස්වභාවය, දේශීය හෝ අන්තර්ජාතික දේශපාලනයේ තත්කාලීන ප්‍රවණතා, තමන් බලයට පත් වූ පදනම, උපක්‍රම භාවිතය සම්බන්ධයෙන් පවතින දක්ෂතා, යනා දී වශයෙන් තනතුරක බලය තීරණය කිරීමට බලපෑම් සහගත කරුණු රාශියක් වේ. එසේ නොමැති ව ව්‍යවස්ථානුකූල හා නීතිමය විධිවිධාන මගින් පමණක් එය තීරණය නො වන්නේ ය. අනෙක් අතට කෙතරම් ප්‍රශස්ත ව නීති සම්පාදනය කළ ද සැබැවින් ම එය දේශපාලන සමාජයට වැදගත් වන්නේ ඒවා සත්‍ය ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ පසු විපරම් ක්‍රියාකාරීත්වයක් තිබේ නම් පමණකි. අනෙක් අතට කැබිනට් ආණ්ඩුක්‍රමයක අගමැතිධුරය පවා ඒකාධිපති තත්ත්වයක් කරා ගමන් කළ අවස්ථා පවතී. උදාහරණ වශයෙන් 1980 දශකයේ දී බ්‍රිතාන්‍යයේ බලයට පත් වන කන්සර්වට්‍රිව් පක්ෂයේ නායිකාව වන මාග්‍රට් තැවර් එවැන්නියකිග19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් එවැනි මතභේදාත්මක තත්ත්වයක් විද්‍යමාන විය.

08.2 ව්‍යවස්ථාදායක සභාව

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ප්‍රබලතම අඩුපාඩුවක් වන්නේ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව පිහිටු වනු ලබන "ව්‍යවස්ථාදායක සභාව හා එහි සංයුතිය කුමනාකාර ද යන්න ය. ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සංයුතිය පිළිබඳ නිරීක්ෂණය කරන විට අපක්ෂපාති හා ස්වාධීන තත්ත්වයක් විද්‍යමාන නොවේ. එම තර්කය විශේෂයෙන් ම ගොඩනැගී තිබෙන්නේ 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සංයුතිය නිරීක්ෂණය කිරීමෙනි. එම ව්‍යවස්ථාදායක සභාව අපක්ෂපාති හා ස්වාධීන නො වන බව හොඳින් නිරීක්ෂණය කිරීමේ දී පෙනී යයි. එමගින් නිර්මාණය වන කොමිෂන් සභා ස්වාධීන අපක්ෂපාති ආයතන වේ ද යන්න ගැටලුවකි. විශේෂයෙන් ම වත්මන් පාර්ලිමේන්තුවේ සංයුතිය හා සැකැස්ම අනුව ව්‍යවස්ථාදායක සභාවෙන් බිහි වන කොමිෂන් සභා ස්වාධීන හා අපක්ෂපාති වේ ද යන්න ගැටලු සහගතයම වෙනත් ලෙසකින් කිවහොත් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් පිහිට වූ "ව්‍යවස්ථාදායක සභාව" නමැති ණමච්ඡා ආයතනයට පිළිබඳ ව ඇති තර්ක විතර්ක යි.

ව්‍යවස්ථාදායක සභාව සාමාජිකයින් දසදෙනෙකුගෙන් සමන්විත වේ. එම දසදෙනා පත් වන්නේ 2015 අගෝස්තු පාර්ලිමේන්තු සංයුතිය අනුවය. එනම්,

- (අ) ආග්‍රාමාත්‍යවරයා
- (ආ) කථනායකවරයා
- (ඇ) පාර්ලිමේන්තුවේ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා
- (ඈ) ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබිය යුතු එක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙක්
- (ඉ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකයා යන දෙදෙනාගේ ම නාම යෝජනා කිරීම මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබිය යුතු වූ ද, දෙදෙනෙක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයන් විය යුතු වූ ද, තැනැත්තන් පස් දෙනෙක් සහ
- (ඊ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා අයත් දේශපාලන පක්ෂයේ නායකවරයා අයත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයන්ගේ එකඟත්වය මත නාමයෝජනා කොට ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන එක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙක් (19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, පි: 08).

2015 අගෝස්තු පාර්ලිමේන්තු සංයුතිය අනුව ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සාමාජිකයන් සියල්ල නියෝජනය වන්නේ එක ම පෙරමුණක් ලෙස කටයුතු කළ 2015 ජනාධිපතිවරණයේ දී ජයග්‍රාහී කණ්ඩායම මගිනි. 2019 මැයි මාසයේ දී විපක්ෂ නායක ධුරය පමණක් වෙනස් විය.

ඒ අනුව 2015 අගෝස්තු පාර්ලිමේන්තුවේ අග්‍රමාත්‍යවරයා, කථානායකවරයා, විපක්ෂ නායකවරයා, ජනාධිපතිවරයා පත් කරන මන්ත්‍රීවරයෙක්, අග්‍රමාත්‍යවරයා සහ විපක්ෂ නායකවරයා පත් කරන පස් දෙනෙක් සහ අග්‍රමාත්‍යවරයා සහ විපක්ෂ නායකවරයා අයත් නොවන දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල, පාර්ලිමේන්තුව නියෝජනය කරන එක් මන්ත්‍රීවරයෙක් යනාදී සියල්ල ම නියෝජනය වූයේ 2015 අගෝස්තු පාර්ලිමේන්තුවේ එක් කණ්ඩායමක් වශයෙන් පෙනී සිටින හවුල් ආණ්ඩුව නියෝජනය කරන අය හෝ ආණ්ඩුවට නියම හෝ අනියමින් සහාය දක්වන කණ්ඩායම් වශයෙනි. 2018 දෙසැම්බර් මාසය වන විට විපක්ෂ නායක ධුරය වෙනස් වීම දක්වා මෙම තත්ත්වය දකින්නට ලැබුණි. විශේෂයෙන් ම පාර්ලිමේන්තුවේ විපක්ෂ නායකවරයා හා විපක්ෂය කුමක් ද යන්න ගැටලුවක් වී පැවතිණි. සත්‍ය වශයෙන් ම ක්‍රියාත්මක වන 51 දෙනෙකුගෙන් යුක්ත විපක්ෂයක් සිටිය දී විපක්ෂ නායක ධුරය හා විපක්ෂ කණ්ඩායම ලෙස පිළිගෙන ඇත්තේ ඉතා කුඩා කණ්ඩායමකි. එනම් උතුරු නැගෙනහිර පමණක් නියෝජනය කරන 16 දෙනෙකුගෙන් යුත් ද්‍රවිඩ සංඛ්‍යාවෙන් මන්ත්‍රීවරුන් ය. තව ද ලංකාවේ විපක්ෂය සත්‍ය වශයෙන් ම විපක්ෂ භූමිකාව ඉටු කරන විපක්ෂයක් නොවන බව මෑතකාලීන පාර්ලිමේන්තුවේ විපක්ෂයේ ක්‍රියාකලාපයෙන් මැනවින් පෙනී යන්නේ ය. මේ හේතුවෙන් "ව්‍යවස්ථාදායක සභාව" නමැති ආයතනය ඒක පාර්ශ්වික "මව් ශාකය" තුළින් උපදින "ස්වාධීන කොමිෂන් සභාව" නමැති ආයතනය පිළිබඳ ව ස්වාධීන ව ක්‍රියාත්මක වීම බලාපොරොත්තු විය හැක්කක් නොවන්නේ ය. විශේෂයෙන් ම ශ්‍රී ලංකාවේ විරාත් කාලයක් තිස්සේ ගොඩනැගී ඇති දුර්වල දේශපාලන සංස්කෘතියෙහි මෙම කොමිෂන් සභා ප්‍රශස්ත ආකාරයෙන් ක්‍රියාත්මක වීමක් අපේක්ෂා කළ නොහැකි ය.

08.3. ස්වාධීන කොමිෂන් සභා පිහිටු වීම

දැනට 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම සංශෝධනයට අනුව පිහිටුවා ඇති කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාත්මකභාවය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රබල දුර්වලතා, විචේචන, අඩුපාඩු පවතී. 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සම්පාදනයේ අපේක්ෂිත අරමුණු කිසිවක් ක්‍රියාත්මක නොවන තත්ත්වයක් දැක ගත හැකි ය. මින් එකක් වන්නේ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ ක්‍රියාත්මක ස්වරූපය යි. මෙරට නිදහස ලැබූ දා සිට නියෝජනය සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක කළ නියෝජන ක්‍රමය කුමක් වුව ද බොහෝ මැතිවරණ ක්‍රියාත්මක ස්වරූපය අතිශයින් ම දුෂිත විය. මැතිවරණ ක්‍රමය දේශපාලන පක්ෂපාතීත්වය මත ක්‍රියාත්මක වීම, රාජ්‍ය දේපළ මැතිවරණවලට යොදා ගැනීම හා අකාර්යක්ෂමතාව, හොර ඡන්ද දැමීම, මහජන මතයට බලපෑම් කිරීම දැකිය හැකි විය. විශේෂයෙන් ම 1982 ජනමත විචාරණය හා 1995 වයඹ පළාත් සභා මැතිවරණ අවස්ථාවල දී දේශපාලන බලපෑම් මත මැතිවරණවලට වූ බලපෑම මහජන මතය වෙනස්

කිරීමට බලපෑවේ ය. මෙවැනි සිද්ධි ඇති නොවීමට නිදහස්, සාධාරණ සහ නිසි කලට මැතිවරණ පැවැත්වීමට ස්වාධීන මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවන් ස්ථාපිත කිරීම හොඳ ම ප්‍රතිකර්මය ලෙස ප්‍රකාශ විය (දේවසිරි, 2017: 16). එහෙත් 19 වන සංශෝධනය යටතේ මැතිවරණ කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කර ඇතිමුත් දැනට ලංකාවේ පැවැත්විය යුතු පළාත් පාලන මැතිවරණය වසර තුනකට ආසන්න කාලයක් නොපවත්වා කල්දමන ලදී. තව ද පළාත් සභා මැතිවරණය දැනට පැවැත්විය යුතු වුවත් එයද පවත්වන තත්ත්වයක් දැකිය නො හැකි විය. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව අක්‍රීය තත්ත්වයකට පත්ව ඇත. සීමා නිර්ණය පිළිබඳ ව ප්‍රතිසංවිධාන කමිටු සභාපති අගේක පිරිස් ප්‍රකාශ කළේ පළාත් පාලන මැතිවරණය පැවැත්වීම පිළිබඳ ව ආණ්ඩුවේ ඉන්න ප්‍රධාන පක්ෂ දෙකට ම මෙය ප්‍රමාද කිරීමේ උවමනාව පවතින බව ය. ඒ අනුව 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටුවා තිබුණේ "මැතිවරණ නොපවත්වන කොමිෂන් සභාවකි"ග මේ සම්බන්ධයෙන් විග්‍රහයක යෙදෙන මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ වර්තමාන සභාපති මහින්ද දේශප්‍රිය 2017.06.27 වන දින ජනමාධ්‍යවලට ප්‍රකාශ කළේ මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව සැබැවින් ම ක්‍රියාත්මක වීමට නම් එය බලාත්මක වීමට අවශ්‍ය නීති රීති පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කළ යුතු වුවත් එය ආණ්ඩුව මෙතෙක් ඉටු කර දී නොමැති බව ය. එය ප්‍රධාන ගැටලුවකි. මෙම ප්‍රකාශය කළේ ජනමාධ්‍යවේදීන් පළාත් පාලන මැතිවරණය කල්යාම පිළිබඳ ප්‍රශ්න කිරීමට දී ය. ඒ අනුව ස්වාධීන කොමිෂන් සභා සැබැවින් ම ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය ය පූර්ව අවශ්‍යතා සම්පාදනය කිරීමට 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුවට අවශ්‍යතාවක් නොමැති බව පෙනී යන්නේ ය (දේවසිරි, 2017: 26). තව ද නීතිය හා සාමය ස්ථාපිත කිරීම සම්බන්ධ ව ලංකාවේ ප්‍රබල ගැටලුවක් පැවැතිණි. විශේෂයෙන් ම පොලිස් සේවය දේශපාලනිකරණය වී ඇතැයි ද නීතිය හා සාමය සුරැකීම සම්බන්ධයෙන් පොලිස් සේවාවට චෝදනා එල්ල විය (ගුණසේකර, 2017: 23). එහෙයින් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව ස්වාධීන පොලිස් කොමිසමක් ස්ථාපිත කෙරිණි. එමගින් පොලිස් සේවය ස්වාධීන ව හා අපක්ෂපාතීව ක්‍රියාත්මක වේ යැයි විශ්වාස කෙරිණි. නමුත් පොලිස් කොමිසම මගින් අපේක්ෂිත අරමුණු ඉටු වී නොමැති බව මෑතකාලීන සිද්ධි කිහිපයකින් පෙනී යයි. ඉන් එකක් වන්නේ හම්බන්තොට තරුණයෙකු දෙමහල් නිවසකින් බිමට කල්ලු කර මරා දැමීම සම්බන්ධ ව හම්බන්තොට පොලීසියට එල්ල වූ චෝදනාව යි. එසේ ම එහි දී ජාතික පොලිස් කොමිසම මැදිහත් වූ ආකාරය හා පරීක්ෂණ පැවැත් වූ ආකාරය මන්දගාමී හා දුර්වල විය. එසේ ම දෙවැන්න වන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී හිරුණකා ප්‍රේමවන්දු තරුණයෙකුට පහර දී බලහත්කාරයෙන් රැගෙන ගිය අවස්ථාවේ පොලීසිය හා පොලිස් කොමිසම කටයුතු කළ ආකාරය ඉතා ම පහත් හා දුෂිත ආකාරයයි.(ගුණසේකර, 2017: 22). තව ද 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුක්‍රමයේ ඇමැති වම්පික රණවක කොළඹ දී තරුණයෙකු තම වාහනයට යට කළ අතර, ඒ සම්බන්ධයෙන් පොලීසිය හා පොලිස් කොමිසම කටයුතු කළ

ආකාරය සහ ඒ පිළිබඳ පැවැත්වූ විභාග කිරීම් ඉතා ම දුෂිත තත්ත්වයක් පෙන්නුම් කළ බව පෙන්වාදිය හැකි ය. තව ද 2016.12.24 වන දින උතුරු මැද ප්‍රධාන ඇමැති ජේසල ජයරත්න ත්‍රිරෝද රථ රියදුරෙකු තම වාහනයට යට කිරීම හා ආණමඩුවේ දී ඇමැති රංග බණ්ඩාර තම වාහනය පදවා ගෙන යන අතර, එයට බාධා කළා යැයි තරුණයෙකුට පහරදීම, යාපනය විශ්වවිද්‍යාලයේ සිසුන් දෙදෙනෙකු පොලිසිය විසින් ඝාතනය කරනු ලැබීම වැනි සිද්ධීන් ඉතා බරපතල සිද්ධි වන අතර එමගින් නීතිය හා සාමය ස්ථාපිත කිරීමට පොලිසිය හා පොලිස් කොමිෂන් සභාවේ ස්වාධීන, අපක්ෂපාති කාර්යක්ෂම භූමිකාව ඉතා දැඩි ලෙස උල්ලංඝනය විය (කුරේ, 2017: 24). නීතිය සැබැවින් ම ක්‍රියාත්මක වූයේ 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුවට විරුද්ධ අයට පමණි. ආණ්ඩුවට සම්බන්ධ අයගේ කිසි ම සිද්ධියක් සම්බන්ධ ව ස්වාධීන හා අපක්ෂපාති පරීක්ෂණයක් සිදු නො වීම ඉතා ම කණගාටුදායක කරුණක් විය. 2017.07.13 වන දින පැවැති ජනමාධ්‍ය සාකච්ඡාවක දී දූෂණ විරෝධී පෙරමුණේ සාමාජිකයෙකු වන, ජනතා විමුක්ති පෙරමුණේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී විජිත හේරත් ප්‍රකාශ කළේ 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුවට සම්බන්ධ ඇමැතිවරුන් දෙදෙනෙකුට අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා එල්ල වී ඇති බව ය. ඉන් එකක් වන්නේ කරුංකා අපනයනය සම්බන්ධයෙන් අල්ලස් චෝදනාවකි. දෙවැන්න වන්නේ වරායක් බදු දීම සම්බන්ධයෙන් 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුවේ ධීවර ඇමැති රාජිත සේනාරත්නට එල්ල වූ චෝදනාව ය. විශාල බලාපොරොත්තු සහිත ව මෙලෙස පිහිට වූ ආයතන ජනතාවට සේවයක් කිරීම වෙනුවට ජනතාවගේ බදු මුදල් වලින් ජීවත් වන හා ජනතාවට හිරිහැර කරන විශාල පිරිවැයක් සහිත ආයතන බවට පත් ව ඇත. මෑත කාලීන ශ්‍රී ලංකික දේශපාලන ඉතිහාසයේ අතිශය දරුණු මංකොල්ලය වශයෙන් මහා බැංකුවේ සිදු වූ අක්‍රමිකතාව පෙන්වාදිය හැකි ය. බැඳුම්කාර වංචාවට අවුරුදු දෙක යි (පුත්‍ර, 2107:12). මාන්සපේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් සංවිධානයේ වාර්තාවට අනුව “අපේ රටේ දූෂණය පසුගිය අවුරුදු දෙක තුළ වේගවත් වී ඇති බව සඳහන් වී තිබෙනවා. මහ බැංකුව බැඳුම්කාර ගනුදෙනුව පිළිබඳ ප්‍රශ්නය පමණක් ම ගෙන බැලුවත් එය පැහැදිලි යි”. පුවත්පත් වාර්තාවල දැක්වෙන ආකාරයට අර්ථසාධක අරමුදලට පමණක් ඉන් සිදු වී ඇති පාඩුව කෝටි දහස ඉක්ම වන බව පසුගිය දා හෙළි වී තිබේ. මහජන මුදල් පිළිබඳ පොදු කාරක සභාව පෙන්වා දී ඇති ආකාරයට එම මුදල් මංකොල්ලය මගින් ශ්‍රී ලංකා ජනරජයට කළ පාඩුව රුපියල් කෝටි ගණනක් වේ. මහජන මුදල් සම්බන්ධ පොදු කාරක සභාව විසින් එහි වුදිතයන් පෙන්වා දී තිබුණත්, එය විමර්ශනයට කොමිෂන් සභාවක් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයා ක්‍රියාත්මක වූ නමුත් ඒ හැරුණු විට ඔවුන්ට විරුද්ධ ව නීතිමය කටයුතු කිරීමට මේ දක්වා අල්ලස් හෝ දූෂණ කොමිෂන් සභාව ක්‍රියාත්මක වී නොමැත (ගුණසේකර, 2017: 23).

තව ද 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ වැදගත් අරමුණක් ඉටු කර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් පිහිට වූ විගණන හා ජාතික ප්‍රතිසම්පාදන කොමිෂන් සභා දෙක ස්ථාපිත

කිරීමට මෙතෙක් සමත් වී නැත. එය හිතාමතා ම කළ දෙයක් වශයෙන් පවතින ආණ්ඩුවට වෝදනා එල්ල වේ. මෙම කොමිෂන් සභා ක්‍රියාත්මක වීමට නම් විගණන පනත පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත විය යුතු ය. එය අත්‍යවශ්‍ය කොන්දේසියකි. එහෙත් මේ දක්වාත් මෙම පනත සම්මත වී නැත. 2017.06.30 වන දින සිරස රූපවාහිනී පුවත් මගින් ප්‍රකාශ වූයේ 2015 ආණ්ඩුවේ බැංකු මූල්‍ය වංචාව සෙවීම සඳහා විගණන පනත සම්මත නොකිරීමට 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුව සිතාමතා කටයුතු කරන බව ය. එයට හේතුව විගණකාධිපතිවරයාට විගණන පනත සම්මත කිරීමෙන් මහා බැංකු මූල්‍ය වංචාව සෙවීමට අවස්ථාවක් ලැබෙන බැවින් එය යටපත් කිරීම සහාය යන්න ප්‍රකාශ වේ. තවද අල්ලස් හෝ දූෂණ විමර්ශන කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය දැඩිව විවේචනයට ලක් වේ. 2016.11.26 වන දින අල්ලස් හෝ දූෂණ කොමිෂන් සභාවේ සභාපති, සභාපති ධුරයෙන් ඉල්ලා අස්වීම හා අල්ලස් හෝ දූෂණ සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුවට සම්බන්ධ මැති ඇමැතිවරුන් සම්බන්ධ කිසිම පැමිණිල්ලක් විභාග නොකිරීම, අල්ලස් හෝ දූෂණ කොමිසම දේශපාලනීකරණය වී ඇතැයි ද ප්‍රකාශ වේ. එසේ ම එය 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුවේ අගමැතිවරයාගේ බලපෑම මත ක්‍රියාත්මක කොමිෂන් සභාවක් ලෙස ප්‍රචලිත ය. අල්ලස් දූෂණ සම්බන්ධ පොලීසියේ භූමිකාව දැඩි ලෙස වෝදනාවට ලක් වන අතර "නීතිය නවන පොලිස්පති හා දේශපාලඥයින්ගේ පණිවුඩ වැඩකිරීම පොලිස්පති ඉටු කරද්දී පොලිස් කොමිසම, අල්ලස් හා දූෂණ කොමිසම කොයිබට ද? යන ප්‍රශ්නය පැන නැගෙනු ඇත. "යහපාලනය හා සම්මුතිවාදය" යැයි කියමින් බිහි කර ගත් ආණ්ඩුවේ දින 100 වැඩපිළිවෙළ යටතේ 3 වන විධි විධානය මෙය විය. මෙයින් පෙනී යන සත්‍ය සන්දර්භය වන්නේ කුමක් ද? ශ්‍රී ලංකාව යහපත් රාජ්‍යයක් ලෙස ගොඩනැගීමට යැයි හඬ නැඟ කණ්ඩායම් තමන්ගේ ප්‍රමාණයෙන් කළ හැකි දෑ වෙනුවෙන් පෙනී නොසිටි බව යි. මොවුන් සුජාත දේශපාලඥයින් ලෙස පෙනී සිටිමින් පෞද්ගලික අරමුණු වෙනුවෙන් සටකපට කෙරෙහි ක්‍රියාකලාපයක් රඟ දැක් වූ බව මේ වන විට විද්‍යමාන වී ඇත. මෙහි අවාසනාවන්ත තත්ත්වය වන්නේ රටක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාව මේ වන විට මුහුණ දී ඇති දැවැන්ත සමාජ, දේශපාලන, ආර්ථික අර්බුදය යි. 2015 ජනාධිපතිවරණයේ දී ශ්‍රී ලංකාව " බලගතු රාජ්‍යයක්" කිරීමට යැයි කියමින් ඒකරාශී වූ දේශපාලන පක්ෂ හා කණ්ඩායම්, සිවිල් සංවිධාන 47ක් පමණ ප්‍රකාශ කළ පොදු මතය වූයේ ඉහත වූ තර්කය යි. 2015 ජනාධිපතිවරණයේ දී අල්ලස් හෝ දූෂණ මූලික ප්‍රධාන මූලික දමන බවට ප්‍රකාශ කළ සහ "රටකට ඕනෑ අපමණ අගයක්" යැයි ප්‍රකාශ කළ දේශපාලඥයෝ නිහඬව සිටිති. තව ද වත්මන් ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යවරුන් රාශියකට අල්ලස් හෝ දූෂණ වෝදනා එල්ල වී ඇත. වර්තමාන ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ ඒකාබද්ධ විපක්ෂය ප්‍රකාශ කරන ආකාරයට Top 10 යනුවෙන් හඳුනා ගත් දූෂිත අමාත්‍යවරු දස දෙනෙක් සිටිති (තල්පාවිල, 2014: 24). එහෙත් මේ වන විට පැහැදිලි වී ඇත්තේ එම සංවිධාන අතිබහුතරයකට අවශ්‍ය වූයේ ඉහතින් සඳහන් කරන ලද පොදු ජාතික අරමුණු නොව තම පෞද්ගලික අභිමතාර්ථ වෙනුවෙන්

පෙනී සිටීම බවයි. තව ද මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවෙන් බලාපොරොත්තු වූ අරමුණු කිසිවක් ඉටු නො වූ බව පසුගියදා ජනාධිපතිවරයා ජාතිය අමතා කළ කථාවෙන් පැහැදිලි විය.

“මේ ආණ්ඩුව බලයට පත් කරන්න කටයුතු කළ කණ්ඩායම් අතර පොදු එකඟතාවක් තිබුණේ මහින්ද රාජපක්ෂ පරාජය කිරීම විතර යි. ඊට එහා ගිය දර්ශනයක් සඳහා වන පොදු එකඟතාවක් තිබුණේ නැහැ”. මේ ගොල්ලෝ බලයට ඒමට පෙර මේ අර්බුදයට මුහුණ දීම සඳහා සුදානම් වූ පිරිසක් නො වේ. බලයට අවාට පස්සේ දඩ්බිඬියේ වැඩ කරන්න ගියා මිසක් මේ රටේ ලේ වැගිරීම් ඇති වුණේ ඇයි දියුණුව අත්පත් කරගන්න බැරි වුණේ ඇයි යන කාරණා පිළිබඳ හැදෑරීමක් කළේ නැහැ (සොයිසා, 2018: 14).

09. සමාලෝචන හා නිගමන

මෙම ලිපියේ ආරම්භයේ දී පෙන්වා දී ඇති ආකාරයට ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන ක්‍රමය තුළ යටත් විජිත පාලන කාලයේ දී මෙරට පරිපාලන හා දේශපාලන ක්‍රමයේ ස්ථාපිත වූ බොහෝ ආයතන සංවිධානය වී තිබුණේ යටත් විජිත සම්ප්‍රදාය මගිනි. 1948 පෙබරවාරි 04 වන දා ශ්‍රී ලංකාවේ නිදහස ලබා ගනු ලැබුව ද ශ්‍රී ලංකාවේ පරිපාලන ක්‍රමය තුළ බ්‍රිතාන්‍ය සම්ප්‍රදායන් නිදහසින් පසු ව ද ක්‍රියාත්මක වීම දකින්නට ලැබුණි. නිදහසින් පසු ව දක්නට ලැබුණු සාමාන්‍ය ප්‍රවණතාව ය වූයේ දේශපාලන ක්‍රමයේ අනුග්‍රාහක පත්වීම් ක්‍රමය (Patronage System) හා දූෂිත පරිපාලන ක්‍රමය යි (Spoil System). මේ හේතුවෙන් ශ්‍රී ලාංකික සමාජය දැඩි ලෙස පීඩාවට පත් වී තිබුණි. මෙම තත්ත්වය වෙනස් කිරීමට විවිධ අවස්ථාවල සාකච්ඡාවට භාජනය වූව ද යථාර්ථවාදී ස්ථීර පිළිවෙතක් අනුගමනය කිරීමට මෙරට පාලක කණ්ඩායමට නො හැකි විය. බොහෝ අවස්ථාවල දී මෙරට පරිපාලන හා දේශපාලන ක්‍රමයේ තිබුණු දුර්වල තත්ත්වය දැඩි ව ප්‍රකාශ විය. නිදසුනක් වශයෙන් 1987-1989 ශ්‍රී ලංකාවේ ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ මෙහෙය වීම යටතේ “තරුණ කැරැල්ලෙන් පසු ව පත් කළ තරුණයින් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිසම” දැක්විය හැකි ය (ත.පි.ජ.කො). එහෙත් එහි නිර්දේශ ද ක්‍රියාත්මක නො වී ය. මෙම අයහපත් දේශපාලන සංස්කෘතිය දිගින් දිගට ම වර්ධනය වීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් 2001 වර්ෂයේ දී 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එකතු කළ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත විය. එහෙත් එය අපේක්ෂා කළ ආකාරයට ක්‍රියාත්මක නො වී ය. නැවත 2010 වර්ෂය පමණ වන විට 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත විය. එමගින් මෙරට දේශපාලන ක්‍රමයේ තිබුණු දූෂිත ලක්ෂණවලට පිළියමක් ලෙස 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් කර තිබුණු ජනාධිපතිවරයාගේ අධිකරණ හා පරිපාලන මැදිහත්වීම් අහෝසි කරන ලදී. 2015 ශ්‍රී ලංකාවේ ජනාධිපතිවරයා තෝරා ගැනීම සඳහා පැවැත් වූ මැතිවරණවල දී දේශපාලන වේදිකාවන්හි

දී ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ස්ථාපිත කිරීම පිළිබඳ යෝජනාව ඉදිරිපත් විය. 2015 ජනාධිපතිවරයාගේ ජයග්‍රහණය සමඟ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පැමිණෙන අතර එමගින් මෙරට දේශපාලන හා පරිපාලනය සම්බන්ධයෙන් ඉහතින් සඳහන් කළ විධි විධාන ස්ථාපිත කරන ලදී.

යථාර්ථවාදී ව විශ්ලේෂණය කළහොත් නූතනයේ මෙරට ඇති වී තිබෙන සමාජ, දේශපාලන, ආර්ථික අර්බුදවලට යම් ප්‍රමාණයකට 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය හේතු වී කල්පනා කළේ ය. එහෙත් එය යථාර්ථයක් නො වන බව පෙනී යන්නේ ය. මෙරට බලය මෙහෙය වන රාජ්‍ය නායක මට්ටමේ කණ්ඩායම් හා පුද්ගලයින් ප්‍රකාශ කරන්නේ මෙරට පුරවැසියන් නො වන ආකාරයට ය. මෙරට ශක්තිමත් බුද්ධි අංශයක් හා වර පුරුෂ සේවාවක් තිබිය දී එවකට රාජ්‍ය නායක මට්ටමේ දේශපාලඥයින් ප්‍රකාශ කරන්නේ ඇතැම් කරුණු තමා දකින්නේ පුවත්පත්වලින් බව යි. තව ද හැඟෙන තත්ත්වය වන්නේ සමහර සමාජ, දේශපාලන ප්‍රශ්න විග්‍රහ කරන්නේ නින්දෙන් අවධි වූවාක් මෙනි. එහෙත් අවාසනාවන්ත තත්ත්වය වන්නේ මෙරට සිවිල් ජනතාව සියවස් ගණනාවක් තිස්සේ යටත් විජිතවලට නතු වී පීඩා විඳි පිරිසක් ද වීමයි. 1948 ලැබූ නාමික නිදහස සැලැවින් ම භුක්ති වින්දේ අධිරාජ්‍යවාදී සුළු ධනේශ්වර පංතිය යි (ප්‍රනාන්දු, 1974). තව ද ජනවාර්ගික අර්බුදය හේතුවෙන් තවත් වසර 30ක් පමණ මෙරට ජනතාව පීඩාවට පත් විය. 1950 දශකය සංවර්ධන මට්ටම අනුව ශ්‍රී ලංකාවට පිටුපසින් සිටි රාජ්‍ය සංවර්ධන මාවතක ඉදිරියට සංවර්ධන මාවතක ඉදිරියට ශීඝ්‍රයෙන් ඉදිරියට ගොස් ඇත. 1950 දශකයේ දී ශ්‍රී ලංකාව ආදර්ශයට ගත් රාජ්‍යයන් වන ජපානය හා සිංගප්පූරුව වර්තමානය වන විට ආර්ථික වශයෙන් ඉතා දියුණු රාජ්‍යයන් ය. ශ්‍රී ලංකාවේ සිදු වී ඇත්තේ බොහෝ විට පැවැති සමාජ, දේශපාලන හා ආර්ථික පීඩා උපයෝගී කර ගනිමින් බටහිර අධිරාජ්‍යවාදීන් සමග සම්බන්ධ වූ දූෂිත කල්ලි ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන බලය ලබා ගැනීම යි. එම පසුබිම ශක්තිමත් කර ගැනීම 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ද විද්‍යමාන බව පෙනී යයි. 2009 මෙරට සිවිල් යුද්ධය හා ඉහත දැක්වූ සියලු පීඩා නිමාවට පත් කොට වඩාත් ඵලදායී වෙනසක් ගොඩනැංවීම සිවිල් ජනතාවගේ අපේක්ෂාව විය. 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් එයට කදිම පිටුවහලක් වේ යැයි මහජනතාව විශ්වාස කළෝය. එහෙත් සිදුවී ඇත්තේ එහි අනෙක් පැත්ත යි. සිවිල් ජනතාව රැවටීම, මූල්‍ය කිරීම හා වංචනික ලෙස ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය හැකිලීම, මෙරට මෙරට දේශපාලනයේ සාමාන්‍ය ප්‍රවණතාව බවට පත් වී ඇත. මූලික අයිතිවාසිකම්, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ල සහ යහපාලනය වෙනුවෙන් පෙනී සිටි දේශීය හා විදේශීය කණ්ඩායම් පිළිබඳ ප්‍රකාශ කළ හැක්කේ ඔවුන්ගේ ඉල්ලීම් හා ක්‍රියාමාර්ග හුදු දේශපාලන අරමුණු තකා ඔවුන්ට ම කේන්ද්‍රීය වූ ඒවා වන බව ය. මහජනතාව මෙම තත්ත්වය පිළිබඳ ව සබුද්ධික ඥානයෙන් යුතු ව මිළඟ

පියවරට සුදානම් විය යුතු ය. එනම් රටක් වශයෙන් දිනා ගත යුතු දෑ හෙට නො ව අද අද ම ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ය.

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විග්‍රහ කරන විට එය සම්පාදනයේ දී සිදු වූ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රශ්න ගණනාවක් පවතී. එනම්, එය අනවශ්‍ය ආකාරයට දිගු විස්තරාත්මක ලියැවිල්ලක් ලෙස සම්පාදනය කර ඇත. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් යනු ඉතා කෙටි සංකීර්ණතාවයෙන් යුතු ලියැවිල්ලක් විය යුතු ය. 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන සම්පාදනයට දායක වූ අයට ඒ පිළිබඳ වැටහීමක් තිබුණේ ද යන්න සැක සහිත ය. 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විග්‍රහ කරන එම්. ඕ. ඒ ද සොයිසා ප්‍රකාශ කරන්නේ "19 වන ව්‍යවස්ථාව මම දකින්නේ අපේ රටේ ව්‍යවස්ථා සංශෝධන ඉතිහාසයේ ලොකු ම විහිළුව හැටියට යි. ඒක ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් කියන්නේ කුමක් ද , විධායක බලතල සංවරණය කරන්නේ කොහොම ද කියලා මේලෝ දෙයක් නොදන්න පිරිසක් හදන කුණුහරපයක් (සොයිසා, 2016: 14). ලෝකයේ දැනටමත් සම්පාදිත සම්භාව්‍ය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් ඉතා කෙටි සංකීර්ණ ලියැවිල්ලක් ලෙස සම්පාදනය කර ඇත. ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපද ආණ්ඩු ක්‍රමය එයට හොඳම උදාහරණය වේ. එය වගන්ති 7ක ඉතා සංකීර්ණ කෙටි ලියැවිල්ලක් වේ(සොයිසා, 2016: 14).

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ඉලක්ක කර ගත් අරමුණු පිළිබඳ ව විවිධ වෝදනා පවතී. එනම්, එය ජාතිකවාදී වුව ද නැත්නම් හුදු පෞද්ගලික අරමුණු මත කිසියම් කණ්ඩායමක දේශපාලන අරමුණු මත බිහිවූවා ද යන්න ය. දැනට පාර්ලිමේන්තුවේ සිටින ඒකාබද්ධ විපක්ෂ ලෙස හඳුන්වන ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය නියෝජනය කරමින් වුවත් විපක්ෂයේ වාඩි වී සිටින කණ්ඩායම පෙන්වා දෙන්නේ 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය වත්මන් ආණ්ඩුවේ දේශපාලන නායකත්වයේ පෞද්ගලික අරමුණු වර්තමානයට හා අනාගතයට බලපාන ආකාරයට ඉටු කර ගැනීමට දැරූ උත්සහයක් යන්න ය. ඒ අනුව ඔවුන් පළමු ව දක්වන ප්‍රශ්නය වන්නේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම සම්බන්ධයෙන් තිබූ බලය කිසියම් ආකාරයකට සීමා කිරීම සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය හැකිලීම සම්බන්ධයෙන් කර ඇති විධිවිධානයන් ය. 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව ජනාධිපතිවරයාට වත්මන් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැක්කේ අවුරුදු 04කුත් මාස 06ක් ගත වූ පසු ව ය. කොතරම් ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ඒකාධිපති ආණ්ඩුවක් වුව ද අවුරුදු 4 1/2ක් යන තෙක් ආණ්ඩුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට නො හැකි ය. විසුරුවා හරින්නේ නම් පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3ක ඡන්දයක් ගත යුතු ය. 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයාට 1978 ව්‍යවස්ථාවේ තිබූ අවුරුද්දක් ගත වූ පසු ව පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැකි ය යන විධිවිධානය අහෝසි කර ඇත.

තව ද 2015 අගෝස්තු ආණ්ඩුව දුර්වල පදනමක පිහිටා ඇති බැවින් එය ආරක්ෂා කිරීමට යෙදූ උපායක් වශයෙන් මෙය හඳුනා ගත හැකි ය.

මිලඟට 19 වන සංශෝධනයේ පවතින ප්‍රබල ම අඩුපාඩුව වන්නේ ද්විත්ව පුරවැසිභාවය පිළිබඳ සංශෝධනය යි. එමගින් අරමුණු කර ඇත්තේ රාජපක්ෂ පවුලේ ප්‍රබලයෙකු වන ගෝඨාභය රාජපක්ෂ මහතා අනාගතයේ පැවැත්වෙන කුමන හෝ ජාතික මැතිවරණයකට ඉදිරිපත් වීම වැළැක්වීම බව ප්‍රකාශ වේ (සමරනායක, 2018: 26). මිලඟ ගැටලුව වන්නේ ජනාධිපතිවරණයකට ඉදිරිපත් විය හැකි වයස් සීමාව අවු. 30 සිට 35 දක්වා දීර්ඝ කොට ඇත. එමගින් අරමුණු කර ඇත්තේ හිටපු ජනාධිපති මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ ප්‍රතුයා මිලඟ ජනාධිපතිවරණයට ඉදිරිපත් වුවහොත් එය වළකාලීම යයි ප්‍රකාශ වේ. මේ අනුව පෞද්ගලික අරමුණු වෙනුවෙන් කළ ව්‍යවස්ථා සම්පාදනයක් වශයෙන් මෙය පෙනී යයි. තව ද එක් අයෙකුගේ මූලික දේශපාලන අවශ්‍යතා, උච්චතා, පැවැත්ම තහවුරු කරගන්නා දෙයක් බවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා පත්විය යුතු නැත. පෞද්ගලික ව්‍යාපතිවලින් බැහැර විය යුතු ය. ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කිරීමේ දී ඉතාමත් බුද්ධිමත් ලෙස එය සම්පාදනය කළ යුතු ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් යනු රටේ මූලික නීතිය යි. 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය කළේ ඉතාමත් දැඩි හදිසියක් මවා පාමිනි. එය සැකසීමේ මූලික අවශ්‍යතාව වී තිබුණේ ජනාධිපතිවරයාගේ විධායක බලය සීමාවකට ලක් කිරීම ය. එහි ජනාධිපති නීතිඥයින්ගේ වරප්‍රසාද පවා සඳහන් කර ඇත. ව්‍යවස්ථාවකින් ජනාධිපති නීතිඥයින්ගේ වරප්‍රසාද නියම කළ යුතු ද යන්න ප්‍රශ්නයකි (සොයිසා, 2017: 06).

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ක්‍රියාත්මකභාවය විස්තර කරන විට එහි එලදායින්වය හෝ එලදායී නො වන බව පිළිබඳ විග්‍රහ කිරීමට ප්‍රමාණවත් කාලයක් මේ වන විට ගත වී නොමැති බව ඇතැමෙකුට තර්ක කළ හැකි ය. එහි කිසියම් ප්‍රමාණයක නිවැරදි තත්වයක් තිබුණ ද අනෙක් අතට ප්‍රකාශ කළ හැක්කේ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ස්ථාපිත කොට ක්‍රියාත්මක වීමට පදනම සකස් වී දැනට වසර 05ක් ගත වී ඇති බව යි . ඒ පිළිබඳ කිසියම් විග්‍රහයක් කිරීමට ප්‍රමාණවත් කාලයක් ගෙවී ඇතැයි යන්න ප්‍රකාශ කළ හැකි ය. එමෙන් ම පූර්ණ වශයෙන් 19 වන සංශෝධනයේ ක්‍රියාත්මක වීම අපේක්ෂා කළ නොහැකි නමුත් දැනට මෙම සංශෝධනය සම්මත වී ස්ථාපිත ආයතනික රටාව හා ඒවායේ ක්‍රියාකාරීත්වය අධ්‍යයනය කොට යම් නිගමනවලට පැමිණිය හැකි ය. එහෙයින් 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ එකිනෙක ලක්ෂණ ගෙන අපේක්ෂිත අරමුණ හා ක්‍රියාකාරීත්වය කෙබඳු ද යන්න විග්‍රහ කළ හැකි ය. 2015 ජනාධිපතිවරණයේ දී මෙම ත්‍රිපාල සිරිසේන මහතාගේ පළමු පොරොන්දුව වූයේ තමා ජනාධිපතිවරණයෙන් ජයග්‍රහණය කළහොත් දින 100ක් ඇතුළත පූර්ණ විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය ආහෝසි කරන බව ය (සිරිසේන, 2015: 05). දෙවනුව මෙරට දේශපාලන සමාජය මුහුණ දී ඇති අර්බුදකාරී

තත්ත්වයන්ගෙන් මුදා ගැනීම සඳහා වූ මැතිවරණ ක්‍රමය සංශෝධනය කරන බව ය. තෙවනුව මෙරට රාජ්‍ය සේවය පොලිසිය ඇතුළුව රාජ්‍ය පරිපාලන ක්‍රමය නිදහස් ස්වාධීන ව ක්‍රියාත්මක වීමට අවශ්‍ය වන 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ගෙන න බව ය. මෙම සංශෝධනය ගෙන එනු ලැබුව ද 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් අපේක්ෂිත මහජන අපේක්ෂා කිසිවක් ඉටු වී නොමැති අතර, ඉටු වී ඇත්තේ අවස්ථාවාදී දේශපාලන කල්ලිවල කුහක අපේක්ෂා බව නිගමනය කළ හැකි ය.

ආශ්‍රිත මූලාශ්‍රය නාමාවලිය

- Abeynayaka, H.M.B (1988) *Parliament of Sri Lanka: Colombo: The Associated Newspapers of Ceylon Ltd.*Lake House.
- Amarasingha. Y.R. (1995) *Aspects of the State Crisis in Sri Lanka*, in Mahinda Werake and P.V.J.Jayasekara (eds) *Security Dilemma of a Small State*, New Delhi: South Asian Publisher
- Coomaraswamy, Radhika (1993) “*The Constitution and Constitutional Reforms*” In K.M.de Silva (ed) *Sri Lanka: Problems of Governance*, Colombo: International Centre for Ethnic Studies (ICES).
- Cooray, L.J.M (1971) *Reflections on the Constitution and the Constitutional Assembly*, Colombo: Hansa Publishers Ltd.
- Cooray, L.J.M (1984) *Constitutional Government in Sri Lanka 1970 – 1977*. Colombo: Lake House Investment Ltd.
- Donoughmore Commission (1928) *Report of the Special Commission on the Constitution*” Colombo :Times of Ceylon Company Ltd.
- Election Commission of Sri Lanka (1987) *Report on the First Referendum in Sri Lanka*, Colombo: Department of Government Printing of Sri Lanka.
- Jeffries, Charles (1962) *Ceylon: The Path to Independence*,London: The Pall Mall Press Limited.
- Jennings Ivor (1948) *Comments on the Constitution*, Colombo: The Associated Newspapers of Ceylon Limited.
- Jennings, Ivor (1953) *The Constitutions of Ceylon*, London: Oxford University Press.
- Mendis, G.D (1948) *Ceylon under the British*, Colombo: Colombo Apothecaries Co., Ltd.
- Namasivayam, S (1951) *The Legislatures of Ceylon 1928 -1948*, London: Faber & Faber.
- Perera, N.M (1979) *Critical Analysis of the New Constitution of the Sri Lanka Government*, Colombo: Star Press.
- Soulbury Commission (1945) *Report of the Special Commission on the Constitution*, His Majesty’s Stationary Office.

The Presidential Commission on Youth (1990) *March & Report on the Presidential Commission on Youth No.01*, Colombo: Department of Government Printing of Sri Lanka.

Terance Daintith & Alantage, (1999), *The Exsecutive in the Contitution*, Oxford, London.

Warnapala, W.A.W (1974) *Civil Service Administration in Ceylon*, Colombo: Ministry of Cultural Affairs.

Warnapala, W.A.W (1983) *Recent Politics in Sri Lanka*, The Presidential Election and Referendum of 1983, Hewagama Dias.L : New Delhi.

Weerawardena, I.D.S (1951) *Government and Politics in Ceylon 1931-1947*, Colombo: Ceylon Economic Research Association.

Wijesekara, Priyani (2002) *Parliamentary Practice in Sri Lanka*, Colombo: Parliament Secretariat.

Wilson, A.J (1973) *The Development of Constitution 1910-1947*, In K.M.De Silva (ed.) *History of Ceylon*, Vol,3, Colombo: University of Ceylon.

Wilson, A.J (1974) *Politics in Sri Lanka 1947-1973*, Bristol : Western Press.

Wilson, A.J (1979) *Politics of Sri Lanka (1947-1979)*, London: Macmillan.

Wilson, A.J (1980) *The Gaullist System in Asia, The Constitution of Sri Lanka 1978*, London: Macmillan.

Wilson, A.J (1992) “*The Gaullist System in Asia(The Constitution of Sri Lanka*” in Lijphart, Arend (ed) *Parliamentary Versus Presidential Government*, Oxford: Oxford University Press.

Wriggins, Howard (1960) *Ceylon: Dilemmas of a New Nation*, Princeton, New Jersey : Princeton University Press.

ජයසේකර, පී.වී.පේ, (1977) *ඉතිහාසය, අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තු ප්‍රකාශන, කොළඹ.*

ද සිල්වා, මනෝහර, (2017) *බෙදුම්වාදීන්ගේ උපායමාර්ග, නුගේගොඩ ට විසිදුණු ප්‍රකාශකයෝ.*

ප්‍රනාන්දු, ලක්සිරි, (1974) *ජාතික ව්‍යාපාරය, ව්‍යවස්ථා වර්ධනය හා වාමාංශික ව්‍යාපාරයේ උපන, නුගේගොඩ: දීපානි ප්‍රකාශකයෝ.*

මුදලිගේ, ප්‍රියන්ත, (2012) *ශ්‍රී ලංකාවේ දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රමය හා දේශපාලනය, කැළණිය ට විද්‍යාලංකාර මුද්‍රණාලය.*

18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය (2015) කොළඹ ට රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය (2015) කොළඹ ට රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

විතානවසම්, අතුල (2007) *ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රමය හා දේශපාලනය, මහරගම : තරංජි ප්‍රින්ටර්ස්.*

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව (1978) කොළඹ ට රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

මැතිවරණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශන

මෛත්‍රීපාල සිරිසේන, (2015) *මැතිවරණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශන*, එක්සත් ජාතික පෙරමුණ, කොළඹට විජය ප්‍රකාශන සමාගම.

පුවත්පත්

කුරේ, අරියදාස (2017.12.10) “අල්ලාගත් කෙනෙකුල ගහන්න කිසිම පොලිස් නිලධාරියෙකුට අයිතියක් නැහැ”, ලංකාදීප පුවත්පත්, විජය ප්‍රකාශන සමාගම, කොළඹ, පිටුව 24.

ගුණසේකර, මනෝප්‍රිය, (2107.09.10) “දේශපාලන බටපඳුරට ගිනි තැබූ බැඳුම්කර කොමිසම”, ලංකාදීප පුවත්පත්, විජය ප්‍රකාශන සමාගම, කොළඹ, පිටුව 23.

තල්පාවිල, ප්‍රසන්න, (2017.06.08) “අපේ විශාල අමාත්‍ය මණ්ඩලය අඩුකළ හැක්කේ මෙහෙමයි, ලංකාදීප පුවත්පත්, විජය ප්‍රකාශන සමාගම, කොළඹ, පිටුව 27.

දේවසිරි, රංජිත්, නිර්මාලී, (2017.11.26) “ආණ්ඩුවේ පැවැත්ම අර්බුදයකට මුහුණදීලා”, ලංකාදීප පුවත්පත්, විජය ප්‍රකාශන සමාගම, කොළඹ, පිටුව 16.

පුත්‍ර, මාගම්, (2017.12.10) “ගෝඨා”, මිවිබ්ම පුවත්පත්, සිලෝන් නිවිස්පේපර්ස්, කොළඹ, පිටුව 06.

රත්නායක, සී.බී. (2017.06.25) “දිනවකවානු කිව්වට ආණ්ඩු පෙරලන්න වෙලාවක් කලාවක් නියෙනවා”, මිවිබ්ම පුවත්පත්, සිලෝන් නිවුස් පේපර්, කොළඹ, පිටුව 12.

වීරසේකර, සරත්, (2018.02.25) “19 යේ ගැටය”, දිවයින ඉරිදා සංග්‍රහය, උපාලි පුවත්පත් සමාගම, කොළඹ. පිටුව : 04.

සමරතුංග, සංජීවක, (2013.05.19) “අලුත් ව්‍යවස්ථාවක් මොකටද ?” ලංකාදීප පුවත්පත්, විජය ප්‍රකාශන සමාගම, පිටුව 02.

සමරනායක, ගාමිණී, (2018.02.18) “පාර්ලිමේන්තුව අස්ථාවර වූනහොත් 19 වන සංශෝධනයේ ඉරණම”, ලංකාදීප පුවත්පත්, විජය ප්‍රකාශන සමාගම, කොළඹ ,පිටුව 24.

සොයිසා, අමරසිරි, (2017.06.18.) “ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් හැදියයුත්තේ ආගම, භාෂාව වැනි පටු වාර්ගික අරමුණු ඉටුකර ගන්න නොවේ”. ලංකාදීප පුවත්පත්, විජය ප්‍රකාශන සමාගම, කොළඹ ,පිටුව 14.

සොයිසා, අමරසිරි, (2016.04.24) “මේ ජාතික ආණ්ඩුව ඹළු පහේ බූරුවෙක්”, දිවයින පුවත්පත්, උපාලි පුවත්පත් සමාගම, කොළඹ. පිටුව 14.

සොයිසා, අමරසිරි, (2019.03.03.) “ව්‍යවස්ථාදායක සභාව සහ ජනාධිපතිගේ හැප්පීම”, ලංකාදීප පුවත්පත්, විජය ප්‍රකාශන සමාගම, කොළඹ ,පිටුව 02.

සතර කෝරළයේ ඉතිහාසය ගොඩනැගීමේදී ජනප්‍රවාදවල දායකත්වය පිළිබඳ විමසුමක්

එම්.වී. චන්දසිරි¹, එන්. එච්. ටී. අනුරුද්ධ²

¹ඉතිහාසය හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය

¹mvchandrsiri99@gmail.com

²tharanga.slu@gmail.com

සංක්ෂේපය

ඉතිහාසය ගොඩනැගීමේ දී මූලාශ්‍රයක් වශයෙන් ජනප්‍රවාද හෙවත් ජනශ්‍රැතියට හිමි වන්නේ සුවිශේෂ ස්ථානයකි. කිසියම් රටක ප්‍රදේශයක ඉතිහාසය ඉපැරණි ද ඒ හා සමානව ජනශ්‍රැතිය ද ඉපැරණි වන අතර ජනශ්‍රැතීන් හා ඉතිහාසය අතර ඇත්තේ අවියෝජනීය සම්බන්ධතාවයකි. සෑම සමාජයක ම සංස්කෘතික ක්‍රියාදාමය පෝෂණය වීමට කටවහර ඔස්සේ ආ පාරම්පරික දැනුම වැදගත් වේ. මිනිසාගේ රූපි අරුචිකම්, හැසිරීම්, පුරුදු, සිරිත් විරිත් ආදියෙහි සමස්තය සංස්කෘතිය නම් එය නිර්මාණය වීමට පාරම්පරික ජන විඥානය දැඩි ලෙස බලපා ඇති බව කිව යුතු ය. සතර කෝරළය උඩරට නිළමේවරුන් බොහෝ දෙනෙකුගේ වාසභූමිය වූ බැවින් ඒ නිළමේවරු සම්බන්ධ මුඛ පරම්පරාගත ජනප්‍රවාද බොහෝමයක් ඇත. එමඟින් ඉතිහාසයට යමක් එකතු කළ හැකි සේම මිත්‍යා මත බිඳ හෙළීමද කළ හැකිය. කප්පාගොඩ නිළමේ, ලෙව්කේරාළ රණශූරයන් බවත් රාජ්‍ය සම්මාන ලැබූ බවත් මෙම ජනප්‍රවාදවලින් හෙළිවේ. පැරණි සිංහල රජවරුන් සතර කෝරළයේ ගිරිකඳුරු, ආරක්ෂක ස්ථාන කරගත් බව ජනප්‍රවාදවලින් තහවුරු වේ. ලේඛන ව්‍යවහාරය ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථම මානව වර්ගයාගේ හැඟීම්, අදහස් උදහස් අන් අයට සන්නිවේදනය වී ඇත්තේ කටවහරෙනි. ජනප්‍රවාද සාමූහික උපතක් නිසා මිනිස් සමූහයා අතරේ ව්‍යාප්ත වේ. "ජන සමාජයක මුඛ්‍ය පරම්පරාගත ව කලක් තිස්සේ පැවත එන සාමූහික ඥාන සම්භාරය ජනශ්‍රැතියයි". එය ගද්‍ය හෝ පද්‍යයන් පැවත ආවක් විය හැකිය¹ (රත්නපාල, 1995, පි. 10-12).

ප්‍රමුඛ පද - කටවහර, ජනශ්‍රැතිය, ඥාන සම්භාරය, පාරම්පරික දැනුම, මුඛ පරම්පරාව

An Analysis of the Contribution of the Folklore to the construction of history in Sathara Korale

Abstract

Folklores are very important as a source in the narration of the history. History of folklores is as old as the history of any area or country, moreover folklores and history are inextricably linked. Traditional knowledge which was passed down through word of mouth is essential to enrich culture in any country. If the culture is collection of human's interest, behavior, habits and rituals, human consciousness (*Wiganaya*) highly affect to create it. There are numerous folklores regarding elites of Kandyan kingdom who lived in Sathara Koralya. It could be added new facts to history, simultaneously could be broken down the myths in history utilizing the folklores. Following facts reveal from folklores in Sathara Koralya including, Kappagoda Nilame and LewkeRala (both who were royal officials in Kandyan Court) were great warriors who received royal awards, utilization of mountains in Sathara Koralya by Sinhalese kings for security purposes etc. Human feelings, opinions and ideas were communicated through word of mouth before the origin of writing. Since folklores are collective birth of human, it spread among them. 'Folklores are the collective epistemological wealth which have been passed down orally from generation to generation as well as have been practiced for a long time'. 'It may have existed either prose or verse'. (Rathnapala, 1995, P. 10-12).

Keywords- Epistemological wealth, Folklore, Oral tradition, Traditional knowledge, Word of mouth

1. හැඳින්වීම

කෝට්ටේ යුගයේ දී සතර කෝරළයට අයත් තුන් කෝරළය හා පානබුලත්ගම යන පාලන කොට්ඨාස දිසාවේවරුන් යටතේ පාලනය විය. සතර කෝරළය නැවත ගලබඩ කෝරළය, පරණකුරු කසගොඩ කෝරළය, බෙලිගල් කෝරළය, තුන් කෝරළය, යනුවෙන් කෝරළගේ කෝට්ඨාස නැමති පාලන ඒකක පහකට බෙදනු ලැබීය. කෝරළය කරවන නිලධාරියා “කෝරාළ” නමින් හඳුන්වනු ලැබීණි. මහනුවර යුගයේදී ඉතා වැදගත් තීරණාත්මක දිසාවක් වූ සතර කෝරළයේ විරුවන් විසින් කරන ලද සුරවිරකම් හේතුවෙන් සතර කෝරළය අවස්ථා කිහිපයක දී ගරු බුහුමන් (මාන්ත පහ) ලැබූ බව ජනප්‍රවාදයේ එයි² (Senaverathna, 1918, P.93).

කොඩියකුත් රතු බැඳපු සවරන් සදන යුධයට	පෙරමුණේ
කොතවියන් සහ පව්වලන්සේ දවුණ්ඩියකුත්	සමඟිනේ
කොඩියකුත් තව පිහිටි ඉරහඳ මානපස මේ	සමඟිනේ
මේ සිරිත් ඇති සතර කෝරළේ දිසාවේ යති	පෙරමුණේ ³ (Senaverathna, 1918, P.93)

1833 දී කෝල්බාක් කැමරන් ප්‍රතිසංස්කරණ යටතේ පළාත් බෙදීමේදී සතර කෝරළය බස්නාහිර පළාතට අයත් විය. 1889 දී සබරගමු පළාත නිර්මාණය කිරීමේ දී එම පළාතට කැගල්ල දිස්ත්‍රික්කයට ඇතුළත් කෙරිණි⁴.

2. අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය

සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද පිළිබඳ අධ්‍යයනය පැරණි අත්ලිපි මූලාශ්‍ර උපගෝචී කරගෙන කරන ලද්දකි. කොළඹ කෞතුකාගාර පුස්තකාලය සහ රාජ්‍ය ලේඛනාගාරය වැනි ආයතනයන්හි මෙවැනි දුර්ලභ සඃයේ අත්පිටපත් තැන්පත් කොට තිබේ. මෙවැනි මූලාශ්‍ර පරිපාලනය කරමින් The Ceylon Antiquary and literary and literary Register වැනි කෘති 20වන සියවසේ මුල් භාගයේ රචනා විය. මෙම අධ්‍යයනයේ දී එම කෘති පරිශීලනය කෙරිණි. මීට අමතරව සතර කෝරළය පිළිබඳ ලියවුණු පත පොත ද අධ්‍යයනය කරන ලදී.

3. සාහිත්‍යය විමර්ශනය

සාහිත්‍ය පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රයන්ට වඩා අඩු වැදගත්කමක් ජනප්‍රවාදවලට හිමි වුව ද ඉතිහාසකරණයේ දී එය අද්විතීය මූලාශ්‍රයකි. ඉතිහාසයේ සිදු වූ සෑම සිදුවීමක් ම සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රවල හෝ වෙනත් මූලාශ්‍රවල සඳහන් ව නො තිබෙන අතර වැදගත් තොරතුරු මගහැරී යන අවස්ථා ඇත. ඒ අඩුව පිරිමසා ගැනීමට ජනප්‍රවාදවලින් ලැබෙන්නේ මහඟු පිටුවහලකි.

ජනප්‍රවාද බිහිවී තිබෙන්නේ කිසියම් අතීත සිදුවීමක් පදනම් කරගෙනයි. එවැනි විශේෂත්වයක් සතර කෝරළයේ වීරවරයන් උඩරට රජුගෙන් ගරු බුහුමන් ලබාගත් ආකාරය විමසා බැලීමෙන් පැහැදිලි වේ. විශේෂයෙන් දෙවන රාජසිංහ රජු සතර කෝරළයට ලබාදුන් උපහාර පහක් පිළිබඳ ජනප්‍රවාද ගත තොරතුරු වැදගත් වේ. එම තොරතුරු ලේකම්මිට්ටුවල ද සඳහන් වේ. සතර කෝරළයේ මායිම් ගැන තොරතුරු සඳහන් කරන ජනප්‍රවාදවල පුරාවිද්‍යාත්මක තොරතුරු සඳහන් වේ. සතර කෝරළයේ රණගිරි කන්ද, ඉර හඳ සලකුණු සහ කඩුගන්නාවේ “සේසත්” ලකුණු ඇති ගල් පර්වත ලෙස සඳහන් වේ. මේවා එදා ගැමියන් දුටු පුරාවිද්‍යාත්මක වටිනාකමක් ඇති සලකුණු ය.

4. පුරාතන බෙදීම් අනුව සතර කෝරළය

පුරාණ බෙදීම් අනුව උතුරෙන් හා බටහිරින් සත්කෝරළයට ද, නැගෙනහිරින් උඟු පළාතට ද, දකුණෙන් තුන් කෝරළයට ද සතර කෝරළය මායිම් ව තිබේ.

පැරැණිතෝ ඇල්පිටිකන්ද, බුලත්ගමු කන්ද, කරගල, රහලගල, මිණිකඳවල අසුපැනි ඇල්ල, බොවිල, මාතලාගල, මුරුතේ කඩඉම, උඟුනත්කන්ද, බුජ්ජමුව, මාවෙලාකන්ද, පේරුවාගල, වැදිගල, නයිසුත්පාන, රතගල, පිටගල, අරුගම, කොටියාකුඹුර, දුම්මලගෙදර කන්ද, මීයන් ඇල්ල, බලන කඩුගන්නාව, මාවෙල, ලගමුව යන සුවිසි (24) ස්ථානයක් සතර කෝරළයට මායිම්ව පැවති බව ජනප්‍රවාදයේ එන තොරතුරුවලින් පැහැදිලි වේ. ඒ හා සම්බන්ධ දැනත්තුඩ වැකෙන කවි පෙළ මෙසේ ය.

වෙකුණේය සදිසි ඇල්පිටි කන්ද ගල
 බුලත්ගමු කන්ද කරගල රහල ගල
 රන් ආදා ලගින මිනිකඳ කියන වල
 අසුපිනි ඇල්ල වැටුනේ ගම්මැදින් බෙරවිල⁶ (Lewis, 1918, P.95)

මාතලා ගලින් මුරුතේ කඩ ඉම ට
 උඟුනත් කන්ද පසුකරගොස් වැදි ගල ට
 නයිසුත්පාන සහ රතගල පිට ගල ට
 ආරුක් ගමින් කොටියා කුඹුරේ ඉම ට

දුම්මල දෙනිකන්ද පසුකරගෙන ගොසිනා
 ඉරහඳ කෙටු රණගිරි මුදුනෙන් බසිනා
 බුජ්ජම තොටද මාවෙලකන්ද මුදුනෙනා
 සේරුවාගලේ උතුරට කොණින් යනා

මියන් ඇල්ල බලනේ කඩවත ඇහැ ලේ
 කඩුගන්නාව පිට සේසත කෙටු ග ලේ
 මාවෙල උඩුපිටින් ලගමුව ද පසු ක ලේ
 මෙලකුණු වලට මැදිරට සතර කෝර ලේ⁷ (පොතුහැර,1959, පි. 01)

4.1 සතර කෝරළයට ගෞරවය ගෙනදෙන සිව්ප්‍රාසාද

වට්ටාරම මලිමාපාය, හිගුලේ කිරුම්ගල් පාය, බෙලිගල විජය සුන්දර පාය, දිප්පිටියේ රාජගිරි මල් පාය, එම සිව් ප්‍රාසාදයන් වේ. ලංකාද්වීපයේ අවසන් මහා රහතන් වහන්සේ වූ මලියදේව මහා රහතන්වහන්සේගේ ධාතු නිදන් කර බඳවන ලද වෛතෘ රාජයා මනිපාය නමින් හැඳින් වේ⁸. මෙය පිහිටියේ කිණිගොඩ කෝරළයේ ය. හිගුලේ හිරුම්ගල්පාය මහා දෙවිදුන් සම්බන්ධ පායකි. එය ගල්බඩ කෝරළයේ පිහිටා ඇත. විජය සුන්දරපාය පිහිටා ඇත්තේ බෙලිගල් කෝරළයේ ය⁹. රාජගිරි මල් පාය පිහිටුවා ඇත්තේ පරණකුරු කෝරළයේ ය. මෙම ප්‍රසාද සතර සතර කෝරළ ඓතිහාසිකත්වය මනාව තහවුරු කරයි¹⁰.

4.2 මාන්න පහ (උපහාර පහ)

සතර කෝරළය විසූ වීරවරයෝ උඩරට රජවරුවන්ගෙන් නම්බුනාම සමඟ මාන්න පහක් ලැබූහ¹¹. උඩරට රාජධානියේ කිසිඳු ප්‍රදේශයකට මෙවැනි මාන්න ලබා ගැනීමට නොහැකි විය. සතර කෝරළයට මාන්න පහ ලැබී ඇත්තේ දෙවැනි රාජසිංහ රජුගෙන් බව කියැවේ. මෙලෙස ලබාගත් මාන්න පහ හේතු කොට ගෙන යුද බිමේදීත්, රාජකීය උත්සවවලදීත් දළඳා පෙරහැරේත්, මුල්තැන හිමි වූයේ සතර කෝරළ වැසියන්ට ය. ඉරහඳ කොඩිය දවුන්ඩය, පව්වලන්සය, කොතවිය සහ සවරන් බැඳි රතු කොඩිය යනු ඒ මාන්න පහයි. මේ පිළිබඳ තොරතුරු මහ ලේකම් මිටියේ සඳහන් වේ¹².

රුහුණු මායා පිහිටි තුන් ලක කන්ද උඩරට සතක්	ඇත්තේ
වාන සිදුරුය නමින් පරසිඳු උඩුනුවර මුල් කොට	පැවැත්තේ
පාන සිව්කුඩ ලෙසින් නුවරට සිව්දෙසින් සිව්	දිසාලන්තේ
මාන පස ලත් කෝරළය සිව් මෙ මහනුවරට ඉදිරි	පැත්තේ

රාම දෙව්වරද දෙවුන්දර සිට අළුත් නුවරට වඩින	ගමනේ
සැම සිව්රඟ සෙනග සැදෙමින් මගුල් දිව පෙරහැරින්	සොඳිනේ
සෝම රිවිරුව පිහිටි කොඩියද පෙරටු කර ආ බැවින්	එදිනේ
ඒ මහත් මානයක් සිව් කෝරළේ හට වනි එතැන්	පටනේ ¹³

දැනුවත්ව සහ පවිලන්සය ලැබුණු සැටි මෙසේ ය. දෙවැනි රාජසිංහ රජුගේ පාලන සමයේ දී රටවාසීන් සහභාගී වී පවත්වන ලද ජාතික උත්සවයට රජතුමා සහභාගී වූයේය. ඒ සඳහා දක්ෂ නිර්මිත ක්‍රීඩකයන් කැටුව අදිකාරම්වරු රටේ මහත්වරු, කෝරළේ මහත්වරු, සහ ගම්මුලාදැනිහු රැස් වූහ. ක්‍රීඩා අවසානයේ දී දක්ෂතම ක්‍රීඩකයා තේරීමට රජුට අවශ්‍ය විය.

රාජමංගල භාණ්ඩවන දැවුණ්ඩය සහ පවිලන්සය ඉතා උස පොල්ගසක් මුදුනේ බන්දවා හැකි අයෙකුට ඒවා රැගෙන එන ලෙස රජතුමා දැන්වූයේය¹⁴. සියළු දෙනාම නිහඬව සිටියදී සතර කෝරළයෙන් පැමිණ සිටි නිර්මිත පුරුෂයෙක් තිස්ඊයනක් ඉහළට පැන ඉහත කී භාණ්ඩ ගෙනවිත් රජුට දුන්නේය. ප්‍රීතියට පත් රජතුමා ඔහුට ඒ භාණ්ඩ දෙක තැඟි කළේය¹⁵.

හරිත්ඬේ	කොළඹ රජසිංහ නිරිඳු රයිගම් වන්න	වැඩ සිට
දැවුණ්ඬේ	සහ පවිලන්සේ එල්ලමින් පොල් කුරක	එම විට
ගෙනෙන්ඬේ	වදහලෙන් කප්පිතාගේ තරමද දැක් වූ	අත්පිට
දැවුණ්ඬේ	සහ පවිලන්සේ ලැබුණි සිව් කෝරළේ	මානෙට ¹⁶

ඉරහද කොඩිය සතර කෝරළයට ලැබුණේ ද රාජසිංහ රජතුමාගෙනි. ජාතික උත්සවයකදී විවිධ ප්‍රදේශවලින් පැමිණි ක්‍රීඩා කණ්ඩායම්වලට කොඩි පවරා දෙන ලදී. ඒ කොඩි ලැබුණු ආකාරය මෙසේය. සතර කෝරළයට ඉරහද කොඩිය ද, ඌවට හංස කොඩිය ද, සබරගමුව කහපාට කොඩිය ද, කුන් කෝරළයට හේරුණ්ඩ කොඩිය ද, වලපනේ වියළුවට මයුර කොඩිය ද, ඌව පළාතට නෙළුම්මල් කොඩිය ද, නුවර කලාවියට ගජ සිංහ කොඩිය ද, වෙල්ලස්සට කොටියා කොඩිය ද, බිත්තෑන්තට ගිරවා කොඩිය ද,තමන් කඩුවට වළහා කොඩිය ද, යනුවෙනි. මෙයින් සමහර කොඩි සිංහල රාජ්‍යයේ ප්‍රධාන කොඩි වශයෙන් සලකා තිබුණි¹⁷.

4.3 අසුපැනි ඇල්ල

“පෙර ලක්දිව එක්තරා නර ශ්‍රේෂ්ඨයෙක් ද්‍රවිඩයන් සමග සටනට යාමට ප්‍රමාණවත් ශක්තියක් නොමැතිකැ යි සිතා, රජු සිය පිරිවරන් සමඟ මා ඔය ඉහළට ගමන් කොට, අසුපැනි ඇල්ල සමීපයේ සැඟවී සිටියේය. එතුමාගේ බිසෝවරුන් තිස්දෙනා සැඟවී සිටි ලෙන තිස් කුමාරි ලෙන නමින් හඳුන්වයි. මෙම ලෙන ඇල්ලේ දිය පහරින් වැසී තිබේ. රජු මෙම ස්ථානයේ සිට සේනා සංවිධානය කොට සුදානම් වූයේ ය. යුද්ධයේ දී ජය පරාජය බලාපොරොත්තු වූ බිසෝවරු නො ඉවසිල්ලෙන් පසු වූහ”¹⁸ (පොතුනැර,1959, පි.03,04). සුදු කොඩිය එසවීමෙන් ජය හඟවන බව රජතුමා ප්‍රකාශ කළේය. යුද්ධයේදී රජුට ජය අත්වුවත් කොඩිකාරයා බිමත්කමින් සිටි නිසා එසවූයේ කළු කොඩිය යි. මෙය දුටු බිසෝවරු ලෙනෙන් පැන දිවිනසා ගත්හ. බිසෝවරුන්ගේ මළකඳන් තිබුණු වළ මිනිකදවල නම් විය.

“රජතුමා තිස්කුමාරි ලෙන කරා පැමිණියේ බිසෝවරුන් නොදැක ඉතා ශෝකීව අසු පිටින්ම ගල මුදුනට ගොස් ඇල්ලෙන් අසු පැන්න වූයේය. රජුගේ සහ අසුගේ අවසානය එතැනම

විය’’¹⁹ (බෙල්, (2005), පි.15). එතැන පිහිටි ඇල්ල අසුපැනි ඇල්ල නම් වේ. මෙම ස්ථානය පිහිටා ඇත්තේ සබරගමුව පළාතේ කැගල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ ගඟ ඉහළ කෝරළේ ය²⁰ (පොතුහැර, 1959, පි. 03,04).

4.4 දිප්පිටිය

ඉහත සඳහන් තිස්කුමරියන් අතුරෙන් එක් කුමරියක් ගැබ්ගෙන සිටියාය. එම කුමරියන් තිස්දෙනාගේ ම මලකඳන් මිණිකඳවලෙන් පහළට පාවී ගොස් වත්මන් දිප්පිටිය නම් ස්ථානයේ ගොඩ ගැසී තිබුණි. එය දුටු අසල්වැසියෝ එම මළමිණි ආදාහනය කළහ. පසුදින කිතුලක් මදින්නෙක් ඒ සොහොන් බිම අසලින් ගමන් කරන අවස්ථාවේ ඔහු පුදුමයට පත් කරමින් සොහොනෙහි අලු මත බිළිදෙකු සෙල්ලම් කරමින් සිටින දර්ශනයක් දුටුවේය. එම බිළිදා සෙල්ලම් කළ ස්ථානය “සොහොන් කෙළිය” නමින් ජනවහරට එක් වූ බව කියැවේ²¹ පොතුහැර,1959, පි. 04.

දනයෙන් සපිරි සිරිකල රජ බැව් ඉසු	ලු
ගුණතුම් කුමරුවෙකී නාමෙන දවාපු	ලු
කෙළියෙන් සොහොන් බිම මා ඔය බඩෙහිදු	ලු
සිහිවන්නේය පුවතින් දිප්පිටිය ක	ලු
බිසවුන් තිසගෙ මලකුණු ගිනි දෙවියා	ට
පිදුවෙන් පහළ විය කුමරෙක් එ අළු පි	ට
එතුමන් වැඩුනි රජ සෙවනේ යස ලෙස	ට
කවියන් බසට ගිණුවේ දිප්පිටි රුව	ට ²² (පොතුහැර,1959, පි. 04)

මදින්නා විසින් බිළිදා ඇති දැඩි කරන ලදී. පසු කාලයේ දී මේ කුමරා දිසාවේගේ මාර්ගයෙන් රජ මාළිගයට පත් විය. දවා පිලිස්සූ තැන පහළ වූ කුමරු හෙයින් දප්පුල නම් විය. ඔහු දප්පුල නමින් රජ වූ පසු දිප්පිටියේ රාජගිරි මල්පාය නම් විහාරය කරවූයේ ය.

4.5 කිනිහිර ගල

බුදුන් වහන්සේ යක්ෂ සහ නාග ගෝත්‍රිකයන්ගේ හිතසුව පිණිස ලක්දිවට වැඩම කළ කළ බව මහාවංශයේ සඳහන් වේ. පණ්ඩුකාභය පාලන සමයේ යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් සහ රජු අතර පැවති සම්බන්ධතාව පිළිබඳ තොරතුරු ලැබේ²³ (බුද්ධදත්ත හිමි, 1959, පි.59). ඔවුන් විවිධ වෘත්තීන්වල නිරත වූ බව වංශකතාවේ මෙන් ම ජනප්‍රවාදයේ සඳහන් වේ. කිනිහිර ගල යකඩ නිෂ්පාදනය සම්බධ ව ජනප්‍රවාද ගත තොරතුරු ඇතුළත් සතර කෝරළයේ පිහිටි කඳු වැටියකි. මෙම කඳුකරයේ යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් වාසය කළ බවත්, ඔවුන් රහසිගත ව යකඩ නිෂ්පාදනයෙහි යෙදුනු බවත් පැවසේ. මෙම කර්මාන්තය රහසිගත ව පවත්වාගෙන ගොස්

ඇත. කඳුමුදුනට ගිය දඩයක්කරුවෙකුට යකඩ තලන ශබ්දයක් ඇසී සෝදිසි කර බලද්දී යක්ෂයන්ට අසුවී ඔහු මරා දමනු ලැබීය. මෙතැනට පැමිණෙන කවරෙකු වුවත් මරා දැමීම යක්ෂයන්ගේ සිරිත විය. එම නිසා මෙම කන්ද රක්ෂාව කන්ද නම් විය.

කලකට පසු නිර්භීත පුද්ගලයෝ තිදෙනෙක් රාක්ෂාව කන්ද තරණය කළහ. එක් පුද්ගලයෙක් කඳුමුදුනට හු ශබ්ද දෙකකට පමණ දුරින් පිහිටි ගසකට නැග බලා සිටියේය. දෙවැන්නා තව ඉදිරියට ගොස් හු ශබ්දයකට පමණ දුරින් පිහිටි ගසකට නැග බලා සිටියේය. තුන්වැන්නා කඳුමුදුනට නැග යක්ෂයන් ආයුධ පණ පොවන ආකාරය රහසිගතව බලා සිටියේය. ඔවුන් යකඩ ආයුධ පණපෙවීමට ගත්තේ මඩ බොරය.

රිදී පණ පෙවීමට ගත්තේ පුස්තරය. රහසිගතව බලා සිටි පුද්ගලයා “යකඩයට මඩ බොරත් රිදියට පුෂ්කරත්” කියා කෑ ගැසුවේය. දෙවැන්නාට මෙය ඇසී ඔහුද එම පාඨයම ශබ්ද නගා ප්‍රකාශ කළේය. තුන්වැන්නා එම පණිවුඩය ගෙන යුහසුළුව ගමට ගියේය. පළමුවැන්නියා සහ දෙවැන්නියා යක්ෂයන් අතින් මරණයට පත්වූහ. තුන්වැන්නා යකඩ රිදී පණපොවන ආකාරය දැනුවත් කළේය. කෙසේ වෙතත් ඔහු ද යක්ෂ භයෙන් රෝගාතුර වී වැඩිකල් නො ගොස් මරණයට පත් වූවේය. යක්ෂයින් මඩ බොර ලබාගත් ස්ථානයෙන් මහා ඔය සහ කුඩා ඔය ආරම්භ වූ බව පැවසේ. සතුන් යකඩ තැලුගල කිණිහිලගල නම් විය.

රාක්ෂාව කන්ද රජවරුන් අවි ආයුධ නිෂ්පාදනය කළ ස්ථානයක් ලෙස ජනප්‍රවාදයේ එයි. රාජාධිරාජසිංහ රජුගේ පාලන සමයේදී තුවක්කු නිෂ්පාදනය මෙම ස්ථානයේදී කළ බව පැවසේ. එම කඳුකරය ආශ්‍රිත ව වෙඩි ලුණු හා ගන්දගම් හමු වූණු බවත්, වාර්ෂික ව රාජාධිරාජසිංහ රජුට වෙඩිබෙහෙත් අමුණු සතර (4) බැගින් මහනුවරට ගෙන යාම සිරිතක් වශයෙන් පැවති බව සඳහන් වේ. රාජාධිරාජසිංහ රජුගේ හමුදා නායකයා වශයෙන් කටයුතු කළ ලෙච්ඤේරාළ, පසුව ලෙච්ඤේ දිසාව භාර ව කටයුතු කර ඇත. කිණිහිරි ගල ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය ලෙච්ඤේරාළගේ ආරක්ෂාව යටතේ පැවතින. යුධ කාලවලදී ලෙච්ඤේරාළ හුදකලාව රාත්‍රී භාගයේදී මෙම කිණිහිරි ගල කරා ගමන් කළ බව ජනප්‍රවාදවලින් පැහැදිලි වේ. රාත්‍රී කාලයේදී මුණගැසුනු කවියෙකු මෙම කවි ලියා ඇත.

පුන් සඳ සේම පායාලා රට මැද්	දේ
රන්කෙදි සේම පිරාලා පිට මැද්	දේ
මාර සෙනග වට කරගෙන යම යුද්	දේ
ලෙච්ඤේ මැතිඳු අද තනියම වෙල මැද්	දේ
සිරිදර රාජාධි රජ සිහ එ නර	පති
සිරිබර ගුණැති මැති රුවනෙකි ලෙච්ඤ	පති
පිරිවර සමඟ සිව් කෝරළෙ රකින	බැති
ගිරිවර කිණිහිරේ කම්මල පවත්	වති ²⁴ (පොතුහැර,1959, පි. 06)

4.6 කැගල්ලේ කතාව

පෘතුගීසීන් මෙරටින් පලවා හැරීමට මායාදුන්නේ සහ සීතාවක රාජසිංහ යන පිය පුත්‍ර දෙපලත්, උඩරට රාජධානියේ දෙවන රාජසිංහ යන රජතුමාත් සිය ජීවිත කාලය කැප කළහ²⁵. අවස්ථා කිහිපයකදී මායාදුන්නේ සහ සීතාවක රාජසිංහ කොළඹ කොටුවත්, කෝට්ටේ රාජධානියත් ආක්‍රමණය කළෝය. වරක් දෙවන රාජසිංහ රජු යුධ සෙනඟ පිරිවරා කොළඹ දෙසට ගමන් කරන්නේ දිවා ආහාරය සඳහා මහනුවර කොළඹ අධිපාර අසල ගල්තලාවක වාඩි ගත්හ. සියළුම පිරිසට විඩා දුරලීමට එම ගල් තලාව උපකාරී විය. එම ගලමත සිට ආහාර ගත් බැවින් කැගල නමින් නම් කළහ. පසුව එය කැගල්ල නම් විය²⁶ (පොතුහැර, 1959, පි. 06).

4.7 ගැමියාගේ නුවණ

රට පර සතුරු ආපදාවන්ට ලක් වූ අවස්ථාවලදී එම උපද්‍රව දුරලීම සඳහා සියළු වැසියෝ තමන්ට හැකි පමණින් රජුට සහයෝගය දුන්නෝය. මුහුදුබඩ පළාත් පාලනය කළ පෘතුගීසීන් මෙරටින් පලවා හැරීම සඳහා උඩරට සහ සීතාවක රජවරුන්ගේ කැපවීම ජනාදරයට පත්ව තිබුණි. ඒ හා සම්බන්ධ කතා පුවතකි මේ. පෘතුගීසීන් පලවා හැරීමට සහාය වීමට අදහස් කළ ගැමියෙක් කන්කාරයෙකුගේ වේෂය ගෙන කදේ එක් පැත්තකට අන්තාසිය ද, අනෙක් පැත්තේ විශාල මල්ලක් ද බැඳගෙන පෘතුගීසී බලකොටුවක් ඉදිරියෙන් ගමන් කළේය. අන්තාසි (පෘතුගීසී භාෂාවෙන් අනානාස්) කැමට ගිජුකමක් දැක්වූ පෘතුගීසී හේවායෝ ඔහු හඹා ගියෝය. කද බිම දැමූ ගැමියා පළා ගියේය. පෘතුගීසී හේවායෝ රිසි සේ අන්තාසි අනුභව කොට, මල්ල ද විවෘත කළෝය. මල්ලේ තිබුණේ විශාල දෙබරයකි.

4.8 බතලේගල

බතලේගල කැගල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ අරණායක පිහිටා ඇති කඳු වැටියකි. උඩරට දුම්රියේ ගමන් කරන විට කඩුගන්නාව ආසන්නයේදී සතරස් කදුමුදුනක් ඇති කන්දක් දර්ශනය වේ. මෙම කඳුකරය පොතක හැඩහුරුකමක් ගන්නා බැවින් යුරෝපීය ජාතිකයෝ බයිබල් රෝක් (Bible Rock) යන නම තැබූහ. මෙය බතලේ ගලයි. බතලේගල පිළිබඳ මෙසේ ජනප්‍රවාදයේ එයි. පෙර ලක්දිව පාලනය කළ රාවණා නමින් හඳුන්වනු ලැබූ රුදුරු බලැති රාක්ෂයෙක් වූයේය. වරෙක ඔහු ලග්ගලටත්, ලොග්ගලටත් අතර පිහිටි ලංකාපුරයේ විසුවේය. දවසක් දඩයමේ ගිය රාවණා රජු විශාල බතල අලයක් කමින් සිටි දැවැන්ත උෟරෙකු දුටුවේය. රාක්ෂයෙක් වුව ද රාවණාගේ යහපත් ගතිගුණ තිබුණි. කැම කමින් සිටින විට සතෙකු මැරීම නුසුදුසුයැ යි සිතූ හෙතෙම දුනු දිය බිම හෙලුවේය²⁷. මෙම ශබ්දය ඇසුනු උෟරා දිවගියේය. ක්‍රියාත්මක වූ රාවණා උෟරාට හියෙන් විද්දේ ය. උෟරා මැරී වැටුනේය. උෟරා දුවනු දැක දැකත් රාවණාගේ පරිවාර යක්ෂයා ඒ ගැන සැලකිලිමත් නො වූ නිසා ඔහු ද හී පහරක් විද මරා

දැමුවේය. යක්ෂයා මැරී වැටුණු තැන මඩ ලේ පැහැ ගැන්වීණි. මඩ ලේ අසල ප්‍රදේශය "අස්මඩල" නම් විය. දුන්න ඇටවූ ස්ථානය 'දුනු ඇටවන ගල' නම් විය. රාවණා රජු සාර්ධි ඇති රජෙකු හෙයින් උඟුරා කන්දක් වන්නටත්, බතලය ගලක් වන්නටත් අධිෂ්ඨාන කළේය. එය එසේම වූ බව සඳහන් වේ. දැනුදු උඟුරා කන්දෙන් දිය පහරක් අස්මඩවල කරා ගලා එයි. එම දිය පාර පෙරදී උඟුරාගෙන් ගැලු ලේ පාර සිහි ගන්වයි. පසු කාලයේ දී පසු කාලයේ දී රජුගේ ආරක්ෂක මධ්‍යස්ථානයක් වශයෙන් බතලගල ප්‍රසිද්ධ විය²⁸.

4.9 ගලෙන් නැඟුණු මල

සතර කෝරළයට අයත් බෙලිගල් කෝරළයේ පිහිටි දැදිගම අනුරාධපුර රාජධානිය සමයේ උපනගරයක් විය. ක්‍රි.ව. 113 දී අනුරාධපුර රජ කළ පළමුවෙනි ගජබා රජු දවස උපනගරයක් වශයෙන් භාවිත කර තිබේ. එතුමාට විදේශවලට යාම සඳහා සාගරය තරණය කිරීමට රජතුමාට උපකාර වූයේ නීල මහා යෝධයාගේ යගදාව යි. එම යගදාව නිර්මාණය කරනු ලැබුවේ ද මෙම ප්‍රදේශයේ දීය.

ඊට පසු යගදාව තබා තිබුණු යගදාතැන්න නමින් හඳුන්වයි. රජුගේ මාලිගාව තිබුණේ මාලිගා තැන්නේය. එහි බිසෝවරුන් ක්‍රීඩාකළ ස්ථාන මුතුකෙළිය, කඳුරු ඇල්ල යන නම්වලින් හඳුන්වයි.

ක්‍රි.ව 1236 දී දඹදෙනිය රාජධානිය කරගෙන පාලනය ගෙන ගිය සර්වඥ පණ්ඩිත පරාක්‍රමබාහු රජු අඹලෙන නම් ප්‍රදේශයෙහි පූජනීය ස්ථාන ගණනාවක් කරවූහ. එකල රත්නපුරයේ දෙල්ගමුව විහාරය වැඩ සිටි දළදා වහන්සේ කොණ්ඩගලට වැඩමවා පුද පූජා පැවැත්වූහ. පළමු දිනයේ ඔවුන් දළදා වහන්සේ වැදීමට ගියේ මල් රහිතව ය. එහිදී ඒ ආසනයේ නෙළුම් මල් මතු විය. ඒ ගැන ප්‍රසන්න වූ රජු එම නෙළුම් මල් පිපුණු ස්ථාන අවට ප්‍රදේශය නෙළුම්දෙනිය යැයි නම් කොට දළදා වහන්සේට පූජා කළහ²⁹ (පොතුනැර,1959, පි. 07).

4.10 ලෙන කඩුව

සර්වඥ පණ්ඩිත පරාක්‍රමබාහු රජතුමා දැදිගම උපනගරයේ වාසය කළ අවස්ථාවකදී සතුරු වියවුලක් හට ගැනුනි. රජු සිය කඩුවෙන් සතුරන් පරාජය කොට ඒ අසල තිබූ ගල්ලෙනක කඩුව තැබීය. එම කඩුව තැබූ තැන ජයකඩුව නමින් හැඳින්වීය. පසුකාලයේ ලෙන කඩුව නමින් ප්‍රසිද්ධ විය. ලෙන කඩුව පිහිටා ඇත්තේ දැදිගම ය. ඒ සම්බන්ධව මෙසේ කවක් පවතී.

පත්කොළ කැපෙයි බිබිලේ තොට පිල් ලේ
කපුටෙක් හඩයි මකුලානේ වැරැල් ලේ
බතක් ඉදෙයි ගොන්නා මඩම ඇල් ලේ

එබඳු බෙදා හැරීම මං කඩුල්

ලේ³⁰ (පොතුවැර,1959, පි. 08).

4.11 දෙවනගල

සතර කෝරළයේ ගල්බඩ කෝරළයට අයත් දෙවනගල “දෙවරජගල” නාමයෙන් ද හඳුන්වයි. උපුල්වත් දෙවිඳු හිඟුලේ කිරුම්ගල් පායේ සිට දෙවන වරට වැඩිය ස්ථානය දෙවනගල යැයි ව්‍යවහාර වේ.

මහා පැරකුම් රජුගේ උපන් බිම වන්නේ දෙවනගල සිට සැතපුම් විසිපහක් පමණ දුරින් පිහිටි දැදිගම නම් ගම්වරයයි. එතුමා පොළොන්නරුව රාජධානිය කොට විසුවද ජාත්‍රාමය අමතක නො කළේය. ජාත්‍රාමය (දැදිගම) මෙන්ම ඒ අවට ස්ථානයන්හි සිද්ධස්ථාන ඇති කරවන ලදී. දෙවනගල ප්‍රථමයෙන් බෞද්ධ පූජනීය ස්ථානයක් බවට පත් කරන ලද්දේ මහා පැරකුම් රජු විසිනි. දෙවන පැරකුම්බා රජු සමයේදී දෙවනගල විවිඳු ආකාරයෙන් පැවතින. දෙවනගලදී පැරණි කැටයම්ද ජයශ්‍රීමහා බෝධිය ද, පොකුණද, සන්නස් දෙකක්ද දැකිය හැකිය. පර්වත මස්ථකයේ ඇති නුගරුක උපුල්වත් දෙවියන් වැඩ සිටිය නුගරුක බව කියවේ. ගලෙහි නෙලන ලද ශ්‍රී පාද ලාංඡනය මහා පැරකුම්බා රජු දවස කරවන ලද්දකි. සන්නස්වලින් හෙළිකර ඇත්තේ එම විහාරයට පූජා කරන ලද ඉඩ කඩම්වල විස්තරයක්, සහ මහා පැරකුම්බා රජු විසින් කීර්ති සහ ගිරි යන සෙනවිවරුන්ට තැගි කරන ලද ඉඩකඩම් සම්බන්ධ විස්තරයයි³¹ (පොතුවැර,1959, පි. 08).

5. සමාලෝචනය

සතර කෝරළයේ ඉතිහාසය ගොඩනැගීමේ දී ඒ වටා ගොඩනැගී තිබුණු ජනශ්‍රැති හෙවත් ජනප්‍රවාදයන්ගේ දායකත්වය සුවිශේෂී වේ. සමහර කතා පුවත් උඩරට රදල නායකයින් වටා ගොඩනැගී තිබීම ඒවායේ සත්‍යතාව තහවුරු කිරීමේදී සුවිශේෂී දායකත්වයක් දරයි. සමහර ජනප්‍රවාද තහවුරු කර ගැනීමේදී අවට පරිසරය හා පිහිටීම ද වැදගත්කමක් උසුලයි. ලේඛන ගත වී ඇති යුද අවස්ථා පිළිබඳ තොරතුරු තහවුරු කර ගැනීමටත්, එවැනි අවස්ථාවලදී භාවිත කළ දේශීය අවි ආයුධ දේශීය වෙඩි බෙහෙත් හා උපකරණ පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට ජනප්‍රවාදවලින් ලැබෙන පිටිවහල අතිමහත්ය ය.

6. ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

නන්දසේන, රත්නපාල.,(1995) ජනශ්‍රැති විද්‍යාව, කොළඹ.
The Ceylon Antiquary and literary and literary register Vol ,II 1918/1919 Lewis J.P.S.,
Senaverathna Joha M.(Ed.) Time of Ceylon Colombo.
The Ceylon Antiquary and literary and literary register Vol ,III 1918/1919 Lewis J.P.S.,
Senaverathna Joha M.(some Sinhalese custom and Folk) Ed. Time of Ceylon
Colombo.

Administration Report Western Province 1889 P.1 P.189, Government printing.

The Ceylon Antiquary and literary and literary Register Vol ,IV 1919/1920 Lewis J.P.S.,
Senaverathna Joha M.(Ed.) Time of Ceylon Colombo.

The Ceylon Antiquary and literary and literary Register Vol ,IV 1919/1920 Lewis J.P.S.,
Senaverathna Joha M.(Ed.) Time of Ceylon Colombo.

තෙන්නකොන්, විමලානන්ද.,(1962), උඩරට මහ කැරැල්ල, තෙවන කාණ්ඩය, එම්. ඩී. ගුණසේන
සහ සමාගම, කොළඹ.

කරුණාරත්න, අතුකෝරළ., (1966). සතර කෝරළය, කොළඹ.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

අතුකෝරළ, කරුණාරත්න.,(1996), සතර කෝරළේ, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

The Ceylon Antiquary and literary and literary Regis ton Vol ,V 1919/1920 Lewis J.P.S.,
Senaverathna Joha M.(Ed.) Time of Ceylon Colombo.

The Ceylon Antiquary and literary and literary Regis ton Vol ,10, 1924/1925 Lewis J.P.S.,
Senaverathna Joha M.(Ed.) Time of Ceylon Colombo.

කොළඹ කෞතුකාගාර පුස්තකය අංක 1280

The Ceylon Antiquary and literary and literary Regis ton Vol ,10, 1924/1925 Lewis J.P.S.,
Senaverathna Joha M.(Ed. Time of Ceylon Colombo

Sills. L David., (1968), "Folklore" international Encyclopedia of the Social Sciences - Vol
V, P.496.

කොළඹ කෞතුකාගාර පුස්තකය අංක 1280

Vansina, Jan.,(1965), oral Tradition, Londen, P.I

යටවර, එම්. ඩී. එම්. එස්.(2009), කැරැල්ල කෝරළ පවත, ආර්ය ප්‍රකාශන, වරකපොළ.

බෙල්, එච්. සී. පී.,(2005), සබරගමු පළාතේ කැරැල්ල දිස්ත්‍රික්කය පිළිබඳ වාර්තාව, එඩ්මන්ඩ් කේ.
බී. ඒ. (පරි.), පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.

කැරැල්ල විනිති, (2010), කැරැල්ල දිසාපති කාර්යාලීය ප්‍රකාශන, කැරැල්ල.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

මහාවංසය (සංස්.), බුද්ධදත්ත ඒ. පී. (1959). කොළඹ.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

මහාවංසය (සංස්.), බුද්ධදත්ත ඒ. පී. (1959). කොළඹ.

කරුණාරත්න, අතුකෝරළ., (1966). සතර කෝරළය, කොළඹ.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

පොතුහැර, ඒ. එච්.,(1959), සතර කෝරළයේ ජනප්‍රවාද, කොළඹ.

සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීම: දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම
ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය

සාන්තසිරි අබේවර්ණ

රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය

apshanthasiri@gmail.com

සංක්ෂේපය

වර්තමානය වන විට 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අදාළව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන විසි එකක් සම්මත කරගෙන තිබේ. මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන අතරින් අතළොස්සක් හැර සෙසු ව්‍යවස්ථා සංශෝධන සම්මත කර ගැනුණේ බලයට පත්ව සිටි පාර්ලිමේන්තුවේ දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම වෙනුවෙනි. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හඳුන්වා දුන් විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමය මගින් මෙරට ස්ථාපිත වූයේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය කි. දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්විය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ ව්‍යවස්ථානුකූල ඒකාධිපතිත්වයක් ඇති වීමයි. එතකුණු වුවත් දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සැලකිය හැක්කේ මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයට දායක වූ වැදගත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වශයෙනි. එබැවින් දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීමට දායකවන ආකාරය පිළිබඳ දැනුවත් භාවයක් සමාජගත කළයුතු වීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වේ. එය පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක් කිරීමට මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් අවධානය යොමුකර තිබේ. මෙම පර්යේෂණය මගින් නිදහසින් පසු යුගයේ මෙරට පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත් වූ ආකාරය සොයාගෙන තිබේ. විධායක ජනාධිපති ධුරය, අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය, පාර්ලිමේන්තුව, රාජ්‍ය සේවය, අධිකරණ සේවය හා මූලික අයිතිවාසිකම් යනාදී ක්ෂේත්‍රයන් හි ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයට දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නෛතික විධිවිධාන මගින් ලබාදෙන දායකත්වය හඳුනා ගැනීම ද මෙම පර්යේෂණයේ තවත් වැදගත් සොයාගැනීම් වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකිය. පර්යේෂණයට පාදක වන දත්ත මූලික වශයෙන් ගුණාත්මක දත්ත වේ. දත්ත පදනම් වන්නේ ද්විතීයික දත්ත මූලාශ්‍ර ඇසුරිනි. එනමින්, දත්ත විශ්ලේෂණය ගුණාත්මක දත්ත මූලාශ්‍ර පඨිතයක් ලෙස භාවිත කරමින් සිදු කළ අඩංගු විශ්ලේෂණයක් සහ පර්යේෂණයට පාත්‍ර වූ ඥාත විභාගාත්මක පරිශ්‍රය ආශ්‍රයෙන් ගොඩනැගූ තේමාත්මක විශ්ලේෂණයක් අනුව සිදු කෙරිණි.

මූලික පද: ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුකරණය, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජීවගුණය, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී හිඟය (democratic deficit), ව්‍යවස්ථානුකූල ඒකාධිපතිත්වය, සර්වාධිකාරීත්වය

Democratization of Authoritative Governance: The Nineteenth Constitutional Amendment of Sri Lanka

Abstract

The Sri Lankan constitution, established in 1978, has undergone twenty-one amendments to date. While some of these amendments were made for legitimate reasons, others were made to serve the interests of those in power. The Constitution of Sri Lanka in 1978 introduced an executive presidential system, which led to an authoritative governing process in the country. The eighteenth amendment of the constitution further strengthened this authoritative governance, resulting in the emergence of totalitarian governance and a constitutional monopoly. However, the nineteenth amendment of the constitution played a significant role in democratizing the political system of the country. It can be regarded as a constitutional amendment that significantly influenced the democratization of the governing process of Sri Lanka. It is important to raise awareness about the positive impact of the Nineteenth Amendment on Sri Lanka's political system. This study aims to analyze the contribution of the Nineteenth Amendment to the democratization of Sri Lanka's political system. The study found that the governing process in Sri Lanka became authoritative after the country gained independence. Further, the legal provisions of the nineteenth amendment contributed to the democratization of the executive presidency, prime minister and cabinet, parliament, public service, judicial service, and fundamental rights. The research utilized qualitative data from secondary sources, which was thematically analyzed through epistemological investigation.

Keywords: Authoritarian, Constitutional Monopoly, Democratic Deficit, Democratic Ethics, Democratic Governance

01. හැඳින්වීම

නිදහස් ලංකාව පාලනය වූයේ 1948 දී ස්ථාපිත කරන ලද සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි. එය මෙරට ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයකට පදනම දැමූ යහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. එතෙකුදු වුවත් එම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට 1972 දී හඳුන්වා දෙන ලද පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සැලකිය හැක්කේ මෙරට අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත වීමට කුඩුදුන් අයහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් වශයෙනි. 1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට 1978 දී හඳුන්වා දෙන දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට ස්ථාපිත කරනු ලැබුවේ විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයකි. එමගින් විධායක ජනාධිපතිවරයාට ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, රාජ්‍ය සේවය හා විදේශ ප්‍රතිපත්ති හැසිරවීම යනාදී ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව සංවරණය හා තුළනය නොකරන ලද සුවිශාල බලයක් හිමිකර දුන්නේය. මෙරට ස්ථාපිත වෙමින් පැවැති අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය තව දුරටත් ශක්තිමත් කොට ඉදිරියට ගෙන යනු ලැබුවේ එම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි. එම නිසා මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සැලකිය හැක්කේ නිදහසින් පසු යුගයේ මෙරට ස්ථාපිත කරන ලද ඉතාම අයහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වශයෙනි. (1978, දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

වරින්වර ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද ව්‍යවස්ථා සංශෝධන අතරින් දහතුන්වන, දහසයවන, දහහත්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන හැරුණු විට සෙසු බොහෝ ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයන් ද සම්මත කර ගැනුනේ විධායක ජනාධිපතිවරයාගේ බලය තවදුරටත් ශක්තිමත් කර ගැනීම සඳහා වූ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම වෙනුවෙනි. විශේෂයෙන් ම දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සැලකිය හැක්කේ මෙරට ස්ථාපිත වෙමින් පැවැති අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් වශයෙන් මුල්බැස ගැනීමට කුඩුදුන්නා වූ ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වශයෙනි. මෙකී කරුණු හේතු කොට ගෙන දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගන්නා අවස්ථාව වන විට නිදහසින් පසු මෙරට පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී අන්තයක් කරා ඉතා වේගයෙන් ඇදී යමින් තිබුණි. මේ සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ස්වභාවය මැනවින් අවබෝධකර ගැනීම සඳහා දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි නෛතික විධිවිධාන මගින් මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීකරණය වූ ආකාරය පිළිබඳ විමසා බැලීම අතිශයින් ම වැදගත් වේ.

1.1 පර්යේෂණ ගැටලුව

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයක් ස්ථාපිත කොට අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමයක් ඇති කරනු ලැබීය. දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීම හේතු කොට ගෙන මේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය

සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්විය. මෙම පසුබිම යටතේ සම්මත කරගන්නා ලද දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නෛතික විධිවිධාන මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීමට කෙබඳු දායකත්වයක් ලබා දුන්නේ ද? යන්න මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් ගවේශනය කර ඇති පර්යේෂණ ගැටලුව වන්නේ ය.

1.2 පර්යේෂණයේ අරමුණ

1978 හඳුන්වාදෙන ලද විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට ස්ථාපිත වූයේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය කි. මේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්වූයේ දහඅටවන ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීම හේතුවෙන් ගෙනය. මේ පසුබිම යටතේ සම්මත කරගන්නා ලද දහනම වන ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මෙරට පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීමට ලබාදුන්නා වූ දායකත්වය හඳුනාගැනීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ.

1.3 අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය මූලික වශයෙන් පුස්තකාලගත ද්විතියික සාහිත්‍යමය මූලාශ්‍ර ඇසුරින් සිදු කෙරෙන්නකි. ගුණාත්මක දත්ත සපයන පශ්චාත් නිදහස් ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා, ඒවායෙහි තදනන්තර සංශෝධන, ව්‍යවස්ථා විශ්ලේෂණයන්ගේ විශ්ලේෂණ සහ මාධ්‍ය ලිපි ලේඛන ඒවා අතර වේ. දත්ත විශ්ලේෂණයේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සහ ආනුෂංගික සංශෝධන පඨිත (texts) ලෙස ගෙන අඩංගු විශ්ලේෂණයක් (content analysis) ඇසුරින් නිගමන සහ සංහිතාවන්ට (inferences) එළැඹීම සිදු කෙරේ. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ වෘද්ධියට මෙන්ම පරිහානියට හේතු වූ ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන ව්‍යවස්ථා සහ සංශෝධනවල තේමාවන් ලෙස හඳුනාගත හැකි බැවින්, තේමාත්මක විශ්ලේෂණ ක්‍රමයද (thematic analysis) භාවිත කෙරේ.

දත්ත විශ්ලේෂණයේ ප්‍රතිමානාත්මක පදනම නිර්මාණය වන්නේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයත්, ප්‍රජාතන්ත්‍රීය ආණ්ඩුකාරණයත් සම්බන්ධ ප්‍රමුඛ කථිකාවන් වන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී හිඟකම (democratic deficit) ව්‍යවස්ථානුකූල ඒකාධිපතීත්වය (constitutional dictatorship), සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රීය ජීවගුණය (democratic essence) යන ප්‍රතිපක්ෂ සම්බන්ධතා (binary relations) හඳුනාගත හැකි සුසමාදර්ශ (paradigms) භාවිතයෙනි. ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිසංස්කරණ ආශ්‍රයෙන්ම රූපාන්තරණය වූ පූර්ව නිදහස් දේශපාලන ඉතිහාසයක් සහිත රාජ්‍යයක පශ්චාත් නිදහස් රාජ්‍යය ගොඩ නැඟීම පිලිබඳ ගැටලුව, දියුණු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයක් නිර්මාණය කළහැකි ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිසංස්කරණ අනුසෙරෙන්නේ අපේක්ෂා කිරීම ස්වාභාවිකය. මේ අපේක්ෂාවන් එකිනෙකට වෙනස් යුග තුනකදී නියෝජනය කළේ

ආකෘතික වශයෙන් මෙන්ම දෘෂ්ටිවාදීමය වශයෙන් ද වෙනස් වූ ව්‍යවස්ථා තුනක් මගිනි. වර්තමාන දෙවන ජනරජ ව්‍යවස්ථාව එයට පූර්වයෙහි වූ ව්‍යවස්ථා දෙකෙන් වෙනස් වන එක් ප්‍රධාන කාරණයක් වන්නේ වත්මන් ව්‍යවස්ථාවේ විකාශනය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුකරණය සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජීවිතය ඔසවා තබන සංශෝධන මෙන්ම එයට සහමුලින් පරස්පර ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී, ව්‍යවස්ථාමය ඒකාධිපතිත්වයක් නිර්මාණය කළහැකි සංශෝධන යන ප්‍රතිපාත්‍මික ලක්ෂණ එකවර දරා සිටීමයි. එනිසා, එබඳු දත්ත දේහයක් විශ්ලේෂණය කිරීම සඳහා, න්‍යායික සහ ප්‍රතිමානාත්මක දෘෂ්ටියක් අවශ්‍ය බව පර්යේෂකයාගේ හැඟීමයි.

02. ලාංකීය පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් දක්වා දිශාගතවීම

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්ථාපිතව පැවති සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය මාවතට අවතීර්ණ වීමෙහි ලා දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ඇති කරන ලද සාධනීය බලපෑම අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා නිදහසින් පසු යුගයේ මෙරට පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් දක්වා දිශාගත වූ ආකාරය පිළිබඳව විමසා බැලීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ලාංකීය පාලන ක්‍රමය එලෙස සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් දක්වා දිශාගත වීම ආරම්භ වූයේ සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට නිදහසින් පසු යුගයේ හඳුන්වා දෙන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා දෙක මගින් විධායක බලය මධ්‍යගත කිරීමට ගන්නා ලද උත්සාහයේ හර්කානුකූල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි (විතානවසම්,1995).

2.1 ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම

නිදහස් ලංකාව පාලනය කිරීම සඳහා හඳුන්වා දෙන ලද සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට ස්ථාපිත කරනු ලැබුවේ බ්‍රිතාන්‍ය වෙස්ට්මිනිස්ටර් සම්ප්‍රදායේ කැබිනට් ආණ්ඩුක්‍රමයකි (Coory,1984). සෝල්බර් සාම්ප්‍රදායාගේ මූලිකත්වයෙන් සම්පාදනය වූ නිසා එය නාමකරණය වූයේ සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වශයෙනි. ආණ්ඩුක්‍රමය නිර්මාණය වී තිබුණේ ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක හා අධිකරණ යන ආයතනවලට නිශ්චිත වශයෙන් බලතල හා කාර්යයන් පැවරුණු බලතල බෙදීමේ සිද්ධාන්තය පදනම් කර ගෙනය. නීති පැනවීමේ බලය හිමිවූයේ මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය හා සෙනෙට් සභාව යන ද්වි මාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකට ය. අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම පැවරී තිබුණි. අධිකරණය සතු වූයේ නීති පසු විවරණය කිරීමේ කාර්යය යි. ද්වි මාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකය සම්මත කළ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් අනුමැතිය ලබා දුන්නා වූ නීතියක් වුවද නැවත සලකා බලා නියෝගයක් කිරීමට හැකි අධිකරණ පුනරීක්ෂණ බලයක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට හිමි කරදීම සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයක් විය. ව්‍යවස්ථානුකූලවාදය ආරක්ෂා කරමින් නීතියේ ආධිපත්‍ය සහිත මහජන වගකීමෙන් යුතු පාලනයක් ගෙන යාමට ඉඩකඩ සලසා දීම එහි අරමුණ විය. රාජ්‍ය සේවයේ

ස්වාධීනතාවය ආරක්ෂා කරගැනීම සඳහා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවක් ස්ථාපිත කළ අතර අධිකරණ සේවයේ ස්වාධීනතාවය පවත්වා ගෙන යාමට අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවක් ස්ථාපිත කර තිබුණි (De Silva,1977). මූලික වශයෙන් ගත් විට බ්‍රිතාන්‍යයේ එවකට ස්ථාපිත වී තිබූ ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම මෙරට තහවුරු කරගැනීමට හැකිවන අන්දමින් සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය වී තිබුණි (විනානවසම්,2007). මේ ආකාරයට ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයකට දැමූ ශක්තිමත් අඩිතාලම මූලිකව දමා අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයකට පදනම දැමුවේ පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි.

2.2 අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයට පදනම දැමීම

1948 හඳුන්වා දෙන ලද සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට 1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය කරගනු ලැබීය. එම ව්‍යවස්ථාව මගින් බ්‍රිතාන්‍ය සමග එතෙක් පැවැති අධිරාජ්‍යය ගැති සියලු නෛතික සම්බන්ධතාවන් බැහැර කොට ශ්‍රී ලංකාව ස්වෛරී, ස්වාධීන ජන රජයක් බවට පත් කළේය. එතෙකුදු වුවත් යහපත් නොවන දෙය වූයේ සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපිත කිරීමට වැයම් කළා වූ ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සාරධර්ම මුළුමනින් ම නොසලකා හැරීම යි.

සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය වී තිබුණේ බලතල බෙදීමේ සිද්ධාන්තය පදනම් කර ගෙන වුවත් පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් බලතල බෙදීමේ සිද්ධාන්තය බැහැර කොට ඒකමාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකය වූ ජාතික රාජ්‍ය සභාව ජනරජයේ උත්තරීතර ම බල කේන්ද්‍රස්ථානය බවට පත් කළේය. ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ හා රාජ්‍ය සේවයට අදාළ සකල විධි බලතල ජාතික රාජ්‍ය සභාවට හිමි කර දුන්නේය. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව අහෝසි කොට රාජ්‍ය සේවයේ පහළ නිලධාරීන් පත්කිරීම හා විනය පාලනය පිළිබඳ කටයුතු අමාත්‍ය මණ්ඩලය යටතට ගනු ලැබීය. රාජ්‍ය සේවා උපදේශක මණ්ඩලය හා රාජ්‍ය සේවා විනය මණ්ඩලය පිහිටුවනු ලැබුවේ එකී කාර්යයන් සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලයට සහයවීම පිණිස ය. එහෙත් මේ ආයතන දෙකට රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට මෙන් ස්වාධීනව හා අපක්ෂපාතීව ක්‍රියා කළ හැකි බලයක් හිමි නොවීය. එමගින් සිදුවූයේ රාජ්‍ය සේවය දේශපාලනීකරණය වීම සඳහා පදනම වැටීමය. මෙපරිද්දෙන් පහළ අධිකරණවල විනිශ්චයකරුවන් පත්කිරීම හා විනය පාලනය කිරීමේ බලය අමාත්‍ය මණ්ඩලය යටතට පත් කරගනු ලැබුවේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව අහෝසි කිරීමෙනි. අමාත්‍ය මණ්ඩලයට නිර්දේශ ලබාදීම සඳහා අධිකරණ සේවා උපදේශක මණ්ඩලයක් හා අධිකරණ සේවා විනය මණ්ඩලයක් ස්ථාපිත කරනු ලැබුවත් ඒවාට ද ස්වාධීනව හා අපක්ෂපාතීව කටයුතු කිරීමට හැකි බලයක් හිමි නොවීය. මන්දයත් අවසාන තීරණ ගැනීමේ බලය අමාත්‍ය මණ්ඩලය සතු වූ බැවිනි. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ අධිකරණය දේශපාලනීකරණය වීම ඇරඹීමට පදනම වැටීමය. රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් මෙන්ම ඉහළ අධිකරණවල

විනිශ්චයකරුවන් පත් කිරීමේ බලය වක්‍ර ආකාරයෙන් අගමැතිවරයා සතු විය. මහජනතාවට වඩාත් වගකීම් සහිත පාලන ක්‍රමයක් ගෙන යාම උදෙසා නීති සම්පාදනය කිරීමේ කාර්යය සුපරීක්ෂා කිරීමට සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට හිමිකර දී තිබූ අධිකරණ පුනරීක්ෂණ බලය ද පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් අහෝසි කර දැමීය (1972, පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

ජාතික රාජ්‍ය සභාවට මෙලෙස සුවිශාල බලයක් හිමිකරදීම මගින් ඇත්ත වශයෙන් ම සිදුවූයේ අගමැතිවරයා මහත් බල සම්පන්න තත්ත්වයකට පත්වීමයි. මෙම ව්‍යවස්ථාව යටතේ පත් වූ ප්‍රථම අගමැතිනිය සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක සියලු බලතල භුක්ති විඳිමින් යම් ආකාරයක අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයක් ගෙන ගියේය. එනිසා 1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට ස්ථාපිත කෙරුණේ කැබිනට් සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයක් නොව "අගමැතිගේ ආණ්ඩුක්‍රමයක්" බව පැවසීම අතිශයෝක්තියක් නොවේ. මේ අනුව සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට ස්ථාපිත කරන ලද පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයකට පදනම දැමූ බව කිව හැකිය. (විතානවසම්,2007). මේ ආකාරයට අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයකට දැමූ අධිකාලම තවදුරටත් ශක්තිමත් කරමින් ඉදිරියට ගෙන ගියේ 1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි.

2.3 අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය ඉදිරියට ගෙනයාම

නිදහස ලැබීමෙන් පසු පුරා වසර තිහක පමණ කාලයක් මෙරට පාලනය වූයේ සෝල්බරි හා පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා මගින් ස්ථාපිත කෙරුණු කැබිනට් සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයන් මගිනි. එහෙත් 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් කැබිනට් සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රම පාලනය අහෝසි කොට විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයක් මෙරටට හඳුන්වාදෙනු ලැබීය. සැලකිය යුතු කාලයක සිට මෙවැනි ආණ්ඩුක්‍රමයක් ඇති කර ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය වෙනුවෙන් පෙනී සිටි ජේ. ආර්. ජයවර්ධන එහි නිර්මාතෘවරයා වශයෙන් සැලකිය හැකිය (විතානවසම්,2007). මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායක ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දුන් සුවිශාල බලය හේතු කොට ගෙන මෙරටෙහි නීත්‍යානුකූල ඒකාධිපතිත්වයක් ඇතිවීම නොවැළැක්විය හැකි දෙයක් වන බව එකල ඇත්. එම්. පෙරේරා දැරූ අදහස විය (පෙරේරා,1979).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ස්ථාපිත කරන ලද බල සම්පන්නම ධුරය වශයෙන් සැලකිය හැක්කේ විධායක ජනාධිපති ධුරය යි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30(1) ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ කෙරෙන්නේ ජනාධිපතිවරයා රජයේ ප්‍රධානියා ද, විධායකයේ ප්‍රධානියා ද, ආණ්ඩුවේ ප්‍රධානියා ද, සන්නද්ධ සේවාවන්හි සේනාධිනායකවරයා ද වන්නේය යනුවෙනි. 30(2) ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා ජනතාව විසින් සාවුරුදු කාලයකට පත් කරගත යුත්තේ ය යනුවෙනි (1978, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). මේ අනුව

සොල්බර් හා පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවන් යටතේ රාජ්‍යයේ නායකයාට හිමි වී තිබූ බලතල හා කාර්යයන් මෙන්ම ආණ්ඩුවේ නායකයා වූ අගමැතිවරයාට හිමි වී තිබූ බලතල හා කාර්යයන් ද විධායක ජනාධිපතිවරයාට පවරා දුන්නේය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායක ජනාධිපතිවරයාට ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, රාජ්‍ය සේවය, විදේශ ප්‍රතිපත්තිය හැසිරවීම යනාදී ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව ද සංවරණයට හා තුලනයට යටත් නොවූ සුවිශාල බලයක් හිමි විය. රාජ්‍ය සේවය පාලනය කිරීමේ ප්‍රධානියා වශයෙන් අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්, රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින්, නීතිපතිවරයා, විගණකාධිපතිවරයා, මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා, අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින්, සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින්, (පාර්ලිමේන්තු මහ ලේකම්වරයා, ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා යන රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත්කිරීමේ අභිමතානුසාරී බලය හිමි වී තිබුණේ ජනාධිපතිවරයාට ය. විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය කිරීම විදේශයන්හි ශ්‍රී ලංකාව නියෝජනය කිරීම, තානාපති හා මහකොමසාරිස්වරු පත් කිරීම, විදේශ ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවීම, නම්බුනාම පිරිනැමීම, රාජ්‍ය මුද්‍රව තබාගැනීම හා අත්සන් කළ යුතු ලිපි ලේඛනවලට අත්සන් තැබීම, යුද්ධය හා සාමය පිළිබඳ තීරණ ගැනීම, ත්‍රිවිධ හමුදාවේ නායකයන් පත් කිරීම, පොලිස්පතිවරයා පත් කිරීම හා පොලිසිය පාලනය කිරීම යනාදී කරුණු පිළිබඳ බලය ද ජනාධිපතිවරයා සතු විය (ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව,1978).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත්කිරීම සඳහා වූ අභිමතානුසාරී බලයක් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දීම යහපත් දෙයක් නොවේ. එය තවදුරටත් විස්තර කරන්නේ නම් රාජ්‍ය පරිපාලනය හා දේශපාලනය යනු එකිනෙකට වෙනස් ක්ෂේත්‍ර දෙකක් වනා එකම ක්ෂේත්‍රයක් නොවේ. කිසියම් රාජ්‍යයක් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්මවලට ගරු කරන රාජ්‍යයක් වශයෙන් සැලකීමට නම් ආණ්ඩුවේ දේශපාලන බලපෑම් වලින් තොරව රාජ්‍ය සේවයේ කටයුතු පවත්වාගෙන යාමට ක්‍රියාකළ යුතු වීම අත්‍යවශ්‍ය කොන්දේසියකි. එසේ නොකළහොත් රාජ්‍ය සේවය දේශපාලනීකරණය වීම නොවැලැක්විය හැකි දෙයක් බවට පත් වේ (Wilson,1887). මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ රාජ්‍ය සේවය පාලනය කිරීමේ වගකීම හා රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් පත්කිරීම සඳහා වූ අභිමතානුසාරී බලය විධායක ජනාධිපතිවරයාට හිමිකරදීම හේතුකොට ගෙන රාජ්‍ය සේවයේ ස්වාධීනත්වය අහෝසි වී ගොස් එය දේශපාලනීකරණයට ලක් විය. එසේ වූයේ බලයට පත් වූ සෑම ජනාධිපතිවරයෙකු ම පාහේ ඥාති මිත්‍ර හා දේශපාලන සම්බන්ධතා මත රාජ්‍ය සේවයේ උසස් තනතුරුවලට අනුග්‍රාහක (Patronage) පත්වීම් ලබාදීම හේතුකොට ගෙනය. එමගින් මහජනයාට අතිශය සම්ප රාජ්‍ය ආයතන කෙරෙහි පැවතිය යුතු මහජන විශ්වාසය ද පළු වී ගියේය. රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් පත්කිරීම සඳහා වූ මෙබඳු අභිමතානුසාරී බලයක් ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාටවත් හිමි නොවේ. ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාට රජයේ උසස් නිලධාරීන්

පත්කිරීම සඳහා බලයක් ඇතැන් ඒවා නීත්‍යානුකූලවීමට නම් සෙනෙට් සභාවේ අනුමැතිය ලබා ගත යුතුවීම අත්‍යවශ්‍ය වේ (Abraham,1985).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීම හා ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබුණේ අභිමතානුසාරී බලයකි. ඒ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 43(3) අනුව්‍යවස්ථා මගින් ප්‍රකාශ කෙරුණේ පාර්ලිමේන්තුවේ උපරිම විශ්වාසය දිනා ගත හැකිවේ යැයි කල්පනා කරනු ලබන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු ජනාධිපති විසින් අගමැති වශයෙන් පත් කළ යුතු බවයි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එහෙත් තමන් කැමැති පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු අගමැති වශයෙන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට නෛතික බාධාවක් නොවීය. 44(1) අනුව්‍යවස්ථාවට අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීමේදී අවශ්‍ය වේ යැයි සිතන්නේ නම් ඒ සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයා අගමැතිගේ අදහස් විමසිය යුත්තේය (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එසේ වුවද තමන්ගේ අභිලාෂයන්ට අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කරගැනීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමි විය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 44 (2) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් කියා සිටින්නේ ජනාධිපතිවරයාට යම් විෂයක් හෝ කාර්යයක් තමාට පවරා ගැනීම කළ හැකි අතර තත් කාර්යය සඳහා තමා භාරයේ තිබිය යුතු අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව නිශ්චය කිරීම කළ හැක්කේ ය යනුවෙනි. (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව) මෙකී විධිවිධානයට අනුව ජනාධිපතිවරයෙකුට සියලු ම අමාත්‍යාංශ තමා යටතේ තබා ගනිමින් ඊට පාලනය කිරීමට වුවද හැකියාවක් ඇති බව ආචාර්ය ඇන්.ඇම්. පෙරේරාගේ අදහස විය (පෙරේරා ,1979). 47(අ) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ ජනාධිපතිවරයාට තම අභිලාශය අනුව ඕනෑම අවස්ථාවක අගමැතිවරයා හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අමාත්‍යවරයෙක් හෝ වෙනත් යම් අමාත්‍යවරයෙක් හෝ නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරයෙක් හෝ තමන්ගේ අත්සන යටතේ යවන ලිපියක් මගින් ධුරයෙන් ඉවත් කළ හැකි බවයි. අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ මූලසුන දරන ජනාධිපතිවරයා එහි නායකයා ද වන්නේ ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන යටතේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරී ගියත් ජනාධිපතිවරයා විසිරී නොයන බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 43 (2) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ විය (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

මෙකී විධිවිධාන මගින් පෙන්වුම් කළේ විධායක ජනාධිපතිවරයාට අගමැති හා අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීම හා ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඒකාධිකාරී බලයක් හිමිකරදී තිබුණ බවයි. විශේෂයෙන් ම ජනාධිපතිවරයා හා පාර්ලිමේන්තුව එකම පක්ෂයකින් තේරීපත් වන අවස්ථාවක තමන්ගේ අභිලාෂයන්ට අනුව අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කර ගැනීමට හා ඉවත් කිරීමට ඒකාධිකාරී බලයක් ජනාධිපතිවරයාට හිමි වී තිබිණ. ජනාධිපතිවරයාත් පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවකදී වුවද ජනාධිපතිවරයාට අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් විශාල බලපෑමක් කළ

හැකි විය. එය තේරුම් ගැනීම සඳහා 2001 පැවැති පාර්ලිමේන්තු මහා මැතිවරණය කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය.

2001 පැවැති පාර්ලිමේන්තු මහා මැතිවරණයට තරඟ කොට එ.ජා.ප.ය ඇතුළු තවත් පක්ෂ කිහිපයක් එකතු වී පිහිටුවා ගන්නා ලද එ.ජා.පෙ සංඛ්‍යාතය පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමි කරගත්තේ ය. මේ අවස්ථාවේ පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණෙන් තේරීපත් ව සිටි නිල කාලය අවසන් නොවූ වන්දිකා කුමාරතුංග ජනාධිපතිවරිය වශයෙන් කටයුතු කළේය. ජනාධිපතිවරයාත් පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරී පත්වන මෙවැනි අවස්ථාවක ඇති විය හැකි දේශපාලන අර්බුද කළමනාකරණය කරගැනීම සඳහා 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නිශ්චිත විධිවිධාන නොමැතිවීම බලවත් අභියාචනාවක් විය. එහෙත් එවැනි දේශපාලන අර්බුදකාරී තත්ත්වයක් ආරම්භක අවස්ථාවේ මතු නොවූයේ ජනාධිපතිනිය විසින් එ.ජා.පෙ. හි නායක රනිල් වික්‍රමසිංහ අගමැති වශයෙන් පත් කිරීම හා ඔහු විසින් නම් කරන ලද අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ජනාධිපතිනිය විසින් අනුමැතිය ලබාදීම හේතුකොට ගෙනය.

පාර්ලිමේන්තුවත් ජනාධිපතිවරයාත් පක්ෂ දෙකකින් තේරී පත්වන මෙවැනි අවස්ථාවක දේශපාලන අර්බුදයකින් තොරව පාලන ක්‍රමය පවත්වාගෙන යාමට නම් දෙපාර්ශවය විසින් සහභාසිරිමක් (Co – Habitation) පවත්වා ගෙන යාම අත්‍යවශ්‍ය වේ. එහෙත් එවැනිත් ක් සිදුවූයේ නැත. කාලය කෙමෙන් ගතවීමත් සමඟ සිදුවූයේ යම් යම් දේශපාලන හේතූන් මත ජනාධිපතිවරිය හා අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය අතර ගැටුම්කාරී තත්ත්වයක් ඇතිවීම යි. එහි අවසාන ප්‍රතිඵලය වූයේ අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකරදී තිබූ ඒකාධිකාරී බලය පාවිච්චි කරමින් වන්දිකා බණ්ඩාරනායක ජනාධිපතිනිය විසින් 2003 නොවැම්බර් මස 4 වන දා එ.ජා.පෙ ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යවරුන් සතුව තිබූ ආරක්ෂක, අභ්‍යන්තර කටයුතු හා ජනසන්නිවේදන යන අමාත්‍යාංශ තමන් යටතට පත් කර ගැනීමට කටයුතු කිරීමයි (දිවයින,2003,නොවැම්බර්.05). එමගින් පෙනීගියේ ජනාධිපතිවරයාත් පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරී පත්වන අවස්ථාවකදී වුව ද අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය කෙරෙහි විශාල බලපෑමක් කිරීමට හැකි ඒකාධිකාරී බලයක් ජනාධිපතිවරයාට හිමි වී තිබුණ බවයි.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ව්‍යවස්ථාදායකය හෙවත් පාර්ලිමේන්තුවට අදාළව ද ජනාධිපතිවරයාට ඒකාධිකාරී බලයක් හිමි විය. 70 (1) අනුච්ඡේදයට මගින් ප්‍රකාශ වූයේ කලින් කළ ප්‍රකාශනයක් මගින් පාර්ලිමේන්තුව කැඳවීමට, වාර අවසාන කිරීමට හා පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් ඇති බවයි. ජනාධිපතිවරයාට එලෙස පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැකිවූයේ 70 (1) (අ), (ආ),(ඇ),(ඈ) යන අනුච්ඡේදයට මගින් දැක්වෙන සීමාවන්ට යටත්වයි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එකී සීමාවන්ට හැරුණු විට වෙනත් ඕනෑම අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට බලයක් හිමිකර දී තිබීම

මගින් පාර්ලිමේන්තුව කෙරෙහි සුවිශාල ආධිපත්‍යයක් පැතිරවීමට ජනාධිපතිවරයාට හැකි විය.

ජනාධිපතිවරයාත් පාර්ලිමේන්තුවත් එකම පක්ෂයකින් බලයට පත්වූ අවස්ථාවල පාර්ලිමේන්තුව ජනාධිපතිවරයාගේ අභිලාෂයන්ට තෛතික අනුමැතිය ලබා දෙන්නාවූ මුද්‍රාවක් බවට පත් විය. මහජන නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත වන මහජනතාවගේ පරමාධි බලය ක්‍රියාත්මක කෙරෙන පාර්ලිමේන්තුව එලෙස දුර්වල බෙලහීන ආයතනයක් බවට පත්වීම කිසිසේත් ම සුදුසු දෙයක් නොවේ (උයන්ගොඩ,2011). පාර්ලිමේන්තුවත් ජනාධිපතිවරයාත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක වුවද ජනාධිපතිවරයාට පාර්ලිමේන්තුව කෙරෙහි විශාල ආධිපත්‍යයක් පැතිරවිය හැකිව තිබුණි. එය අතීත අත්දැකීමක් මගින් සනාථ කරන්නේ නම් 2001 මහා මැතිවරණයෙන් පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකර ගෙන ආණ්ඩු බලය පිහිටවනු ලැබුවේ අගමැති රනිල් වික්‍රමසිංහගේ නායකත්වයෙන් යුතු එ.ජා.පෙ. විසිනි. තත්ත්වය මෙසේ තිබියදී පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණෙහි ජනාධිපතිනිය වන්දිකා කුමාරතුංග විසින් නිලකාලය තවත් වසර තුනකටත් වඩා වැඩි කාලයක් තිබිය දී රනිල් වික්‍රමසිංහගේ ආණ්ඩුව අහෝසි වන පරිද්දෙන් 2004 පෙබරවාරි 08 වන දා පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට කටයුතු කළේය (දිවයින,2004.පෙබරවාරි.09). මේ ආකාරයට තමන්ගේ අභිලාෂයන්ට නොගැළපෙන තමන්ගේ පක්ෂයෙන් සැදුම් නොලත් පාර්ලිමේන්තු බලයක් සහිත ආණ්ඩුවක් විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමිකරදීම අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධි විධානයක් විය. ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාටවත් නිලකාලය අවසන් වීමට පෙර එරට ව්‍යවස්ථාදායකය වශයෙන් සැලකෙන කොංග්‍රසය විසුරුවා හැරීමට බලයක් හිමි නොවේ (Fred,1988).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබුණ අධිකරණ බලයද මෙරට ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක් හා නීතියේ ආධිපත්‍යය සහිත පාලනයක් ඇති කරගැනීමට තිබුණ විශාල බාධාවක් විය. ඒ ඉහළ අධිකරණවල විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීම සඳහා අභිමානානුසාරී බලයක් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබුණ බැවිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 107 (1) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා ද අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා ද ශේෂ්ඨාධිකරණයේ හා අභියාචනාධිකරණයේ වෙනත් සෑම විනිශ්චකාරවරයෙක් ද ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කළ යුතු බවයි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). මෙබඳු අධිකරණ බලයක් ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාටවත් හිමි නොවේ. ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාට ඉහළ අධිකරණවල විනිශ්චකාරවරු පත් කිරීමට බලයක් ඇතත් ඒවා නීත්‍යානුකූල වීමට නම් සෙනෙට් සභාවේ අනුමැතිය අත්‍යවශ්‍ය වේ (Abraham,1985). පළල් අර්ථයකින් ගත් කළ ඕනෑම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයක අධිකරණය විසින් සිදු කරනු ලබන්නේ ප්‍රධාන ගැටුම් දෙකකට අදාළ නඩු විමර්ශනය කිරීමේ කාර්යය යි. ඒවා පුරවැසියන් හා පුරවැසියන් අතර ඇති වන ගැටුම්වලට අදාළ නඩු සහ පුරවැසියා

හා රජය අතර ඇති වන ගැටුම්වලට අදාළ නඩු වේ. මේ ගැටුම්වලට අදාළ නඩු විමර්ශනය කිරීම සඳහා අධිකරණයට ඉහළ මට්ටමක ස්වාධීනතාවයක් පැවැතිය යුතු යි. ලැස්කි අවධාරණය කර සිටියේ රටක ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ තරම තීරණය කෙරෙන්නේ එරට අධිකරණයට හිමි වී තිබෙන්නා වූ ස්වාධීනතාවයේ තරම මත බවයි (Laski,1925).

අධිකරණය විසින් විමර්ශනය කරනු ලබන නඩු අතරින් පුරවැසියා හා රජය අතර ඇති වන ගැටුම්වලට අදාළ නඩු විමර්ශනය අතිශයින් ම වැදගත් වේ. මන්දයත් එකී ගැටුම්වලට අදාළ නඩු රටේ පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම්, ව්‍යවස්ථානුකූලවාදය, නීතියේ ආධිපත්‍යය වැනි ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම සමඟ සෘජු ලෙස බැඳී තිබෙන බැවිනි. විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කරන ආකාරය, ඉවත් කරන ආකාරය හා ඔවුන්ට දේශපාලන බලපෑම්වලින් තොරව කටයුතු කිරීමට තිබෙන හැකියාව වැනි අධිකරණයේ ස්වාධීනතාවයට අදාළ කරුණු වැදගත් වන්නේ මේ නිසාය. ඉහළ අධිකරණවල විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ මේ අභිමතානුසාරී බලය හේතුකොට ගෙන විශේෂයෙන්ම රජය හා පුරවැසියන් අතර ඇති වූ ගැටුම්වලට අදාළ නඩු විමර්ශනය කිරීමේදී තමන් විසින් පත්කරන ලද විනිශ්චකාරවරුන්ට සෘජුව හෝ වක්‍රව බලපෑම්කොට රජයට පක්ෂපාතී තීරණ ලබා ගැනීමට ජනාධිපතිවරුන්ට අවස්ථාව සැලසුණි.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ආරම්භ වූ අවස්ථාවේ සිට බලයට පත් ජේ. ආර්. ජයවර්ධන, ආර්. ප්‍රේමදාස, චන්ද්‍රිකා කුමාරතුංග හා මහින්ද රාජපක්ෂ යන සෑම ජනාධිපතිවරයෙකුම පාහේ ඉහළ අධිකරණවලට බලපෑම් කොට රජයට පක්ෂපාතී තීන්දු ලබාගැනීමට ක්‍රියා කළ ආකාරය තුළින් එය තේරුම්ගත හැකිය (අයිවන්,2010). මේ අතර ඇතැම් ඉහළ අධිකරණ විනිශ්චයකාරවරුන් තමන් මේ තනතුරට පත් කරනු ලැබුවේ ජනාධිපතිවරයා විසින් නොවේදැයි කල්පනා කරමින් රජය හා පුරවැසියා අතර ඇති වූ ගැටුම්වලට අදාළ නඩු විමර්ශනය කිරීමේදී රජයට පක්ෂපාතී තීන්දු දීමටද ක්‍රියාකළ බවට ජනතාව තුළ සැක පහළ විය. 2013 දී පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කළ දිවි නැගුම පනත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල නොවන බව ප්‍රකාශ කිරීම නිසා අගවිනිසුරු ශිරාණි බණ්ඩාරනායකට එරෙහිව දෝෂාභියෝගී යෝජනාවක් සම්මත කර ධුරයෙන් පළවා හැරීමට මහින්ද රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව කටයුතු කළ ආකාරය මෑතකාලයේ අධිකරණයේ ස්වාධීනතාවයට එල්ල කරන ලද බරපතලම මරු පහර විය. මෙරට අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිතවීම කෙරෙහි බලපෑ ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබුණ අධිකරණ බලයේ අනුහස කොතරම් ද යන්න එමගින් තේරුම් ගත හැකි විය. මේ ආකාරයට 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පදනම දැමූ අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය රාජ්‍යයේ නායකයා හා ආණ්ඩුවේ නායකයා වශයෙන් විධායක ජනාධිපතිවරයාට, ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, රාජ්‍ය සේවය, විදේශ ප්‍රතිපත්තිය යනාදී ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව සංවරණය හා තුළනය (Check and Balance) නොකරන ලද සුවිශාල බලයක් හිමිකර දෙමින් 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් තවදුරටත් ඉදිරියට ගෙන

ගියේය. දාහත් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය බල රහිත කොට සම්මත කරගනු ලැබූ 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සිදුවූයේ මේ අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් වශයෙන් මුල් බැස ගැනීම යි.

2.4 සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ඉදිරියට ගෙන යමින් තිබූ අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය යම් පමණකට හෝ සංවරණය හා කුලනය වූයේ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි. එතෙකුදු වුවත් මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා සිය බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා 17 වන සංශෝධනය බල රහිත කොට 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගනු ලැබීය. එය නිසැක වශයෙන්ම ලංකාවේ ඉදිරියට යමින් තිබුණු අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත් වීමට හේතු විය. එය තේරුම් ගැනීම සඳහා දාහත් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය බල රහිත කොට සම්මත කර ගන්නා ලද දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විමසා බැලීම අතිශයින්ම වැදගත් ය.

2.5 දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමේ පසුබිම

2010 පැවැති ජනාධිපතිවරණයෙන් මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා දෙවන වරටත් විධායක ජනාධිපතිවරයා බවට පත්විය. එම වසරේ පැවැති පාර්ලිමේන්තු මහා මැතිවරණයෙන් ඔහුගේ නායකත්වයෙන් යුතු එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයට 2/3 පාර්ලිමේන්තු බලයක් ද හිමිවිය. මේ ජයග්‍රහණයන් ලද මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාට තවත් එක් වාරයක් හෝ වාර කිහිපයක් රට පාලනය කළ යුතුය යන බලවාදී දේශපාලන සිතුවිල්ල පහළවන්නට විය. එහෙත් ඊට නෛතික බාධාව වූයේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ අන්තර්ගතව තිබූ ජනාධිපතිවරයෙකුට වාර දෙකකට වඩා ධුරය දැරිය නොහැකිය යන විධිවිධානය යි. අනෙක් අතට 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ ස්ථාපිත කොට තිබූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මගින් ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල බොහෝ දුරකට සංවරණය කර තිබීම ද ඔහුගේ කනස්සල්ලට හේතුවන්නට ඇත. මේ නිසා මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය දුටුවේ තමන්ගේ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීමට බාධා පමුණුවනු ලබන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වශයෙනි (අබේවර්ණ,2015). ඔහු 2010 සැප්තැම්බර් මස දහ වන දා සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි දාහත් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය බල රහිත කොට දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමට කටයුතු කළේ එනිසා ය. විධායක ජනාධිපතිවරයාට අසීමිත බලයක් හිමි කර දීමට එරෙහිව අතීතයේ දැඩි

ස්ථාවරයක සිටි වාමාංශික නායකයින් වශයෙන් හඳුන්වා ගන්නා දිනේෂ් ගුණවර්ධන, තිස්ස විතාරණ, වාසුදේව නානායක්කාර, ඩීවී ගුණසේකර හා විමල් චිරවංශ යන අය ව්‍යවස්ථා සංශෝධන පනතට පක්ෂව පාර්ලිමේන්තුවේ ඡන්දය ප්‍රකාශ කළහ. දේශපාලන නායකයෝ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටු කර ගැනීම සඳහා අවස්ථාවාදීව කටයුතු කළ ආකාරය එමගින් පෙනී ගියේය.

2.6 පාර්ලිමේන්තු සභාව

දහ හත්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ ස්ථාපිත කරන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව නැමැති අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආයතනය බලරහිත කොට 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් පාර්ලිමේන්තු සභාව නැමැති ආයතනය ස්ථාපිත කරනු ලැබිය එය මෙරට සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත වීම කෙරෙහි සෘජු වශයෙන් ම බලපානු බැලිය. පාර්ලිමේන්තු සභාවේ සංයුතිය එයට හිමිකර දී තිබූ කාර්යයන් පිළිබඳ තවදුරටත් විමසා බැලීමෙන් එය තේරුම්ගත හැකිය.

18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41 අ (1) අනු ව්‍යවස්ථා මගින් ප්‍රකාශ වූයේ 1 වන උපලේඛනයේ සඳහන් කොමිෂන් සභාවල සභාපතිවරයා හා සාමාජිකයන්ද 11 උපලේඛනයේ 1 වන කොටසේ හා 11 වන කොටසේ සඳහන් තැනැත්තන් ද ජනාධිපතිවරයා විසින් එකී උපලේඛනවල සඳහන් කොමිෂන් සභාවලට සහ ධුරවලට පත් කරනු ලැබිය යුත්තේ ය. ජනාධිපතිවරයා විසින් එකී පත්කිරීම් සිදු කිරීමේදී

- (1) අග්‍රාමාත්‍යවරයා
- (2) කථානායකවරයා
- (3) විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා

(4) පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු විය යුතු, අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ නාමිකයෙකු සහ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු විය යුතු, විරුද්ධ පක්ෂ නායකවරයාගේ නාමිකයෙකු යන අයගෙන් සමන්විත "පාර්ලිමේන්තු සභාවක" නිරීක්ෂණ ඉල්ලා සිටීම කළ යුත්තේය යනුවෙනි (18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2010). 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට ඇතුළත් වූ එකී උපලේඛන මෙලෙස පෙන්වා දිය හැකිය.

- I. වන උපලේඛනය
  - 1. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
  - 2. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
  - 3. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව
  - 4. ශ්‍රී ලංකාවේ මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
  - 5. අල්ලස් හෝ විමර්ශන චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ නිත්‍ය කොමිෂන් සභාව

- 6. මුදල් කොමිෂන් සභාව
- 7. සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභා

II උපලේඛනය

1 වන කොටස

- I. අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන්
- II. අභියාචානාධිකරණයේ සභාපතිවරයා සහ විනිශ්චයකාරවරුන්
- III. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැර අනෙකුත් සාමාජිකයන්

2 වන කොටස

- I. නීතිපතිවරයා
- II. විගණකාධිපතිවරයා
- III. ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා
- IV. පාර්ලිමේන්තුවේ මහලේකම්වරයා

17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ ස්ථාපිත කළ “ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ” සංයුතිය දෙස බලන විට පෙනී ගියේ එය බලයට පත්වන පාර්ශවයට හිඳි කර ගත හැකි ආකාරයේ බෙලහින දුර්වල ආයතනයක් නොවූ බවයි. මන්දයත් එහි සංයුතිය සාධාරණ හා සමතුලිතභාවයකින් යුක්ත වූ බැවිනි. සාමාජිකයින් දස දෙනෙකුගෙන් යුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ හත්දෙනෙකු මන්ත්‍රීවරයෙකු හෝ කිසිදු දේශපාලන පක්ෂයක සාමාජිකයෙකු හෝ නොවීම එහි යහපත් ම ලක්ෂණය විය. එහෙත් 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වාදෙන ලද “පාර්ලිමේන්තු සභාවේ” සංයුතිය දෙස බලන විට පෙනීයන්නේ එහි සියලු සාමාජිකයින් මන්ත්‍රීවරුන් වන බවයි. එමෙන්ම එය සාධාරණ හා සමතුලිතභාවයක් නොමැති බලයට පත්වන පාර්ශවයන්ට වාසි සහගත අන්දමින් පාවිච්චි කළ හැකි සංයුතියකින් යුතු ආයතනයක් ද විය. ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමෙන් පසු මහින්ද රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව විසින් සංස්ථාපනය කරන ලද “ පාර්ලිමේන්තු සභාවේ” ක්‍රියාකාරීත්වය තුළින් ද එය මැනවින් ප්‍රත්‍යක්ෂ විය.

ඉහත කී උපලේඛනවල සඳහන් තනතුරුවලට තැනැත්තන් පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තු සභාවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට මෙන් අනුමත කිරීමේ හා නිර්දේශ කිරීමේ බලයක් හිමි නොවීය. එයට පැවැරී තිබුණේ ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන තැනැත්තන් පිළිබඳ “නිරීක්ෂණ” ලබාදීමේ කාර්යයයි. එකී නිරීක්ෂණ ලබාදෙන ලෙසට කථානායකවරයා පාර්ලිමේන්තු සභාවෙන් ඉල්ලා සිටින අතර සතියක් ඇතුළත පාර්ලිමේන්තු සභාව විසින් තම නිරීක්ෂණ ලබාදීමට ක්‍රියාකළ යුතු විය. නිරීක්ෂණ ලබා නොදුන්නොත්

ජනාධිපතිවරයාට එකී පත් කිරීම් සිදු කිරීමට බලය හිමි විය. අනෙක් අතට නිරීක්ෂණ ලබා දුන්නත් ඒවා පිළිගැනීමට ජනාධිපතිවරයා බැඳී සිටියේ නැත (දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය:2011). මේ අනුව මෙම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීමට, ඉහළ අධිකරණවල විනිශ්චයකරුවන් පත් කිරීමට හා කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයින් පත් කිරීමට 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හිමිකර දී තිබූ අභිමතානුසාරී බලය නැවතත් ජනාධිපති ධුරයට හිමිවිය. මෙය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දෘෂ්ටිකෝණයකින් ගත් කළ පසුපසට යාමක් වනා ඉදිරියට යාමක් නම් නොවීය. මේ ආකාරයට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව බල රහිත කොට පාර්ලිමේන්තු සභාව නැමැති දුර්වල බෙලහීන හා බලයට පත්වන පාර්ශවයට හීලෑ කරගත හැකි අන්දමේ ආයතනයක් බලගැන්වීම මගින් මෙරට පැවැති අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්විය.

2.7 ජනාධිපතිවරයෙකුට වාර දෙකක් පමණක් ධුරය දැරිය හැකි සීමාව ඉවත් කිරීම

1978 මුල් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපති ධුරයේ නිලකාලය වසර හයකි. ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරිය හැකිව තිබුණේ වාර දෙකක් පමණි. තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයාට තම පළමු නිල කාලය ආරම්භ වී වසර හතරක් ගිය පසු ජනාධිපතිවරණයක් පවත්වන ලෙසට මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයාට නියෝග කළ හැකි විය. (තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය) 1982 දී මේ තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ජේ.ආර් ජයවර්ධන ජනාධිපතිවරයා විසින් සම්මත කර ගනු ලැබුවේ සිය බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටු කර ගැනීම වෙනුවෙනි. එනම් තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කිරීමට පෙර ධුරය දරන ජනාධිපතිවරයෙකුට දෙවන ධුරකාලය සඳහා තරඟ වැදීමට ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවිය හැකිව තිබුණේ පළමු ධුර කාලය සම්පූර්ණ වීමට මාසයකට අඩු නොවන මාස දෙකකට නොවැඩි නොවන කාල සීමාවක් තුළ දී ය. සිය පළමු ධුර කාලය අවුරුදු හතරක් ගෙවමින් සිටි ජේ.ආර් ජයවර්ධන ජනාධිපතිවරයාට පෙනී ගියේ තමන්ගේ ජනප්‍රියභාවය අඩු වී ඇති බවයි. තවත් වසර දෙකක් ගොස් ජනාධිපතිවරණය පැවැත් වුවහොත් එය තමන්ගේ අවාසියට හේතුවනු ඇතැයි ඔහුගේ උපකල්පනය විය. එමෙන්ම විරුද්ධ පක්ෂ හේද හින්තවී පවතින තත්ත්වය යටතේ වසර දෙකකට කලින් ජනාධිපතිවරණය පැවැත්වුවහොත් එමගින් තමන්ගේ ජයග්‍රහණය පහසුකර ගැනීමට හැකිවනු ඇතැයි ඔහුගේ විශ්වාසය විය. තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමට ජේ.ආර්.ජයවර්ධන ජනාධිපතිවරයා කටයුතු කළේ මේ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටු කර ගැනීම වෙනුවෙනි (අයිවන්,2010). මෙපරිද්දෙන් මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමට කටයුතු කළේ ඕනෑම වාර ගණනක් ධුරය දැරීමට හැකි වන අන්දමේ සර්වාධිකාරී

පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කර ගැනීමේ බලවාදී දේශපාලන අරමුණ ඉටු කර ගැනීම වෙනුවෙනි.

දහ අටවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධි විධානය වශයෙන් සැලකිය හැක්කේ ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරිය හැකි වාර දෙකේ සීමාව ඉවත් කොට ඕනෑම වාර ගණනක් ධුරය දැරීමට හැකි විධි විධානය ඇති කිරීමයි (උයන්ගොඩ,2011). ඒ සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 31වන ව්‍යවස්ථාව දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සංශෝධනය කෙරුණි. එකී සංශෝධනයේ 2.(1) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ තුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කළ 31.(2) අනු ව්‍යවස්ථාව ඉවත් කෙරෙන බවයි. එනම්, ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරිය හැකි වාර දෙකේ සීමාව අහෝසි කෙරෙන බව එමගින් ප්‍රකාශ විය. එමෙන්ම 2 (2) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ තුන්වන සංශෝධනයෙන් ප්‍රකාශිත "තම ප්‍රථම ධුර කාලය ආරම්භ වී අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු යම් අවස්ථාවක" යන වචන වෙනුවට "තම වත්මන් ධුරකාලය ආරම්භ වී අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු යම් අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවිය හැක්කේ ය" යන වචන ආදේශ කරන බවයි. මේ අනුව මෙම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක වීමත් සමඟ සුදුසුකම් ඇති තැනැත්තෙකුට ඕනෑම වාර ගණනක් ධුරය දැරීමට හැකි වූ අතර ධුරයට පත් වූ දින සිට අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු ඕනෑම අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවීමට ද අවස්ථාව සැලසුණි (18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය;2010). මේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධිවිධානය ඇති කරනු ලැබුවේ දෙවන වරට බලයට පත්ව සිටි මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා තුන්වන වරටත් කැමතිනම් ජීවිතාන්තය දක්වාත් ජනාධිපතිවරණ සඳහා ඉදිරිපත් වීමේ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම වෙනුවෙනි. මෙය කිසිසේත්ම යහපත් දෙයක් නොවේ. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සාරධර්මවලට ගරු කරන නූතන ලෝකය විධායක ජනාධිපතිවරයෙකුට වාර දෙකකට වඩා ධුරය දැරීමට ඉඩ සලසා දී නැත්තේ දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ එකම ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරීමට ඉඩ සලසා දීම මගින් සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රම මුල්බැස ගන්නා බැවිනි (විතානවසම්,2001).

03. සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීම

මේ දක්වා කරන ලද සාකච්ඡාවන් වෙතින් නිරීක්ෂණය කළ හැක්කේ නිදහසින් පසු යුගයේ මෙරට පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් කරා ගමන් කරමින් තිබුණු ආකාරය යි. මේ අතර 2015 ජනාධිපතිවරණයේ ප්‍රතිඵල මගින් ඇතිකළ නොසිතුවීරු දේශපාලන විපර්යාසයන් හේතු කොට ගෙන එතෙක් මුල් බැසගෙන තිබූ සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයවීම සඳහා වූ දොරටු විවෘත වන්නට පටන් ගත්තේ ය. ඒ දහඅටවන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය බල රහිත කොට 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීම සඳහා වූ පසුබිම සකස්වීම මගිනි.

3.1 දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමේ පසුබිම

2010 පැවැති ජනාධිපතිවරණයෙන් දෙවන වරටත් බලයට පත් වී ධුරය දරමින් සිටි මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීම මගින් අපේක්ෂා කළ ප්‍රධාන දේශපාලන අරමුණ ඉටු කරගැනීම සඳහා ජනාධිපතිවරණයක් පවත්වන ලෙසට මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයාට දැනුම් දුන්නේය. ඒ දෙවන වරට ධුරයට පත්වී වසර හතරක් ඉක්මවීමත් සමඟය. එකී දැනුම් දීමට අනුව මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා 2015 ජනවාරි 08වන දා ජනාධිපතිවරණය පැවැත්වීමට දින නියම කළේය. 2015 ජනවාරි 08 වන දා පැවැත්වීමට තීරණය කළ ජනාධිපතිවරණය මෙතෙක් ලංකාවේ පැවැති ජනාධිපතිවරණයන්ට වඩා සුවිශේෂී වූ ජනාධිපතිවරණයක් විය. මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා නායකත්වය දුන් ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයේ මහා ලේකම්වරයා වූ මෛත්‍රීපාල සිරිසේන සිය මහා ලේකම් ධුරය හා අමාත්‍ය ධුරය අත්හැර දමා මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ ප්‍රතිවාදී අපේක්ෂකයා වශයෙන් ජනාධිපතිවරණයට ඉදිරිපත්වීම, මෙය සුවිශේෂී ජනාධිපතිවරණයක් වීම කෙරෙහි බලපෑ එක් ප්‍රධාන හේතුවකි. දෙවරක් ධුරය දරමින් සිටි ජනාධිපතිවරයෙකු වශයෙන් මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා 18වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ පළමුවරට තුන්වන වරටත් අපේක්ෂකයෙකු වශයෙන් ඉදිරිපත් වීම මෙය සුවිශේෂී ජනාධිපතිවරණයක් වීම කෙරෙහි බලපෑ තවත් හේතුවක් විය.

දූෂණය, හීෂණය, ඥාති සංග්‍රහය හා හිතුවක්කාර පාලනය යනාදී කරුණු හේතු කොට ගෙන ජනාධිපතිවරණය පවත්වන අවස්ථාව වන විට මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ ජනප්‍රියභාවය වේගයෙන් පිරිහෙමින් තිබුණි. උග්‍ර සිංහල බෞද්ධ ජාතිවාදී ස්ථාවරයක් යටතේ රට පාලනය කිරීම හේතු කොට ගෙන මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා කෙරෙහි මුස්ලිම් හා ද්‍රවිඩ ජනකොටස් ද බෙහෙවින් කලකිරීමකට පත්ව සිටියහ. මේ අතර මාදුළුවාවේ සෝභිත නාහිමියන්ගේ නායකත්වයෙන් සංවිධානය වෙමින් තිබූ “සාධාරණ සමාජයක් සඳහා වූ ජාතික ව්‍යාපාරය” පවත්නා ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමය අහෝසි කොට නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් හා නව දේශපාලන සංස්කෘතියක් ඇති කරගැනීමේ අවශ්‍යතාවය වෙනුවෙන් ජනතාව ද දැනුවත් කරමින් සිටියේ ය. එය පවත්නා රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව අහෝසි කොට අලුත් ආණ්ඩුවක් පත් කර ගැනීමේ ජනතා අභිලාෂයන් කුළු ගැන්වීමට හේතුවිය. මේ පසුබිම යටතේ තවත් බොහෝ සිවිල් සංවිධාන මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ ඒකාධිපති පාලන ක්‍රමයට එරෙහිව නැගී සිටින ආකාරයක් ද දක්නට විය. ඇතිවෙමින් තිබූ මේ අලුත් දේශපාලන ප්‍රවණතාවන් යටතේ එක්සත් ජාතික පක්ෂය, ද්‍රවිඩ ජාතික සන්ධානය, මුස්ලිම් කොංග්‍රසය හා තවත් පක්ෂ මෙන් ම සංවිධානවල සහයෝගීතාවයෙන් පොදු

අපේක්ෂකයා වශයෙන් තරඟ වැදුණු මෙම ත්‍රිපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරණයෙන් ජයග්‍රහණය කළේය. මේ දේශපාලන විපර්යාසය හා මෙම ත්‍රිපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා ලද ජයග්‍රහණය දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය කරලියට පැමිණීමටත්, එහි ස්වරූපය තීරණය වීමටත් විශාල බලපෑමක් ඇති කළේය.

3.2 යහපාලන ආණ්ඩුව

2015 ජනවාරි අට වන දා පැවති ජනාධිපතිවරණයෙන් පොදු අපේක්ෂකයා වූ මෙම ත්‍රිපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා බවට පත්වුවත් ඔහුට තම අභිමතය පරිදි රට පාලනය කිරීම සඳහා වූ පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලයක් හිමි නොවීය. පාර්ලිමේන්තුවේ අතිබහුතර බලය තවදුරටත් හිමි වී තිබුණේ මහින්ද රාජපක්ෂගේ නායකත්වයෙන් යුතු එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයටය. වෙනත් ලෙසකට පවසනවා නම් විධායක ජනාධිපතිවරයා එක් පක්ෂයකින් තේරී පත් වී සිටි අතර පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය තවත් පාර්ශවයක හිමිවී තිබුණි. මේ දේශපාලන අවුල ලිහා ගැනීම සඳහා මෙම ත්‍රිපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා තම පාර්ශවයට පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකර ගැනීමට එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයෙන් තේරී පත්ව සිටි ශ්‍රී.ල.නි.ප. මන්ත්‍රීවරුන් පිරිසකගේ සහයෝගය ලබා ගත්තේය. එමගින් මෙම ත්‍රිපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකර ගැනීමට සමත් විය. ඉන්පසු එ.ජා.ප.යෙහි නායකයා අගමැති වශයෙන් පත්කළ අතර එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයෙන් එකතු වූ ශ්‍රී.ල.නි.ප. මන්ත්‍රීවරුන් ද ඇතුළත් වන ලෙසට අමාත්‍ය මණ්ඩලයක් පිහිටුවනු ලැබීය. මේ ආණ්ඩුව ජනතාව අතර ප්‍රචලිත වූයේ "යහපාලන ආණ්ඩුව" වශයෙනි.

යහපාලන ආණ්ඩුව මහා මැතිවරණයක් පවත්වන තෙක් පිහිටුවා ගන්නා ලද තාවකාලික ආණ්ඩුවක් බව එහි නායකයින්ගේ අදහස විය. එය දින සියයකින් විසුරුවා හැරීමට නියමිත බව පැවසූ එහි නායකයෝ "දින සියයට වැඩ සියයක්" යන ව්‍යාපෘතිය හඳුන්වා දුන්හ. මේ ව්‍යාපෘතියේ එක් වැඩසටහනක් වූයේ පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කරගන්නා ලද දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයයි. ආචාර්ය ජයම්පති වික්‍රමරත්න දහනම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධන කෙටුම්පත සම්පාදනය කර ගැනීම සඳහා මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කළේය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3ක ගේ බහුතරයකින් සම්මත වූ අතර එය 2015 මැයි පහළොස් වැනිදා සිට ක්‍රියාත්මක විය.

3.3 දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නෛතික විධිවිධාන හා ඒවායෙහි සාධනීය බලපෑම

යහපාලන ආණ්ඩුව විසින් සම්මත කර ගන්නා ලද දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද ව්‍යවස්ථා සංශෝධන වලට සාපේක්ෂව ඉතා යහපත් ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. මන්දයත් එය

මෙරට නිදහසින් පසු කාලය තුළ ක්‍රමයෙන් ස්ථාපිත වී මුල් බැස ගෙන තිබූ ස්ථාවාදිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණ මාවතට යොමු කරලීමට හා නව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සම්ප්‍රදායන් හඳුන්වා දීමට දායක වූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වූ බැවිනි. එය තේරුම් ගැනීම සඳහා එහි සාධනීය නෛතික විධිවිධාන පිළිබඳ විමසා බැලීම අතිශයින්ම වැදගත් ය.

3.3.1 විධායක ජනාධිපති ධුරයට අදාළව හඳුන්වා දෙන ලද නෛතික විධිවිධාන

දහ අටවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරිය හැකි වාර දෙකේ සීමාව ඉවත් කොට ඕනෑම වාර ගණනක් ධුරය දැරීමට හැකි නෛතික විධිවිධානයක් ඇති කළේය. මෙය සැලකිය හැක්කේ අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධිවිධානයක් වශයෙනි. එය දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් අහෝසි කර දැමීමට පියවර ගනු ලැබීය. ඒ අනුව ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 4 අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 31වන ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය කළේය. සංශෝධිත ව්‍යවස්ථාවේ 4.31 (2) මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“ජනතාව විසින් ජනාධිපති ධුරයට දෙවරක් තෝරාපත් කරගනු ලැබූ තැනැත්තෙකු ජනතාව විසින් නැවත එකී ධුරය සඳහා තෝරාපත් කර ගනු ලැබීමට සුදුස්සකු නොවන්නේ ය” යනුවෙනි (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින්, “තම වත්මන් ධුර කාලය ආරම්භ වී අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු යම් අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවිය හැක්කේය” යන විධිවිධානය ඇති කරනු ලැබුවේ ධුරය දරන කවර වාරයක දී වුව ද එකී ධුරයට පත්වූ දා සිට අවුරුදු හතරක් ඉක්ම වී ගිය පසු ජනාධිපති ධුරය දරමින් ම ජනාධිපතිවරණයක් පවත්වා ජයග්‍රහණය කිරීමේ අරමුණ වෙනුවෙනි. මේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධිවිධානය දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් වෙනස් කොට “තම අභිලාෂය ප්‍රථම ධුරකාලය ආරම්භ වී අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු යම් අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවිය හැක්කේය” යන විධිවිධානය ආදේශ කළේය (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

මෙම විධිවිධාන මගින් එකම තැනැත්තකුට දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ විධායක ජනාධිපති ධුරය දරමින් එක්තරා අන්දමක රාජාණ්ඩුවාදී පාලන ක්‍රමයක් පවත්වා ගෙන යාමට තිබූ හැකියාව අහෝසි කළේය. එපමණක් නොව ජනාධිපතිවරයාගේ නිලකාලය වසර හයේ සිට පහ දක්වා අඩු කිරීම, විදේශීය පුරවැසිභාවය හිමි තැනැත්තෙකුට ජනාධිපතිවරණය සඳහා අපේක්ෂකයකු වශයෙන් ඉදිරිපත්වීමට නොහැකිවීම, ජනාධිපතිවරණයට ඉදිරිපත් වන්නෙකු වයස් සීමාවට අදාළ සුදුසුකම අවුරුදු තිහේ සිට තිස්පහ දක්වා වැඩි කිරීම යනාදී විධිවිධානයන් ද සාධනීය විධිවිධානයන් වන බව කිව හැකිය.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද තවත් අතිශය වැදගත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වූයේ එහි පස්වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 33 ව්‍යවස්ථාව ඉවත්කොට ඒ වෙනුවට පහත දැක්වෙන ව්‍යවස්ථාව අදේශ කිරීම යි.

33(1) ජනාධිපතිවරයාගේ කාර්යය විය යුත්තේ,

33.1 (අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුගමනය කරන බවට ද ආරක්ෂා කරන බවට ද වගබලා ගැනීම

(ආ) ජාතික ප්‍රතිසන්ධානය හා ඒකාබද්ධතාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම

(ඇ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ VII (අ) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් ආයතනවල නිසි ක්‍රියාකාරීත්වය පහසු කරලීම

(ඈ) මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ උපදෙස් මත නිදහස් හා සාධාරණ ඡන්ද විමසීම් සහ ඡනමත විචාරණ පැවැත්වීම සඳහා උචිත වාතාවරණය නිර්මාණය කිරීම, තහවුරු කිරීම යනුවෙනි (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

මෙකී විධිවිධානයන්ට අනුව ජනාධිපතිවරයාට අලුත් වගකීම් කිහිපයක් පැවැරුණි. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුගමනය කිරීමට හා ආරක්ෂා කිරීමට මූලික නීතිය මගින් බැඳී සිටී. එය ව්‍යවස්ථානුකූලවාදය පිළිබඳ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්මය තහවුරු කිරීමකි. ජනාධිපතිවරයාට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව නොසලකා හරිමින් අත්තනෝමතිකව කටයුතු කිරීමට ඇති ඉඩකඩ එමගින් වැළැක්විණි. ජාතික ප්‍රතිසන්ධානය හා ඒකාබද්ධතාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම ජනාධිපතිවරයාගේ වගකීමක් බවට පත් කිරීමෙන් ලාංකීය බහුවිධ සමාජය තුළ පුපුරා යන සුළු වාර්ගික හා ආගමික නොසන්සුන්තාවයන් පාලනය කිරීමටත් ජාතීන් අතර එක්සත්භාවයක් ඇතිකරලීමටත් ජනාධිපතිවරයාට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ම බලයක් හිමිකර දෙනු ලැබීය. ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ VII (අ) මගින් දැක්වෙන ව්‍යවස්ථා සභාවේ සහ කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය පහසුකරලීමට ද ජනාධිපතිවරයා මූලික නීතියෙන් ම බැඳී සිටියේ ය.

1978න් පසු බලයට පත් වූ සෑම ජනාධිපතිවරයෙකුම වාගේ තමන්ගේ නිලකාලය තුළ පැවති සියලු මැතිවරණ වලට සෘජු ලෙස හා වක්‍ර ලෙස සම්බන්ධ වී තම ජයග්‍රහණයන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට ක්‍රියා කළහ. ඒ සඳහා ජනාධිපතිවරයාගේ විධායක බලය, රාජ්‍ය සම්පත් පමණක් නොව අධිකරණය පවා අනිසි ලෙස යොදා ගත්හ. මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා 2015 පැවති ජනාධිපතිවරණයේදී රජයේ මුදල් රුපියල් මිලියන 600ක් අවභාවිතා කරමින් තමන්ගේ ජයග්‍රහණය උදෙසා ජනතාවට සිල් රෙදි බෙදා දුන් ආකාරය මේ සම්බන්ධයෙන් දැක්විය හැකි එක් උදාහරණයක් පමණි. ජනාධිපතිවරයාට අලුතින් පවරා දෙන ලද වගකීම්

යටතේ නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණ පැවැත්වීම සඳහා උචිත වාතාවරණයක් නිර්මාණය කිරීමට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ම ඔහු බැඳී සිටියේ ය. එමගින් දේශපාලන පක්ෂයක නායකයකු වශයෙන් විධායක බලය අපහරණය කරමින් මැතිවරණ වලට අනිසි බලපෑම් කිරීමට ඇති හැකියාව මූලික නීතිය උල්ලංඝනය කරන්නා වූ වරදක් බවට පත්කළේ ය. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දෘෂ්ටිකෝණයකින් ගත් කළ ජනාධිපතිවරයාට පවරා දී තිබුන මේ අලුත් වගකීම් ඉතා යහපත් වූ බව කිව හැකිය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, රාජ්‍ය සේවය හා විදේශ සම්බන්ධතා යනාදී ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව සංවරණය හා තුලනය නොකළ සුවිශාල බලයක් හිමිකර දී තිබීමට අතිරේකව එහි 35 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් බලවත් ව්‍යවස්ථාමය රැකවරණයක් ද ලබා දී තිබුණි. ඒ අනුව 35(1) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“ජනාධිපතිවරයා ලෙස ධුරය දරන කවර වූ හෝ තැනැත්තෙකු විසින් පෞද්ගලික තත්ත්වයෙහිලා හෝ නිල තත්ත්වයෙහිලා හෝ කරන ලද හෝ නොකරන ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් ඔහුට විරුද්ධව කිසිම අධිකරණයක හෝ විනිශ්චය අධිකාරියක නඩු කටයුත්තක් පැවරීම හෝ පවත්වා ගෙනයාම නොකළයුත්තේ ය” යනුවෙනි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙකී 35 (1) අනු ව්‍යවස්ථාව මුළුමනින් ම ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට සංශෝධිත ව්‍යවස්ථාවක් මෙලෙස ආදේශ කෙරුණි.

“යම් තැනැත්තෙකු ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා ලෙස ධුරය දරන අවස්ථාවකදී ඔහු පෞද්ගලික තත්ත්වයෙහිලා හෝ නිල තත්ත්වයෙහිලා කරන ලද හෝ නොකරන ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් ඔහුට විරුද්ධව කිසිම සිවිල් හෝ අපරාධ නඩු කටයුත්තක් පැවරීම හෝ පවත්වාගෙනයාම හෝ නොකළ යුත්තේ ය. එසේ වුව ද ජනාධිපතිවරයා විසින් ඔහුගේ නිල තත්ත්වයෙහිලා කරන ලද හෝ නොකරන ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් නීතිපතිවරයාට විරුද්ධව 126වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ ඉල්ලීමක් කිරීමට යම් තැනැත්තෙකුට ඇති අයිතිය සීමා කරන ලෙස මේ අනුව්‍යවස්ථාවේ කිසිවක් කියවා තේරුම් නොගත යුත්තේ ය” (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 126 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ කෙරෙන්නේ මූලික අයිතිවාසිකම් හා භාෂා අයිතිවාසිකම් කඩ වූ කල්හි ඒ සම්බන්ධයෙන් පුරවැසියෙකුට ශේෂ්ඨාධිකරණයේ පිහිට පැතීමට ලිඛිත පෙත්සමක් මගින් අවස්ථාව සැලසෙන බවයි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එහෙත් දහනම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගන්නා තෙක් ජනාධිපතිවරයාගේ විධායක කාර්යයක් මගින් පුරවැසියෙකුගේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වූ

කල්හි ඒ සම්බන්ධයෙන් 126 ව්‍යවස්ථාව යටතේ පුරවැසියෙකුට ශ්‍රේණිගතව සේවයේ පිහිට පැනීමට හැකියාවක් නොතිබුණි.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ මේ නීතියට ඉහළින් සිටීමට හැකි තත්වය සංවරණය කළේය. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයා විසින් නිල තත්වයෙහිලා කරන ලද හෝ නොකරන ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් පුරවැසියෙකුගේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වූ විට 126 වගන්තිය යටතේ නීතිපතිවරයා වගඋත්තරකරුවකු බවට පත් කරමින් ශ්‍රේණිගතව සේවයට ලිඛිත පෙත්සමක් ඉදිරිපත් කළ හැකි විය. මෙය විධායක ජනාධිපතිවරයාට පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් හා භාෂාමය අයිතිවාසිකම් කඩ වන ආකාරයට කටයුතු නොකළ යුතු බවට කෙරුණු විධානයකි. අනෙක් අතට එය පුරවැසියන්ගේ භාෂා අයිතිවාසිකම් හා මූලික අයිතිවාසිකම් ශක්තිමත් කෙරෙන හා ආරක්ෂා කෙරෙන අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වූ බව කිව හැකිය. දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 51 ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“මේ පනත ආරම්භ වන දිනයේදී ජනාධිපතිවරයා ලෙස දැරූ දරන තැනැත්තා එසේ දැරූ දරනතාක් කල් රාජ්‍ය ආරක්ෂාව මහවැලි සංවර්ධනය හා පරිසරය යන විෂය සහ ඒවායේ කාර්යයන් තමන්ගේ භාරය වෙත පවරා ගැනීම ද එකී කාර්යය සඳහා ඔහු වෙත පවරා ගත යුතු අමාත්‍යාංශ තීරණය කරනු ලැබීම ද කළ හැකි අතර ඒ අනුව එකී විෂය හෝ කාර්යයන් පවරනු ලැබ ඇති අමාත්‍යවරයාට යම් ලිඛිත නීතියක කරනු ලබන යම් සඳහනක් ජනාධිපතිවරයාට කරනු ලබන සඳහනක් ලෙස කියවා තේරුම් ගනු ලැබිය යුත්තේය” යනුවෙනි.

මෙකී විධිවිධානයට අනුව දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වීමෙන් පසු බලයට පත් වන ජනාධිපතිවරයකුට රාජ්‍ය ආරක්ෂාව, මහවැලි සංවර්ධනය හා පරිසරය යන විෂයයන් සහ ඒවාගේ කාර්යයන් ඉටු කිරීමට බලයක් හිමි නොවේ. “ඒ මන්දයත් දැරූ දරන තැනැත්තා එසේ දැරූ දරන තාක් කල්” පමණක් එකී විෂයයන්ට අදාළ බලතල භුක්ති විඳීමට හැකි හිමිකරුවෙකු පමණක් වූ බැවිනි. එමගින් ජනාධිපතිවරයෙකුට අමාත්‍යාධුර දැරීමට තිබූ බලය අහිමිකර දැමීය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධායක/අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළ VIII වැනි පරිච්ඡේදයේ 44 (2) අනු ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයා යම් විෂයක් හෝ කාර්යයක් තමන්ට ම පවරා ගැනීමට කළ හැකි අතර තමා භාරයේ තිබිය යුතු අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව නිශ්චය කිරීමට ද බලය හිමි වී තිබිණි. එහෙත් දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 9 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් මේ VIII වන පරිච්ඡේදය මුළුමනින් ම ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට ආදේශිත VIII වන පරිච්ඡේදයක් ඇතුළත් කරනු ලැබීය. මේ ආදේශිත VIII වන පරිච්ඡේදය මුල් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ පැවැති 44 (2) අනු ව්‍යවස්ථාව ඉවත් කළේය. එමගින් මේ ව්‍යවස්ථා

සංශෝධනය සම්මත වීමෙන් පසු බලයට පත්වන ජනාධිපතිවරයකුට ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් පරිදි ආණ්ඩුවේ හා විධායකයේ නායකයා වුව ද ඔහුට ඒ සම්බන්ධයෙන් වන බලතල හා කාර්යයන් හිමි නොවිය. ඔහු නාමික විධායකයෙකු හෙවත් රාජ්‍ය නායකයෙකුගේ තත්ත්වයට පත් විය. මෙය විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය අහෝසි කිරීම සම්බන්ධයෙන් පෙනී සිටි පාර්ශ්වය පැත්තෙන් ගත්කල සෑහීමකට පත්විය හැකි අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් විය.

3.3.2 අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළව ඇති කරන ලද නෛතික විධිවිධාන

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් මෙන් ම ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද අධිකාරිවාදී බලයක් හිමිකර දී තිබුණි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 43 (3) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ

“පාර්ලිමේන්තුවේ යම් කිසි මන්ත්‍රීවරයෙකු කෙරෙහි පාර්ලිමේන්තුවේ විශ්වාසය උපරිම වශයෙන් ඇතැයි ජනාධිපතිවරයා කල්පනා කෙරේද ඒ මන්ත්‍රීවරයා අග්‍රාමාත්‍ය ධුරයට පත් කළ යුත්තේය” යනුවෙනි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). මේ අනුව පාර්ලිමේන්තුවත්, ජනාධිපතිවරයාත් එකම පක්ෂයකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුවේ වඩාත්ම විශ්වාසය දිනාගත හැකි මන්ත්‍රීවරයා අගමැති වශයෙන් පත්කරනවා වෙනුවට වඩාත් පක්ෂපාතී හා තමන්ගේ අණසකට යටත්ව කටයුතු කරන මන්ත්‍රීවරයෙකු අගමැති වශයෙන් පත්කර ගැනීමට ජනාධිපතිවරයාට අවස්ථාව සැලසුණි. අතීත අත්දැකීම් මගින් පෙනීයන්නේ සෑම ජනාධිපතිවරයෙකුම වගේ එලෙස තමන්ගේ අණසකට යටත්ව කටයුතු කරනු ඇතැයි විශ්වාස කළ හැකි මන්ත්‍රීවරුන් අගමැති වශයෙන් පත්කර ගත් බවයි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 44 (1) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“අගමැතිවරයාගේ අදහස් විමසීම අවශ්‍ය යැයි ජනාධිපතිවරයා සලකන අවස්ථාවන්හි අගමැතිවරයාගේ ද අදහස් විමසා ජනාධිපතිවරයා විසින් කලින් කල අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව ද, අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාවද, ඒ ඒ අමාත්‍යවරුන්ට පවරන විෂය හා කාර්යයන් ද නිශ්චය කළ යුත්තේය” යනුවෙනි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

44 (2) හා (3) අනු ව්‍යවස්ථාවන්ට අනුව ජනාධිපතිවරයාට යම් විෂයක් හෝ කාර්යයක් තමා යටතට ගැනීමට හැකි අතර කවර අවස්ථාවකදී වුව ද අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සංයුතිය වෙනස් කිරීමට හැකියාවක් තිබුණි. එමෙන් ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 47 (අ) අනුව්‍යවස්ථාවට අනුව තමන්ගේ අත්සන යටතේ යවනු ලබන ලිපියක් මගින් ඕනෑම අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට අගමැතිවරයා හා අමාත්‍යවරුන් ඉවත් කිරීමට ද හැකි විය. මේ විධිවිධානවලට අනුව විශේෂයෙන් ම එකම පක්ෂයකින් ජනාධිපතිවරයාත්, පාර්ලිමේන්තුවත් තේරීපත්වන අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීම හා ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් අධිකාරිවාදී බලයක් හිමිවිය. අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළව ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී ඇති මේ බලය වඩාත් ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ලෙස භාවිතයට ගත

හැකිව තිබුණේ ජනාධිපතිවරයාත්, පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවකදී ය. 2004 දී එ.ජා.පෙ.හි නායක අගමැති රනිල් වික්‍රමසිංහගේ ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යාංශ කිහිපයක් තමන් යටතට පවරා ගෙන අදාළ අමාත්‍යවරුන් ධුරයෙන් පහ කිරීමට වන්දිකා කුමාරතුංග ජනාධිපතිනිය ක්‍රියාකළ ආකාරය තුළින් මෙය සිහිපත් කර ගත හැකිය.

අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ ඉහත කී අධිකාරී බලය 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සංවරණය කළේය. ඒ අනුව 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නම වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ VIII පරිච්ඡේදය ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට අලුතින් VIII වන පරිච්ඡේදයක් ආදේශ කරනු ලැබීය. එකී ආදේශිත පරිච්ඡේදයේ 43 (2) අනුව ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“ජනාධිපතිවරයා විසින් එසේ විනිශ්චය කරනු ලබන අමාත්‍යාංශ භාරව කටයුතු කිරීම සඳහා අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් අතුරින් අමාත්‍යවරුන් පත්කළ යුත්තේ ය” යනුවෙනි ” (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 45(1) අනුව ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වූයේ, “ජනාධිපතිවරයා විසින් අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අමාත්‍යවරුන්ට සහායවීමට පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් අතුරින් නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන් පත් කළ හැක්කේය යනුවෙනි” (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 44 (1) අනුව ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ, “ජනාධිපතිවරයා විසින් අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරුන් අතුරින් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් නොවන අමාත්‍යවරුන් පත්කරනු ලැබිය හැක්කේය යනුවෙනි” (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 49 වන ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රකාශ වූයේ, “අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ යම් කිසි අමාත්‍යවරයෙකුට හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයෙකු නොවන අමාත්‍යවරයෙකුට හෝ නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරයෙකුට හෝ ඔහුගේ ධුරයේ කාර්යය ඉටු කිරීමට නොහැකි වුවහොත් ඔවුන්ගේ ධුරයේ වැඩ බැලීම සඳහා අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත පාර්ලිමේන්තුවේ කවර හෝ මන්ත්‍රීවරයෙකු පත් කළ හැකි වන්නේය” යනුවෙනි (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

මෙකී විධිවිධාන මගින් පෙනී ගියේ 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයාට එතෙක් අමාත්‍යවරුන් පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් හිමිකර දී තිබූ අධිකාරී බලය අහෝසි කළ ආකාරය යි. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයාට සියලු අමාත්‍යවරුන් හා නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන් පත්කළ හැකිව තිබුණේ අගමැතිගේ උපදෙස්වලට යටත්ව ය.

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 46 (2) ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ අග්‍රාමාත්‍යවරයා

(ආ) ස්වකීය අත්සන යටතේ ජනාධිපතිවරයා වෙත යවන ලිපියක් මගින් ස්වකීය ධුරයෙන් ඉල්ලා අස්වුව හොත් හෝ

(ආ) තවදුරටත් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු නොවුනහොත් හෝ

මිස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන යටතේ යම්තාක් කල් අමාත්‍ය මණ්ඩලය පවතින්නේ ද ඒ තාක් කල් ධුරය දරන්නේය යනුවෙනි.

46(3) (අ), (ආ), (ඇ) අනුව්‍යවස්ථා යටතේ අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළ විධිවිධාන වල සඳහන් වූයේ

(අ) අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත ජනාධිපතිවරයාගේ අත්සන යටතේ යවනු ලබන ලිපියක් මගින් ඉවත් කරනු ලැබුවොත් හෝ

(ආ). ස්වකීය අත්සන යටතේ ජනාධිපතිවරයාට යොමු කරනු ලබන ලිපියක් මගින් ස්වකීය ධුරයෙන් ඉල්ලා අස්වුවහොත් හෝ,

(ඇ) තවදුරටත් පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරයෙකු නොවුවහොත් හෝ මිස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන යටතේ යම්තාක් කල් අමාත්‍ය මණ්ඩලය පවතින්නේ ද ඒ තාක් කල් ස්වකීය ධුරය දරන්නේ ය යනුවෙනි (දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

මේ අනුව දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වන තෙක් ජනාධිපතිවරයාට අගමැතිවරයා හා අමාත්‍යවරුන් ඉවත් කිරීමට තිබූ අධිකාරී බලය ඉහත දැක්වූ 46 (2) හා 46 (3) අනුව්‍යවස්ථාවන් මගින් ඉතා පැහැදිලිව අහෝසි කර දැමීය. 46 (2) (ආ) අනුව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයාට සිය අභිමතානුසාරී බලය පාවිච්චි කරමින් අගමැතිවරයා ධුරයෙන් පහ කළ නොහැකි වූ අතර ඔහු පහ කළ හැකිවූයේ ස්වකීය අත්සන යටතේ ධුරයෙන් ඉල්ලා අස්වන බවට ජනාධිපතිවරයාට ලිපියක් යොමු කිරීමෙන් පමණි. 46 (3) (අ) අනු ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයාට අමාත්‍යවරුන් ඉවත් කළ හැකි වූයේ අගමැතිවරයාගේ උපදෙස්වලට යටත්වය. මේ ආකාරයට අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීම හා ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ අධිකාරී බලය අහෝසි කර දැමීම විශේෂයෙන් ම වැදගත් වූයේ ජනාධිපතිවරයාත්,පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට හිතුවක්කාරී හා ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ලෙස තීරණ ගැනීමට නොහැකි වූ බැවිනි. අනෙක් අතට මේ විධිවිධාන පාර්ලිමේන්තුවත්, ජනාධිපතිවරයාත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක ඇතිවිය හැකි දේශපාලන අර්බුදයන් කළමනාකරණය කර

ගැනීමටත්, දෙපාර්ශවය අතර සහ හැසිරීමක් (Co-Habitation) ඇතිකරලීමටත් දිරි දෙන්නා වූ සාධනීය විධිවිධානයන් විය.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ඉහත සඳහන් 46(2)(ආ) සහ 43 (3)(ඇ) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූ “අමාත්‍ය මණ්ඩලය යම්කාක් කල් පවතින්නේ ද ඒ තාක්කල් ධුරය දරන්නේ ය”. යන විධිවිධානය තේරුම් ගැනීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරී යන්නේ කෙසේදැයි විමසා බැලිය යුතුය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 48 (1) හා 48 (2) ඒ සඳහා වන විධි විධාන මෙසේ සඳහන් වී තිබුණි.

48 (1) පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හරිනු ලැබීමත් මහ මැතිවරණය අවසාන වීමත් අතර කාලය තුළ හැර ධුරයෙන් ඉවත් කරනු ලැබීමෙන් හෝ ඉල්ලා අස්වීමෙන් හෝ අන් ආකාරයකින් හෝ අග්‍රාමාත්‍යවරයා ධුරය දැරීම නතර වූ විට අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරී යන්නේ ය.

48 (2) පාර්ලිමේන්තුව විසින් ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය හෝ විසර්ජන පනත් කෙටුම්පත හෝ ප්‍රතික්ෂේප කළහොත් එවිට ද ආණ්ඩුව කෙරෙහි විශ්වාසභංග යෝජනාවක් සම්මත කළහොත් එවිට ද අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරෙන්නේ ය.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව මෙකී කුමන කරුණක් මත හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරී ගිය කල්හි ජනාධිපතිවරයා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සමාජිකයින් ද සමාජිකයින් නොවන අමාත්‍යවරුන් ද නියෝජිත අමාත්‍යවරුන් ද පත් කළ යුත්තේ ය. වෙනත් ලෙසකට පවසනවා නම් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ විසිරීයාම හේතුවක් කොට ගනිමින් ජනාධිපතිවරයාට අවුරුදු හතරහමාරක් යන තුරු පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට බලයක් හිමි නොවීය. මෙය පාර්ලිමේන්තුව හා අමාත්‍ය මණ්ඩලය ශක්තිමත් කිරීමටත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය දියුණු කිරීමටත් හේතු වූ වැදගත් විධිවිධානයක් විය.

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 46 (1) (අ), (ආ) අනු ව්‍යවස්ථාවන් මගින් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජික සංඛ්‍යාව මෙලෙස සීමාකර තිබුණි.

(අ) අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ මුළු සාමාජික සංඛ්‍යාව තිහ නොඉක්මව විය යුතුය.

(ආ) අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් නොවන අමාත්‍යවරුන් සහ නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාවේ එකතුව 40 නොඉක්මවිය යුතුය.

අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළව ඇතිකළ මේ විධිවිධානය ද අතිශය වැදගත් විධිවිධානයක් විය. මන්දයත් බලයට පත් වූ සෑම ජනාධිපතිවරයෙකුම වගේ රටට ඔරොත්තු දිය නොහැකි අන්දමට අමාත්‍යවරුන් විශාල පිරිසකගෙන් යුතු අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්කර ගැනීම පුරුද්දක් කර ගෙන තිබුනු බැවිනි. ජනාධිපතිවරයාට සීමාවකින් තොරව අමාත්‍යවරුන් පත්කර ගැනීමට තිබුණු මේ බලය උපරිම වශයෙන් ප්‍රයෝජනයට ගනු ලැබුවේ මහින්ද රාජපක්ෂ

ජනාධිපතිවරයා විසිනි. ඔහුගේ පළමු හා දෙවන දූර කාලවල දී අමාත්‍යවරුන්ගේ සංඛ්‍යාව සියය ඉක්ම විය. අනෙක් අතට මේ බලය විරුද්ධ පක්ෂ දියකර හැරීමට ද ඔහු යොදා ගත්තේ විරුද්ධ පක්ෂයේ මන්ත්‍රීවරුන්ට අමාත්‍ය තනතුරු ලබා දී ආණ්ඩුවට සම්බන්ධ කර ගැනීම මගිනි. එනිසා මෙම විධිවිධානය අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළ ජනාධිපතිවරයාගේ ඒකාධිකාරී බලය සීමා කිරීමටත්, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සාරධර්ම ආරක්ෂා කරගැනීමටත් හේතු වූ වැදගත් විධිවිධානයක් විය.

3.3.3 පාර්ලිමේන්තුවට අදාළව හඳුන්වාදෙන ලද නෛතික විධිවිධාන

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ පාර්ලිමේන්තුවට අදාළව ද ජනාධිපතිවරයාට විශාල බලයක් හිමි වී තිබුණි. මේ යටතේ වඩාත් විවාදාත්මක බලය වූයේ සීමාවන් කිහිපයක් හැරුණවිට පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ බලය යි. මේ බලය යටතේ ජනාධිපතිවරයාත්, පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක පක්ෂ බැඳීම් මුල්කරගෙන තමන්ගේ පක්ෂයෙන් සැදුම්නොලත් වෙනත් පක්ෂයක් විසින් පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකරගෙන පිහිටුවාගන්නා ලද ආණ්ඩුවක් වුවත් අන්තන්‍යෝමිතික ලෙස විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට ඉඩකඩ සැලසී තිබුණි. 2004 දී නිලකාලය අවසන්වීමට පෙර වන්දිකා කුමාරතුංග ජනාධිපතිනිය රනිල් වික්‍රමසිංහගේ ආණ්ඩුවේ පැවැත්ම අහෝසි කර දැමීමට පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරී ආකාරය මගින් මෙය මැනවින් තේරුම් ගත හැකිය. මේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධිවිධානය 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් වෙනසකට ලක් කළේය. ඒ අනුව

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 17 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 70(1) අනු ව්‍යවස්ථාව ඉවත් කොට පහත දැක්වෙන අනු ව්‍යවස්ථාව ආදේශ කරනු ලැබීය.

70 (1) අනු ව්‍යවස්ථාව,

“ජනාධිපතිවරයා විසින් ප්‍රකාශයක් මගින් පාර්ලිමේන්තුව කැඳවීම පාර්ලිමේන්තුවේ වාරාවසාන කිරීම සහ පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම කළ හැක්කේය.”

“එසේ වුවද පාර්ලිමේන්තුව විසින් එහි නොපැමිණි මන්ත්‍රීවරුන් ද ඇතුළුව මුළු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ සංඛ්‍යාවෙන් 2/3කට නොඅඩු සංඛ්‍යාවකගේ යෝජනා සම්මතයක් මගින් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හරින ලෙසට ජනාධිපතිවරයාගෙන් ඉල්ලීමක් කරනු ලබන්නේ නම් මිස පාර්ලිමේන්තුවේ ප්‍රථම රැස්වීම සඳහා නියම කරනු ලැබූ දිනයෙන් අවුරුදු හතරක් හා මාස හයක කාලයක් අවසන් වන තෙක් ජනාධිපතිවරයා විසින් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම නොකළයුත්තේ ය.” (දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 15 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 62(2) අනු ව්‍යවස්ථාව ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට පහත දැක්වෙන අනු ව්‍යවස්ථාව ආදේශ කළේය.

62(2) අනුව ව්‍යවස්ථාව, “සෑම පාර්ලිමේන්තුවක් ම පළමුවරට රැස්වීමට නියමිත දිනයේ සිට පස් අවුරුද්දකට නොවැඩි කාලයක් පවත්වේ. එහෙත් නියමිත කාලය ඉකුත්වීමට පෙර පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැක්කේය. එකී පස් අවුරුදු කාලය ඉකුත්ව ගිය විට ම පාර්ලිමේන්තුව විසිර ගියාක් සේ සැලකෙන්නේය”(දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

මෙකී විධිවිධානවලට අනුව දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීමත් සමඟ ජනාධිපතිවරයාට අත්තනෝමතිකව පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට තිබූ බලය අහෝසි වී ගියේය. පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3 මන්ත්‍රීවරුන් සංඛ්‍යාවකගේ යෝජනා සම්මතයකින් මිස පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමි නොවීය. මේ විධිවිධානය විශේෂයෙන් වැදගත් වූයේ ජනාධිපතිවරයාත්, පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට බලයක් හිමි නොවූ බැවිනි. එය තවත් අතකින් ආයතන දෙකට පත්වන දෙපාර්ශවය අතර සහභාසිරීමක් (Co-Habitation) පවත්වාගෙන යාමට දිරි දෙන්නා වූ විධිවිධානයක් වශයෙන් ද වැදගත් විය. පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය වසර හයේ සිට වසර පහ දක්වා අඩු කිරීම ද තවත් සාධනීය විධිවිධානයක් වූ බව කිව හැකිය. මන්දයත් පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය පමණට වඩා දිගුවීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දෘෂ්ටිකෝණයකින් ගත් කළ යහපත් දෙයක් නොවන බැවිනි (Mill, 1962).

3.3.4 රාජ්‍ය සේවයේ සහ අධිකරණ සේවයේ ස්වාධීනතාවයට අදාළව හඳුන්වා දෙන ලද නෛතික විධිවිධාන

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් රාජ්‍ය සේවයේ සහ අධිකරණ සේවයේ ස්වාධීනතාවයට අදාළව හඳුන්වා දෙන ලද අතිශය වැදගත් ම ආයතනය වශයෙන් “ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව” (Constitutional Board) හඳුන්වා දිය හැකිය. මෙය ස්ථාපිත කරනු ලැබුවේ මහින්ද රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සිය බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා ස්ථාපිත කළ බෙලහීන “ පාර්ලිමේන්තු සභාව” නමැති ආයතනයේ පැවැත්ම අහෝසි කොට ඊට විකල්ප හා ප්‍රගතිශීලී ආයතනයක් වශයෙනි. එහි අරමුණු, සංයුතිය, බලතල හා කාර්යයන් 41(අ) (1) අනුව ව්‍යවස්ථාවේ මෙලෙස සඳහන් විය. ඒ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව,

- (අ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා
- (ආ) කථානායකවරයා
- (ඇ) පාර්ලිමේන්තුවේ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා

(ඇ) ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලැබිය යුතු එක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු

(ඉ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා හා විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා යන දෙදෙනාගේම නාමයෝජනා කිරීම මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලැබිය යුතු වූ ද දෙදෙනෙක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් විය යුතු වූ ද තැනැත්තන් පස් දෙනෙක්.

(ඊ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා අයත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් නොවන පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජනය වී ඇති අනෙකුත් දේශපාලන පක්ෂවල හා ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ බහුතරයේ එකඟතාවය මත නාමයෝජනා කොට ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලබන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙක් යන සමාජිකයින්ගෙන් සමන්විත විය. කථානායකවරයා සභාවේ සභාපතිවරයා විය.

මේ ව්‍යවස්ථාවේ (1) වන අනු ව්‍යවස්ථාවේ (ඉ) ඡේදය හෝ (ඊ) ඡේදය යටතේ වන පත් කිරීම් සඳහා වූ නාම යෝජනා ඒ නාම යෝජනා කිරීමේ අවස්ථාව පැන නගින කවර හෝ අවස්ථාවන්හි දී සිදු කිරීමට වගබලා ගැනීම කතානායකවරයාගේ කාර්යය වන්නේය.

මේ ව්‍යවස්ථාවේ (1) අනුව්‍යවස්ථාවේ (ඉ) ඡේදය සඳහන් තැනැත්තන් පස් දෙනා නම් කිරීමේදී අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා විසින් වෘත්තීය සහ සමාජීය විවිධත්වය ඇතුළුව ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ බහුත්ව ලක්ෂණය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවෙන් පිළිබිඹු වීම සහතික වීම පිණිස පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජනය වන දේශපාලන පක්ෂ හා ස්වාධීන කණ්ඩායම් වල නායකයින් විමසිය යුත්තේ ය.

මේ ව්‍යවස්ථාවේ (1) අනු ව්‍යවස්ථාවේ (ඉ) ඡේදය යටතේ පත් කරනු ලබන්නා වූ ද පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් නොවන්නාවූව ද තැනැත්තන් විශිෂ්ටත්වයෙන් හා අවංකභාවයෙන් යුත් පොදු වෘත්තීය ජීවිතයේදී කීර්තිය ලත් කිසිදු දේශපාලන පක්ෂයක සාමාජිකයින් නොවන තැනැත්තන් විය යුතු අතර ඔවුන් නම් කරනු ලැබීම පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කරනු ලැබිය යුත්තේය.

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41.අ (08) අනු ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානයන්ට යටත්ව (ඇ),(ඉ),(ඊ), ඡේදවලට අනුව පත්වන සෑම සාමාජිකයකුගේම නිල කාලය ඔහු පත්කල දා සිට අවුරුදු 03කි. (දහ නම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය 2015). ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්ථාවර සභාවක් බවට පත්කර ගැනීම සඳහාත්, අණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට පත්කරනු ලබන සාමාජිකයින් පත් නොකර සිටීමට ජනාධිපතිවරයාට ඇති ඉඩකඩ අහුරා දැමීම සඳහාත් (ඉ) හා (ඊ) යටතේ පත් කරන ලද තැනැත්තන් දින 14 ඇතුළත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු නොලැබුවහොත් එකී තැනැත්තන් එකී කාලය අවසන් වූ දා සිට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා

සභාවේ සාමාජිකයන් බවට පත්වන බව ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41.අ .(06) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් විය (දහ නව වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සභාපතිවරයා (කතානායකවරයා) සියලු රැස්වීම්වල මූලසුන දැරිය යුතු අතර, සභාපතිවරයා නොමැති අවස්ථාවකදී අග්‍රාමාත්‍යවරයා ද, අග්‍රාමාත්‍යවරයා නොපැමිණි අවස්ථාවකදී විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා ද සභාවේ රැස්වීම්වල මූලසුන දැරිය යුතුය. ව්‍යවස්ථා සභාවේ සහ පූර්ණය හෙවත් රැස්වීමක් පැවැත්වීම සඳහා අවම වශයෙන් සාමාජිකයින් පස්දෙනකුවත් සිටිය යුත්තේ ය. සෑම අනුමත කිරීමක් හා නිර්දේශ කිරීමක්ම ඒකමතිකව තීරණය කළයුතු අතර එසේ නොවන යම් අවස්ථාවකදී තීරණයක් බලාත්මක වීමට නම් පැමිණ සිටින සාමාජිකයින් පස් දෙනෙකුගේ අනුමැතිය අවශ්‍ය විය. සභාපතිවරයාට හෝ මූලසුන දරන්නාට මුල් ඡන්දයක් හිමි නොවන අතර සම සමව ඡන්දය ලැබුණු අවස්ථාවකදී තීරක ඡන්දය පාවිච්චි කිරීමට හැකියාව ලැබුණි. ව්‍යවස්ථා සභාවට මහ ලේකම්වරයෙකු සිටින අතර ඔහු පස් අවුරුදු කාලසීමාවක් සඳහා සභාව විසින් පත් කර ගනු ලැබිය යුත්තේ ය. ඔහුගේ නිල කාලය අවසන් වූ පසු නැවත තෝරා පත් කර ගැනීමට වුව ද සුදුස්සෙකු විය යුත්තේය දහ නම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය; 2015).

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට පැවරී තිබූ ප්‍රධානතම කාර්යය වූයේ එහි පහත සඳහන් උපලේඛනයන්හි ඇති තනතුරු වලට අදාළ තැනැත්තන් පත් කිරීම සඳහා ජනාධිපතිවරයා විසින් කරන ලද නිර්දේශ වලට අනුමැතිය ලබා දීමයි.

උපලේඛනය

- (අ) මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
- (ආ) රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
- (ඇ) ජාතික පොලිස් සේවා කොමිෂන් සභාව
- (ඈ) විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව
- (ඉ) ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
- (ඊ) අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව
- (උ) මුදල් කොමිෂන් සභාව
- (එ) ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව

උපලේඛනය

I කොටස

- (අ) අග්‍ර විනිශ්චයකාරවරයා හා ශේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන්
- (ආ) අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා හා අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන්

(ඇ) අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැර අනිකුත් සමාජිකයින් උපලේඛනය

II කොටස

- (අ) නීතිපතිවරයා
- (ආ) විගණකාධිපතිවරයා
- (ඇ) පොලිස්පතිවරයා
- (ඈ) ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා
- (ඉ) පාර්ලිමේන්තුවේ මහ ලේකම්වරයා

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41 ආ (3) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ උපලේඛනයේ නිශ්චිතව සඳහන් කොමිෂන් සභාවල සභාපතිවරුන් පත් කිරීමේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ඉදිරිපත්වන නම් අතරින් තිදෙනෙකුගේ නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශ කළ යුතු අතර එසේ නිර්දේශ කරනු ලබන තැනැත්තන්ගෙන් එක් අයෙකු ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාපති වශයෙන් පත් කළ යුතු බවයි. ශේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන් සහ අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා සහ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන් පත්කිරීම හා සම්බන්ධ කර්තව්‍ය ඉටු කිරීමේ දී සභාව විසින් අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයාගේ අදහස් ලබා ගත යුතු බව ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41 ආ (4) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ විය. 41 ආ(1) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් අවධාරණය කර තිබුණේ

“ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාවට කරන ලද නිර්දේශයක් මත සභාව විසින් අනුමත කර ඇත්නම් මිස මේ ව්‍යවස්ථාවේ උපලේඛනයේ නිශ්චිතව සඳහන් කිසිම ධුරයකට ජනාධිපතිවරයා විසින් කිසිදු තැනැත්තෙකු පත් කරනු නොලැබිය යුත්තේය” යනුවෙනි. (දහ නම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන 2015). ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 126 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව මූලික අයිතිවාසිකම් හෝ භාෂාමය අයිතිවාසිකම් කඩ වූ කල්හි පුද්ගලයෙකුට ඒ සම්බන්ධයෙන් ලිඛිත පෙත්සමක් මගින් ශේෂ්ඨාධිකරණයෙන් සහනයක් පැතිය හැකිය. මේ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මගින් ගන්නා ලද යම් තීරණයක් හේතු කොට ගෙන කිසියම් පුද්ගලයෙකුගේ මූලික අයිතිවාසිකමක් කඩ වූ කල්හි 126 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව ශේෂ්ඨාධිකරණයේ පිහිට පැතිය හැකි විය. මේ විධිවිධාන මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට අත්තනෝමතිකව කටයුතු කිරීමට ඇති බලය සංවරණය කරනු ලැබීය. එය තවත් අතකින් පුද්ගලයින්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් ශක්තිමත් කිරීමේ විධිවිධානයක් වශයෙන් ද ක්‍රියාත්මක විය. එමෙන්ම එම අනුව්‍යවස්ථාව මගින් තවදුරටත් අවධාරනය කර තිබුණේ

“126 වන ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානවලට යටත්ව සභාව විසින් එළඹෙන ලද යම් තීරණයක් හෝ කරන ලද යම් අනුමත කිරීමක් හෝ නිර්දේශයක් භාරගැනීමට, විභාග කිරීමට, ඒ පිළිබඳ තීරණයක් දීමට හෝ කවර වූ හේතුවක්මත හෝ කවර වූ අන්‍යාකාරයකින් ප්‍රකාශ කිරීමට

කිසිදු අධිකරණයකට බලය හෝ අධිකරණ බලය නොමැතිවිය යුත්තේ ය. එකී තීරණය අනුමතය හෝ නිර්දේශය සියලු කාර්යයන් සඳහා අවසානාත්මක හා තීරණාත්මක විය යුත්තේ ය” යනුවෙනි (දහ නමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන 2015).

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ස්ථාපිත කරන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ස්ථාපිත කළ “පාර්ලිමේන්තු සභාව” මෙන් බලයට පත්වන ආණ්ඩුවට තම බලවාදී දේශපාලන අභිලාශයන් සපුරා ගැනීමට හැකි වන ආකාරයේ හීලෑ කර ගත හැකි දුර්වල බෙලහිත ආයතනයක් නොවිය. එය සාමාජිකත්වයේ සංයුතිය අතින් ගත්විට සාධාරණ හා සමතුලිත භාවයකින් යුතු ආයතනයක් විය. එමෙන් ම පාර්ලිමේන්තු සභාව මෙන් මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් පමණක් සමන්විත වූ ආයතනයක් නොවිය. එහි මන්ත්‍රීවරුන් නොවන වෘත්තීමය විශිෂ්ටත්වයකින් යුතු තිදෙනෙකු ද නියෝජනය විය. වඩාත් ම වැදගත් කරුණ වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ස්වාධීනව හා අපක්ෂපාතීව කටයුතු කිරීමට හැකි නෛතික විධිවිධාන ඇති කර තිබීම යි. පාර්ලිමේන්තු සභාව ස්ථාපිතකර තිබුණේ ජනාධිපතිවරයා විසින් කරනු ලබන පත්වීම් සඳහා “නිරීක්ෂණ” ලබාදීමේ කාර්යය වෙනුවෙනි. නිරීක්ෂණ නොසලකා හරිමින් තීරණ ගැනීමට ජනාධිපතිවරයාට කිසිදු නෛතික බාධාවක් නොමැති වූ නිසා එය කවර වැදගත්කමක් නොමැති ඵලදායක ආයතනයක් නොවිය. එහෙත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කිරීම් සඳහා කරනු ලබන නිර්දේශවලට අනුමැතිය ලබා දීමේ බලය හිමිකර දී තිබුණි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය නොසලකා උපලේඛනවල සඳහන් තනතුරුවලට කිසිදු තැනැත්තෙකු පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමි නොවිය.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වීමෙන් පසු ජනාධිපතිවරයාට තම අභිමතානුසාරී බලය යටතේ රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීමට මෙන්ම කොමිෂන් සභාවල සභාපතිවරුන් ඇතුළු සාමාජිකයන් පත් කිරීමට කිසිදු බලයක් හිමි නොවිය. මහජනයාට සමීප රාජ්‍ය ආයතන පිරිහීමට හා දේශපාලනීකරණය වීමට ද රජයේ උසස් නිලධාරීන් කෙරෙහි ජනතාව තුළ තිබිය යුතු විශ්වාසය හා ගෞරවය කෙලෙසී යාමට ද හේතු වූයේ රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට අභිමතානුසාරී බලය හිමිකර දී තිබුණු බැවිනි. දහ නම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මතවීම වීමෙන් පසු රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීම හා කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයින් පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට තිබූ අභිමතානුසාරී බලය අහෝසි වී යාම හේතුකොටගෙන රාජ්‍ය සේවය නිර්දේශපාලනීකරණය වී ඒ කෙරෙහි මහජනතාවගේ ගෞරවය හා විශ්වාසය ඇති වන්නට පටන්ගත්තේ ය. මෙය රාජ්‍ය සේවයේ ස්වාධීනතාවය පිළිබඳ මූලධර්මය තහවුරු කළා වූ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වූ බව කිව හැකිය.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වීමෙන් පසු ජනාධිපතිවරයාට තම අභිමතය පරිදි උසස් අධිකරණවලට විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීමට තිබූ අභිමතානුසාරී බලය ද අහිමි විය. මේ බලය මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා මෙන් වඩාත් නරක ලෙස අපහරණය කරනු ලැබුවේ වන්දිකා කුමාරතුංග ජනාධිපතිවරයා විසිනි. ඒ සරත් එන්. සිල්වා අග්‍ර විනිශ්චයකාර ධුරයට පත් කිරීමෙනි. ඔහු අග්‍රවිනිශ්චයකාරධුරයට පත් කරන අවස්ථාව වනවිට ඔහුට එරෙහිව ශේෂ්ඨාධිකරණයේ පැමිණිලි දෙකක් විමර්ශනය වෙමින් තිබුණි. ඒවා නොසලකා හරිමින් ඔහු අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා වශයෙන් පත්කිරීම ජාතික හා ජාත්‍යන්තර තලයේ මහත් විවාදයට තුඩුදුන් කරුණක් විය. එමගින් ඇය අධිකරණය තමන්ට හීලෑකර ගත හැකි ආයතනයක් බවට පත්කර ගත් අතර, එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ අධිකරණය කෙරෙහි මහජනතාව තුළ පැවතිය යුතු ගෞරවය හා විශ්වාසය කෙලෙසී යාමය (අයිවන්;2002). අලුත් තත්වය යටතේ උසස් අධිකරණවලට විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට අභිමතානුසාරී බලයක් හිමි නොවූ බැවින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය යටතේ පත්වන විනිශ්චයකාරවරුන්ට ස්වාධීනතාව හා අපක්ෂපාතීව කටයුතු කිරීමට ඉඩකඩ සැලසුනි. 2019 පෙබරවාරි 21වනදා පාර්ලිමේන්තුව ඇමතීමට පැමිණි මෛත්‍රීපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිහිට වූ දා සිට අද දක්වා තමන් විසින් ඉහළ අධිකරණවලට නිර්දේශ කරන ලද විනිශ්චයකාරවරුන් දාහතර දෙනෙකුට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව අනුමැතිය ලබා නොදුන් බවට ප්‍රසිද්ධ චෝදනාවක් කළේ ය. එමගින් තේරුම්ගත හැක්කේ තමන්ට අභිමත විනිශ්චයකාරවරුන් පත්කර ගැනීමෙන් අධිකරණය තමන්ට හීලෑකරගත හැකි ආයතනයක් බවට පත්කරගැනීමට ජනාධිපතිවරුන්ට තිබූ හැකියාව අහෝසි වී ගිය ආකාරය යි. මෙය අධිකරණයේ ස්වාධීනතාවය පිළිබඳ මූලධර්මය තහවුරු කළා වූ අතිශය වැදගත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වශයෙන් සැලකිය හැක්කේ ඒ නිසාය.

3.3.5 තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය

දහනවවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වාදුන් තවත් අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වූයේ ජනතාවට තොරතුරු ලබා ගැනීමට ඇති අයිතිය හිමිකර දෙන ලද විධිවිධානය යි. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14 (1) අනුව ව්‍යවස්ථාව මගින් භාෂණයේ නිදහසට ප්‍රකාශනය ඇතුළු අදහස් පළකිරීමේ නිදහසට ඇති අයිතිය මූලික අයිතිවාසිකමක් වශයෙන් පිළිගැනේ (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එහෙත් මෙකී අයිතිවාසිකම් අර්ථවත් වීමට නම් ජනතාවට තොරතුරු ලබා ගැනීමේ අයිතිය හිමිවිය යුතුව තිබිණි. දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගන්නා තෙක් ජනතාවගේ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය හිමිකර දෙන්නා වූ නෛතික ප්‍රතිපාදන හඳුන්වා නොදීම බලවත් අඩුපාඩුවක් විය. දහනම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ මෙකී අඩුපාඩුව මගහරවමින් ජනතාවට තොරතුරු ලබා දීමේ අයිතිය තහවුරුකරනු ලැබීය. ඒ අනුව ව්‍යවස්ථා

සංශෝධනයේ 2 ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14වන ව්‍යවස්ථාවට ඉක්බිතිව පහත දැක්වෙන අලුත් ව්‍යවස්ථාව ඇතුළත් කරනු ලබන බවයි.

14 අ. (1) සෑම පුරවැසියෙකුටම

(අ) රජයේ අමාත්‍යාංශයක් හෝ යම් ආණ්ඩුවේ දෙපාර්තමේන්තුවක් හෝ යම් නීතියක් මගින් පිහිටවනු ලැබූ ව්‍යවස්ථාපිත මණ්ඩලයක් සතුව පවතින්නා වූ,

(ආ) යම් පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයක අමාත්‍යවරයෙකුගේ යම් අමාත්‍යාංශයක් හෝ යම් දෙපාර්තමේන්තුවක් හෝ පළාත් සභා ප්‍රඥප්තිය මගින් පිහිටවනු ලැබූ හෝ ඇතිකරනු ලැබූ යම් ව්‍යවස්ථාපිත මණ්ඩලයක් සතුව පවතින්නා හෝ

(ඇ) යම් පළාත් පාලන ආයතනයක් සතුව පවතින්නා වූ සහ

(ඈ) මේ ව්‍යවස්ථාවේ (අ), (ආ) හෝ (ඇ) ඡේදවල සඳහන් ආයතනවලට අදාළව වෙනත් යම් තැනැත්තකු සතුව පවත්නා වූ

(ඉ) පුරවැසියෙකුගේ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වූ යම් තොරතුරක් ලැබීමට නීතියෙන් සලසා ඇති පරිදි ප්‍රවේශ වීමේ අයිතියක් ඇත්තේ ය.

දහනම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද මේ තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය වඩාත් හොඳින් බලගැන්වීම සඳහා 2015 අගෝස්තු පනළොස්වනදා පැවති මහා මැතිවරණයෙන් පසු බලයට පත් වූ “ජාතික ආණ්ඩුව” තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනත සම්මත කොට එය 2017 පෙබරවාරි මස තුන් වන දින සිට ක්‍රියාත්මක කළේය. එමඟින් ජාතික ආරක්ෂාව ඇතුළු විශේෂ කරුණු 17කට අදාළ නොවන වෙනත් ඕනෑම කරුණක් සම්බන්ධයෙන් රජයේ තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය ජනතාවට හිමිකර දෙනු ලැබීය (තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනත 2017). රජය හා මහජනතාව අතර පැවතිය යුතු දේශපාලන සන්නිවේදනය (Political communication) සඳහා තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය මහජනතාවට හිමිකරදිය යුතුවීම අත්‍යවශ්‍ය කොන්දේසියකි. රජයේ සකලවිධ පාලන ක්‍රියාවන් හා ඒවායෙහි පාරදෘෂ්‍යභාවය පිළිබඳ ජනතාවට ප්‍රශ්න කළ හැක්කේ තොරතුරුවලට ප්‍රවේශවීමට තිබෙන ඉඩකඩ විවෘත වී තිබුණහොත් පමණි. අනෙක් අතට රජයේ ක්‍රියාකලාපයන් හේතු කොටගෙන පුරවැසියෙකුට යම් අසාධාරණයක් සිදු වුවහොත් ඒ සම්බන්ධයෙන් නීතිමය ක්‍රියා මාර්ගවලට අවතීර්ණ වීම සඳහා තොරතුරු ඒකරාශීකර ගැනීමට තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය අත්‍යවශ්‍ය වේ. සාමාන්‍යයෙන් “ජනමාධ්‍යකරණය” හඳුන්වන්නේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයක ව්‍යවස්ථාදායකය, විධායකය හා අධිකරණය යන ආයතන ත්‍රිත්වය හැරුණු විට සිව්වන ආයතනය වශයෙනි. ඒ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී යහපාලනයක් පවත්වාගෙන යාමට ජනමාධ්‍යයන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය අත්‍යවශ්‍ය වන බැවිනි.

තොරතුරු ලබා ගැනීමේ අයිතිය ජනමාධ්‍යකරුවන්ට හිමි වන බැවින් එය වඩාත් පාරදෘශ්‍ය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක් පවත්වා ගැනීමට ද හේතු වේ. එපමණක් නොව තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය ජනතාවට හිමිවීම මගින් පාලකයින්ට, පරිපාලකයින්ට අන්තනෝමතිකව කටයුතු කිරීමට තිබෙන ඉඩකඩ ඇහිරී යන අතර, එනිසා එය පුරවැසියන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා වීමට ද හේතුවක් වේ.

3.3.6 ජාතික ආණ්ඩුව

2015 ජනවාරි අට වන දා පැවැති ජනාධිපතිවරණයෙන් ජයග්‍රහණය කළ මෛත්‍රීපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා විසින් කෙටි කාලයක් සඳහා පිහිටුවා ගන්නා ලද ” යහපාලන ආණ්ඩුව” දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමෙන් පසු විසිරුවා හරිනු ලැබීය. එසේ විසිරුවා හැර 2015 අගෝස්තු 15 වන දා මහා මැතිවරණයක් පැවැත්වීමට දින නියම කළේය. මේ මහා මැතිවරණයේදී ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ප්‍රමුඛ එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය මන්ත්‍රී ධුර 95ක් හිමි කරගත් අතර රනිල් වික්‍රමසිංහගේ නායකත්වයෙන් යුතු එක්සත් ජාතික පෙරමුණ මන්ත්‍රීධුර 106ක් හිමි කරගත්තේ ය. කිසිදු පාර්ශවයකට පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලයක් හිමිකර ගනිමින් ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට නොහැකි විය. මෙවැනි අර්බුදකාරී අවස්ථාවක දී පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය අවසාන වන තෙක් දේශපාලන ස්ථාවරභාවයකින් යුතු ආණ්ඩුවක් ඇති කර ගන්නේ කෙසේද? යන්න පිළිබඳව 1978 දී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් නෛතික විධිවිධාන කිසිවක් හඳුන්වා දී නොතිබීම බලවත් අඩුපාඩුවක් විය. මේ බලවත් අඩුපාඩුව මගහරවා ගැනීමට හැකි වූයේ දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද ”ජාතික ආණ්ඩුව” පිළිබඳ විධිවිධානය මගිනි.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 46 (4) අනු ව්‍යවස්ථාවට අනුව 46(1) අනුව්‍යවස්ථාවේ කුමක් සඳහන් වුව ද පාර්ලිමේන්තුවේ වැඩිම ආසන සංඛ්‍යාවක් ලබා ගන්නා පිළිගත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම හෝ විසින් ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටු වන අවස්ථාවේදී අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව ද අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයින් නොවන අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව ද නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව ද පාර්ලිමේන්තුව විසින් තීරණ කළ යුත්තේ ය. 46(5) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ 46 (4) වන අනුව්‍යවස්ථාවේ කාර්යය සඳහා ජාතික ආණ්ඩුවක් යනු පාර්ලිමේන්තුවේ වැඩිම ආසන සංඛ්‍යාවක් ලබා ගන්නා පිළිගත් දේශපාලන පක්ෂය හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් සහ පාර්ලිමේන්තුවේ අනෙකුත් පිළිගත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් එකතුව පිහිටුවනු ලබන ආණ්ඩුවක් වන්නේ ය යනුවෙනි (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය 2015).මේකී විධි විධානයට අනුව ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටුවන්නේ නම් ආමාත්‍යවරුන්ගේ මුළු සංඛ්‍යාව 70ක් විය යුතු ය, යන සීමාව බලපානු නොලැබේ. එවැනි අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුවට කොපමණ අමාත්‍යවරුන් පිරිසක් සිටිය යුතු ද යන්න සාකච්ඡා

කොට තීරණය කළ හැකිවිය. 2015 පැවැති මහා මැතිවරණයෙන් කිසිදු පක්ෂයකට හෝ සංඛ්‍යාතයකට හෝ පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකර ගෙන ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට නොහැකි වූ නිසා එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයෙන් තරඟකොට ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයෙන් තේරී පත් වූ මන්ත්‍රීවරුන් පිරිසක් සම්බන්ධ කර ගනිමින් එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ නායක රනිල් වික්‍රමසිංහ විසින් ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටුවනු ලැබීය. ඒ අනුව මේ ජාතික ආණ්ඩුව පිළිබඳ විධි විධානය ලංකාවේ පළමුවරට ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දේශපාලන සංස්කෘතියක් ඇති කරලීමට දායක වූ විධි විධානයක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. මන්දයත් නිදහසින් පසු යුගයේ ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය හා එක්සත් ජාතික පක්ෂය යන ප්‍රධාන පක්ෂ දෙක එකතු වී මෙවැනි ආණ්ඩුවක් පිහිටවූයේ නැති බැවිනි. ඇත්ත වශයෙන් ම මේ පක්ෂ දෙක එකිනෙකට පසම්බරු ආකල්ප වලින් යුතුව මැතිවරණ භූමියේ ක්‍රියාත්මක විය. එය පක්ෂ දෙකට අවනතභාවයක් දැක්වූ මහජනතාව අතර පවා හේදහීන්තභාවයක් ඇතිවීමට හේතු විය. එනිසා මේ විධි විධානය රටට අලුත් හා යහපත් දේශපාලන සංස්කෘතියක් හඳුන්වාදීමට දායක වූ සාධනීය විධිවිධානයක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. ජනාධිපතිවරයාට අත්තනෝමතික ලෙස අගමැති ඉවත් කිරීමට නොහැකි විධිවිධානය, අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීමේදීත් අමාත්‍යවරුන් ඉවත් කිරීමේදීත් ජනාධිපතිවරයා අගමැතිවරයාගෙන් උපදෙස් ලබා ගත යුතුය යන විධි විධානය හා අත්තනෝමතිකව පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමිකර නොදීමේ විධිවිධානය විශේෂයෙන් ම වැදගත් වන්නේ කිසිදු පාර්ශවයකට පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලයක් නොලැබී ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට සිදුවන මෙවැනි අවස්ථාවකදී ය. ඒ දේශපාලන අර්බුදයක් ඇතිවීමට තිබෙන ඉඩකඩ වළක්වා ගනිමින් වඩාත් ස්ථාවර හා ජන සම්මුතිවාදී ආණ්ඩුවක් පිහිටවුවා ගැනීමට ඉඩකඩ සලසා දෙන බැවිනි. එවැනි පාලන ක්‍රමයකට මූලික නීතියෙන් ම ඉඩකඩ සලසා දීම දහ නව වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් හඳුන්වාදෙන ලද ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් විය.

04. සමාජතිය

මේ පර්යේෂණ පත්‍රිකාවෙන් පෙන්වා දුන් අන්දමට සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මඟින් මෙරට ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම ඇතුළත්කර ගන්නා වූ පාලන ක්‍රමයකට පදනම දමනු ලැබුවත් 1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය කර ගනිමින් අධිකාරීවාදී දේශපාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කරගනු ලැබීය. මේ අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය තවදුරටත් ශක්තිමත් කොට ඉදිරියට ගෙන යනු ලැබුවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මඟිනි. දහ අට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීම මඟින් සිදුවූයේ යත්තමින් හෝ ශේෂව තිබූ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සාරධර්ම සිදී ගොස් රාජාණ්ඩුවාදී පාලනයක ස්වරූපය ගත්

පාලන ක්‍රමයක් මුල් බැස ගැනීම යි. මේ තත්ත්වය අහෝසි කිරීමට හැකි වූයේ දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීම මගිනි.

මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් සාකච්ඡාවට භාජනය කළ අන්දමට විධායක ජනාධිපතිවරයාට අදාළ නෛතික විධිවිධාන, අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළ නෛතික විධිවිධාන, පාර්ලිමේන්තුවට අදාළ නෛතික විධිවිධාන රාජ්‍ය සේවය හා අධිකරණ සේවය ස්වාධීන කිරීම සඳහා වූ විධිවිධාන, තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය හා මූලික අයිතිවාසිකම් ශක්තිමත් කිරීමේ විධිවිධාන, ජාතික ආණ්ඩුවට අදාළ නෛතික විධිවිධාන යනාදිය මගින් නිරීක්ෂණය කළ හැක්කේ කුමක්ද? ඒ නිදහසින් පසු යුගයේ සිට මෙරට ක්‍රමයෙන් ස්ථාපිත වෙමින් පැවැති සර්වාධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණ මාවතකට යොමු කිරීමට දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් විශාල දායකත්වයක් ලැබුණු බවයි.

තත්ත්වය මෙසේ තිබිය දී 2019 පැවති ජනාධිපතිවරණයෙන් බලයට පත්වූ ගෝඨාභය රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා තම බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා 2020.10.29 වන දා සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි විසිවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මතකර ගනිමින් දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධාන අහෝසි කර දැමීය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ ලාංකීය දේශපාලන ක්‍රමය නැවතත් සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්වීමයි. මෙම තත්ත්වය කිසිසේත්ම යහපත් දෙයක් නොවේ. එතකුදු වුවත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන සම්මත කර ගැනීම මගින් පමණක් වත්මන් ලංකාව මුහුණ පා සිටින ව්‍යවස්ථාමය හා දේශපාලන අර්බුදයන්ට පහසුවෙන් විසඳුම් සෙවිය හැකි නොවේ.

රටකට සමාජ, ආර්ථික හා දේශපාලනික වශයෙන් ප්‍රගතියක් අත්පත් කර ගනිමින් ඉදිරියට යාමට නම් යහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් තිබිය යුතු වීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. එවැනි ව්‍යවස්ථාවක් රටේ වාසය කරන සියලුම ජන කොටස් තුළ ව්‍යවස්ථානුකූල හක්තියක් ඇති කරන්නා වූ ව්‍යවස්ථාවක් ද විය යුතුය. එතෙකුදු වුවත් නිදහස ලබා වසර හැත්තෑවක් වැනි කෙටි කාලයක් තුළ ලංකාව විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා තුනක් සම්පාදනය කර ගනු ලැබුවත් රට පාලනය කිරීම සඳහා වන යහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගැනීමට අසමත් වී තිබේ. මෙය වත්මන් ලංකාව මුහුණ පා ඇති ප්‍රධානතම ව්‍යවස්ථාමය හා දේශපාලන අර්බුදය වන බව කිවහැකිය. නිදහස ලැබීමෙන් පසු අසල්වැසි ඉන්දියාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයින් විසින් සම්පාදනය කර ගන්නා ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව එරට ඇති අතිශය සංකීර්ණ සමාජ, ආර්ථික, දේශපාලනික හා සංස්කෘතික ගැටලු කළමනාකරණය කර ගනිමින් ඉදිරියට ගමන් කරන ආකාරය ලංකාව වැනි රටකට මහත් ආදර්ශයකි.

ලාංකීය දේශපාලන ක්‍රමය පුළුල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයකට ලක්විය යුතුය. ඒ සඳහා පාලකයින්ගේ මෙන්ම පාලන ක්‍රමයේ බලය සංවරණය හා තුලනය වූත්, පුරවැසි බලය ශක්තිමත් කෙරෙන්නා වූත්, දියුණු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම ඇතුළත් කර ගන්නා වූත්, ලාංකීය බහුවිධ සමාජයේ ජනවාර්ගික හා සංස්කෘතික සමාජ කණ්ඩායම් අතර සංහිදියාවක් ඇතිකර ගැනීමට හැකිවන්නා වූත් නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගත යුතු ය. එසේ නොකොට වර්තමාන ලංකාව මුහුණ පා සිටින ව්‍යවස්ථාමය හා දේශපාලන අර්බුදයට විසඳුම් සෙවිය හැකි නොවේ. එවැනි නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගැනීමේ දී දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මඟින් හඳුන්වා දෙන ලද ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම හා සාරධර්ම එහි පදනම බවට පත්කරගත යුතුවීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

Abraham,H.J., (1985). *Justices and Presidents; a Political History of Appointments to the Supreme Court 2nded*, Oxford University.

Coomaraswamy, Silva, K.M., ed (1993). *The Constitution and Constitutional Reforms in Sri Lanka; Problems of Governance Colombo: (ICES)*.

Laski, H.J., (1925). *A Grammar of Politics*, New Haven, Yale University press.

Mill,J.S., (1962). *Representive Government*, Every man Edition.

Perera, N. M., (1979). *Critical Analysis of the New Constitution of Sri Lanka Government*, Colombo, Star press.

Silva, K.M., (1979). *A tale of Three Constitution (ed) Ceylon Journal of historical and Social Studies*, June – December 1977 Vol: viii No 2.

Wilson,W., (1987) *Political Science Quarterly Vol. 2 No. 02* (pp197-222) New York, Academy of Political Science.

අංක 12 දරන නොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ පනත. (2016). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

අබේරත්න, යූ. (2017). *රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා ප්‍රවේශය මූලික සංකල්ප හා න්‍යාය*, මහනුවර, ක්‍රියේටිව් ප්‍රින්ටර්ස්.

අබේවර්ණ, එස්. (2015). *ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුකරණය තවදුරටත් ඒකාධිපතිත්වයක් කරා; 18වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විමසා බැලීමක් : ප්‍රතිමාන 2015/2016 10 වන වෙළුම රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලයේ සමාජ විද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ වාර්ෂික ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, සමාජ විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය.*

අයිවන්,ඒ. (2002). *නොනීම් අරගලය*, මහරගම, රාවය ප්‍රකාශකයෝ.

අයිවන්,ඒ.(2006). *වෞර රැජිණ*, මහරගම, රාවය ප්‍රකාශකයෝ.

අයිවන්,ඒ.(2010).*වෞර රාජ්‍යය*, මහරගම, රාවය ප්‍රකාශකයෝ.

උයන්ගොඩ,චේ. (2011). *රාජ්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණ මොනවාද? කුමකටද? කාටද? සුලෙයිමන් ටෙරස්*, කොළඹ, සමාජ විද්‍යාඥයන්ගේ සංගමය.

ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව. (1972). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

නරුණයන් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා වාර්තාව. (1990). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

දහඅටවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය. (2010). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

දාහන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය. (2001). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය. (2015). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

රාවය.(සතිපතා පුවත්පතකි). මහරගම. සීමාසහිත රාවය පබ්ලිෂර්ස්:ගරන්ට් සමාගම

ලංකාදීප. (දිනපතා පුවත්පතකි). කොළඹ, විජය ප්‍රකාශන.

ලක්බිම. (සතිපතා පුවත්පතකි). කොළඹ, සීමාසහිත ලක්බිම නිවිස් පේපර්ස් (ප්‍රයිවට්) ලිමිටඩ් සමාගම,

විනානවසම්,ඒ. (1995). ශ්‍රී ලංකාවේ විධායක බලය මධ්‍යගතකරණය, ප්‍රතිභා පර්යේෂණාත්මක ලේඛන සංග්‍රහය, ප්‍රසන්න මුද්‍රණ ප්‍රකාශකයෝ.

විනානවසම්,ඒ. (2007). ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රමය හා දේශපාලනය. මහරගම, තරංජ් ප්‍රින්ටර්ස්.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව. (1978). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

Peer Review Policy of the Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences (JFHSS)

Manuscripts submitted by authors are preliminary assessed, in collaboration with the Editor-in-Chief, for their suitability for publication in the journal, scrutinizing each paper individually to determine whether it has followed the guidelines of the journal or has a basis in original research, or a review paper presenting some new connections. Papers deemed suitable are then tested for the plagiarism. After finishing the initial screening process, manuscripts will be preceded for peer reviewing process. The manuscripts will be referred to two reviewers to assess the scientific quality without details of the author and his/her affiliation. If one referee recommended to reject the paper with strong reasons, the final decision of the Editorial Board is to reject the paper. Upon receiving reviewer's comments, the Editorial Board will make the final decision of acceptance of the paper without revision or return to the author for further improvement or reject the paper without any revision. If revisions are required, the author is given one month for the revision and resubmission of the paper. A revised paper is sent again for the relevant referees to make sure that the required revisions have been done. The accepted papers will be published in the Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences (JFHSS) online and in print.

Copyright

All rights reserved with the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna. No responsibility is assumed by the Faculty of Humanities and Social Sciences for the statements and opinions expressed by the contributors to the journal. Please note that the journal accepts online submissions only.

මානව ශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨ සභරාවේ (JFHSS) ප්‍රකාශන ආචාර ධර්ම

රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලයේ මානව ශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨයේ ජර්නලය ප්‍රකාශයට පත්කිරීමට සම්බන්ධ කර්තෘ මණ්ඩල සාමාජිකයින්, කතුවරුන් සහ සමාලෝචකයින් අනුගමනය කළ යුතු ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් සඳාචාරාත්මක ප්‍රමිතීන්.

කතුවරුන් සඳහා:

- i. සභරාවේ ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද පිටපත් මුල් පිටපත් වන අතර ඒවා වෙනත් තැනක ප්‍රකාශයට පත් කර හෝ වෙනත් තැනක ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සඳහා සලකා බලනු ලැබ නැත.
- ii. වෙනත් පුද්ගලයෙකුගේ අදහස් හෝ වැඩ භාවිතා කර එය තමන්ගේම යැයි මවා පාන ලද, අනුපිටපත් කරන ලද, ගොතන ලද සහ ව්‍යාජ දත්ත සහිත අත් පිටපත් දැඩි පරීක්ෂාවකින් පසුව නීති විරෝධී යැයි සලකනු ලබන අතර ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ.
- iii. උපුටා දැක්වීම් නිසි ලෙස පිළි නොගත් අත් පිටපත් වෘත්තීයමය නොවන ඒවා ලෙස සලකනු ලබන අතර ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ.
- iv. ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට පෙර හෝ පසුව හඳුනාගත් අත්පිටපත්වල ඇති සැලකිය යුතු දෝෂ හෝ සාවද්‍යතාවයන් වහාම ඉවත් කිරීම සඳහා හෝ නිසි නිවැරදි කිරීම් සමඟ නැවත ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සඳහා ප්‍රධාන කර්තෘවරයාට හෝ කර්තෘ මණ්ඩලයට දැනුම් දෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

කර්තෘ මණ්ඩල සාමාජිකයින් සඳහා:

- i. සියළුම ඉදිරිපත් කිරීම් ජර්නලයේ ප්‍රකාශයට පත්කිරීමේ යෝග්‍යතාවය සඳහා තක්සේරු කරනු ලබන්නේ ඒවා වෙනත් පුද්ගලයෙකුගේ අදහස් හෝ වැඩ භාවිතා කර එය තමන්ගේම යැයි මවා පෑම, අනුපිටපත් කිරීම, ගොතන ලද සහ ව්‍යාජ දත්ත හෝ අතිරික්ත තොරතුරු අඩංගු නොවන බවට තනි තනිව පරීක්ෂා කර බැලීමෙනි.
- ii. කතුවරයාගේ (ශාස්ත්‍රීය) අධ්‍යයන හෝ වෘත්තීය තත්ත්වය නොසලකා සියලු අත් පිටපත් රහස්‍යව තක්සේරු කරනු ලබන්නේ ඒවායේ බුද්ධිමය අන්තර්ගතය සඳහා පමණක් වන අතර සෑම කතුවරයකුටම ගෞරවයෙන්, ආචාරශීලීව හා සාධාරණත්වයෙන් සලකනු ලැබේ.
- iii. සෑම ඉදිරිපත් කිරීමක් සඳහාම අනුගමනය කරන ලද සමාලෝචන ක්‍රියාවලියේ රහස්‍යභාවය එහි ප්‍රකාශනය අතරතුර සහ පසුව දැඩි ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ.

- iv. ඉදිරිපත් කිරීමක් සමාලෝචනය කිරීම සඳහා කර්තෘ මණ්ඩල සාමාජිකයෙකුට පවරා ඇති අවස්ථාවක දී, එම පැවරුම ක්ෂණිකව විධිමත් ලෙස ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන්, බැඳියාව පිළිබඳ ගැටුම් විසඳනු ලැබේ.
- v. අදාළ විෂය ක්ෂේත්‍රයන්හි ඔවුන්ගේ විශේෂඥතාව මත විභව සමාලෝචකයින් නම් කිරීම කර්තෘ මණ්ඩල සාමාජිකයාගේ වගකීම ලෙස සැලකේ.
- vi. ඉදිරිපත් කිරීමක් සමාලෝචනය කිරීම සඳහා සමාලෝචකයින් කතුවරයා අනුබද්ධිත පීඨයෙන් / දෙපාර්තමේන්තුවෙන් නම් නොකෙරේ.
- vii. ඵලදායී, සාධාරණ හා සාධනීය සමාලෝචන ක්‍රියාවලියක් සහතික කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ දායකත්වයේ විෂය පථය, ගුණාත්මකභාවය සහ කාලානුරූපතාවය අවධාරණය කරමින් සමාලෝචකයින් තෝරා ගැනීම කර්තෘ මණ්ඩලයේ අරමුණ වේ.
- viii. ප්‍රකාශිත අදහස්වල නිරවද්‍යතාවය පවත්වා ගැනීම සඳහා පාඨකයන්ගේ සහ කතුවරුන්ගේ අවධානය සපුරාලීම වස් ජර්නලයේ ගුණාත්මකභාවය හා අදාළත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා නිරන්තර වැඩිදියුණු කිරීමේ යෝජනා ක්‍රමයක් පවත්වනු ලැබේ.
- ix. කර්තෘ මණ්ඩලය වගකියනුයේ ඉදිරිපත් කළ අත්පිටපත් සඳහා ප්‍රකාශන තීරණ ගැනීම පිළිබඳ වන අතර ඒවායේ අන්තර්ගතය තීරණය කිරීම සඳහා නොවේ.
- x. බුද්ධිමය හා සදාචාරාත්මක ප්‍රමිතීන් කිසිදු තත්වයක් යටතේ කිසි විටෙකත් සම්මුතියකට ලක් නොවේ.
- xi. අවධාන විටකදී නිවැරදි කිරීම්, පැහැදිලි කිරීම් සහ සමාව ප්‍රකාශ කිරීම් මගින් කර්තෘ මණ්ඩලයේ නම්ගලිභාවය තහවුරු වේ.

සමාලෝචකයින් සඳහා:

- i. සමාලෝචකයින් තමන් සමාලෝචනය කරන අත් පිටපත් පිළිබඳ සම්පූර්ණ රහස්‍යභාවය සමාලෝචන ක්‍රියාවලියේදී සහ පසුව පවත්වා ගනු ලැබේ.
- ii. අත් පිටපත් ඒවායේ බුද්ධිමය අන්තර්ගතය, ප්‍රභවය, වැදගත්කම, සභරාවේ විෂය පථයට අදාළ බව තක්සේරු කරනු ලැබේ.
- iii. සෑම කතුවරයකුටම (නිර්නාමික වුවද) ඔහු හෝ ඇය විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අත් පිටපතේ තත්වය නොසලකා ගෞරවයෙන්, ආචාරශීලීව හා සාධාරණව සලකනු ලැබේ.
- iv. ඕනෑම ආකාරයක බැඳියාව පිළිබඳ ගැටුමක් ඇති සමාලෝචකයින් වහාම ක්‍රියාත්මක වන පරිදි අදාළ පැවරුම් විධිමත් ලෙස ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ.

- v. අත් පිටපතක් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හේතු පළමුව කර්තෘ මණ්ඩලයේ අවධානයට යොමු කෙරේ.
- vi. ඵලදායී, සාධාරණ හා සාධනීය සමාලෝචන ක්‍රියාවලියක් සහතික කිරීම සඳහා සභරාවේ අරමුණු, සමාලෝචන විෂය පථය, ප්‍රකාශනයේ ගුණාත්මකභාවය සහ කාලානුරූපතාවය සෑම සමාලෝචකයෙකු විසින්ම දැඩි ලෙස අනුගමනය කරනු ලැබේ.

Publication Ethics of the Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences (JFHSS)

To be followed by the editorial board members, authors, and reviewers involved in the publishing of the *Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences (JFHSS)*, the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna, in alignment with the internationally recognized ethical standards.

For Authors:

- i. The manuscripts published in the journal are originals, neither published elsewhere nor under review for publication by another publisher.
- ii. Manuscripts with plagiarized, duplicated, fabricated, and falsified data are treated as illegal after strict screening and rejected.
- iii. Manuscripts with citations and quotes that are not duly acknowledged are treated as unprofessional and rejected.
- iv. Any significant errors or inaccuracies in the manuscripts identified before or after publication are expected to be immediately informed to the Editor-in-Chief or the Editorial Board either for withdrawal or for republication with due corrections.

For Editorial Board Members:

- i. All submissions are assessed for their suitability for publication in the journal by scrutinizing them individually to make sure that they contain no plagiarized, duplicated, fabricated, and falsified data or redundant material.

- ii. All manuscripts, irrespective of the academic or professional status of the author(s), are confidentially assessed in principle only for their intellectual content, and every author is treated with respect, dignity, courtesy, and fairness.
- iii. Confidentiality of the review process adopted for each and every submission is strictly maintained during and after its publication.
- iv. Issues of conflict of interest are addressed in the event of an editorial board member is assigned to review a submission, by formally declining such assignment with immediate effect.
- v. Nominating potential reviewers on the basis of their expertise in the relevant subject areas is considered the responsibility of the editorial board member.
- vi. Referees for submissions are not nominated from the faculty/department, which the author is affiliated to.
- vii. The aim of the Editorial Board is to select reviewers with emphasis on the scope, quality, and timeliness of their contribution to ensure an effective, fair, and constructive review process.
- viii. A constant improvement scheme is conducted for upgrading the quality and relevance of the journal to meet the needs of readers and authors to maintain the accuracy of the ideas published.
- ix. The Editorial Board is responsible for making publication decisions for the submitted manuscripts but not for determining their contents.
- x. Intellectual and ethical standards are never compromised under any circumstance.
- xi. The flexibility of the Editorial Board is established by publishing corrections, clarifications, and apologies as and when needed.

For Reviewers:

- i. The reviewers are required to maintain complete confidentiality about the paper(s) they review during and after the review process.
- ii. Manuscripts are objectively evaluated for their intellectual content, originality, significance, relevance to the purview of the journal.
- iii. Every author (although anonymous) is treated with dignity, courtesy, and fairness irrespective of the status of the manuscript submitted by him or her.
- iv. Reviewers with any form of conflict of interest are supposed to formally decline the relevant assignment(s) with immediate effect.

- v. Reasons to reject publication of a manuscript are first brought to the attention of the Editorial Board.
- vi. The aims of the journal, the review scope, the quality and timeliness of the publication are strictly followed by every reviewer to ensure an effective, fair and constructive review process.

Editorial office:

Editorial Office-FJHSS

Faculty of Humanities and Social Sciences

University of Ruhuna, MH 8100

Matara, Sri Lanka

Email: fjhss@hss.ruh.ac.lk

Web: <http://www.hss.ruh.ac.lk/JFHSS/index.html>